

**To Nafa We
Mak
E Sa:sa:lo:
To we tamina agelema**

Ya:suwa: to nafa we Mak e sa:sa:lo:. Ya:su Kelisowo: Godeya: ene Inso:ka: a:la:walasa:laki, Mak eyo: to we a:na sa:sa:lo:. A:la:fo:ko:lo: to sa:sa:lo: we agelalikiyo;, Ya:su e Kalule Dowo: ko:lo: nanog elo: dia:li sia:likiyo;, e wabulun kalu, wilo: di ka:laki, kaluka:isaleyo: molo ha:na:no:wo: bo:ba:ki, modo: walalifela:li ane. Molo ha:na:no: elo: dimido: a:ma:yo;, Ya:su e halaido:wa:yo: kelego:wo: tambo o:li dimidama:no:ka: a:la:likiyo;, kaluka:isaleyo: bo:ba:ki, kalaba widakiyo;, mama mogago: kaluka:isale amilo: dofo:lab a:no: eyo: o:luga:fela:sen. A:la:fo:ko:lo: elo: dimidab ba:ba: amio;, e Ya:su Keliso, Godeya: ene So:wa a:la: ele ba:ba:. A:la:go:ko:lo: e kalule fa:la:dowo: ba:ba:. A:la:ta:ga: eyo: ene mela:no:wo: kaluka:isale gasiliakiyo: o:li ka dimia:no: a:la:li mio:.

Mak eyo: tamin amio: Yo:n ho:n amilo: to:lolan elo: Ya:su ko:lo: to:lolo: a:no: malolo:. A:la:ta:ga: Ya:suwo: kalulo:ma kalaleli hen a:na ha:na:sa:ga;, Sa:da:na:ya: elo: da:fe ba:ba: a:no: ko:lo: malolo:. To nowo: we, Ya:su eyo: kaluka:isaleyo: ha:fo: disa:laki, hida:yo: ko:li ko:lilo: a:no: e dia:no: a:la:ta:ga: mio:. Enedo: tili wida:sen kaluwa:yo: tamin amio: e kalu o:ba:le a:la:liki mo:fanda asulo: o:elen. Ko:sega man elo:

dimidab a:no: ba:da:i ha:nakiyo:, ha:lu misili ba:da:ga: iyo: asulo:wo: a:na di. A:la:ta:ga: Mak eyo: gis kaluwa:yo: Ya:su o:lia:lo: gadio: alan fa:la:dowo: a:no:lo: malolo: ko:lo:, bugo: wema:yo: edakiyo:, Ya:su e hida:yo:wo: dia:sa:ga: sana sowa:sa:ga:, a:ma:la:do: dasi a:no: ko:lo: malolo:. Ya:suwa:lo: nanog dimido: a:no:, Mak e ba:da:sa:ga: a:na sa:sa:lo:. Ko:sega Mak eyo: Ya:suwa:lo: kaluka:isalemo:lo: dimido: malolo: nol a:no: mo:sa:sa:lo:.

Yo:n ho:n amilo: to:lolan eyo: Ya:sulo: mia:nigabo: wido:

Madi 3.1-12, Luk 3.1-9, Yo:n 1.19-28

¹ Godeya: ene So:wa, Ya:su Kelisowa: ene to nafalo: mo:mo:do:wo: we.

² Godeya: tolo: dinali sa:lan kalu, Aisaya eyo: a:la:sa:sa:lo: da:lab,

“Ge semo:fa:la:dowo: amio:, tolo: sa:ma:no: kalu nowo: tamina iliga:takiyo:, gelo: mia:no: tog a:no: e fadama:ib.”

³ “Kalu imilig nowo: kalulo:ma kalaleli hen a:na iliki ho:le sa:lakiyo:,

‘Kalu Alando: mia:no: togo: dinafama.

Tog a:no: digale fadaifoma.’”

⁴ A:la:fo:ko:lo: Yo:n e kalaleli hen a:na fa:la:dota:ga: widakiyo: a:la:sio:, “Gode eyo: gili mogago: dimida:len a:no: hala:ma:ki, gio: asulo:wo: nodola:sa:ga: foga:le sama. A:la:dimida:sa:ga:yo: ho:na to:loma:ni ya:bi” a:la:sa:la:liki wida:i ane. A:la:ta:ga: eyo: iyo: ho:n amio: a:na to:lola:len.

⁵ Yudia hen us a:namilo: sa:sen o:lia:, Ya:lusalemdo: sa:sen kaluka:isaleyo: modo: ko:lo: Yo:n elo:wa tambo kegenema:ni ane. I a:namilo: kegenema:nikilo: ane a:no: mogago: dimida:leno: foga:le sa:labikiyo:, iyo: ho:n Yodan amio: Yo:na:yo: a:na to:lolo:.

⁶ Yo:n elo: helebeso:g ko:lo: sa:ga:la:seno: ka:mol fo:n ko:lo: alula:sa:ga: ka:la:sen. A:la:ta:ga: no: do:go:f nowo: hoda:sa:ga: yafu difa:. Elo: ma:no: ko:lo: na:seno: sa:gema o:lia: kola: ho:n o:lia: ko:lo: na:sen.*

⁷ A:la:fo:ko:lo: elo: to man sa:ma:ni mio:wo: we. “Kalu ni fa:s amilo: mia:nigab a:ma: ene halaido:wo: alan ko:lo:, ne e tinio:. Ne wilo:ma kalu ko:lo:, niyo: e budi sa:ga:lo: a:namilo: me melealifa: a:no: ne gulalu siliki fagela:ma:no:wo: mo:ililo:.

⁸ Niyo: gio: ho:ndeya to:lola:lo:l ko:sega, eyo: gio: Godeya: Mamaya: to:loma:ib.”

Ya:suwo: ho:na to:lola:sa:ga:, Sa:da:na:ya: da:fe ba:ba:

Madi 3.13–4.11, Luk 3.21,22, 4.1-13

⁹ Ho:len a:namio: Ya:suwo: Nasala:t, Ga:lili hen a:na a:la:ta:ga: Yo:ndo:wa fa:la:dowabiki, Yo:n eyo: e Yodan amio: a:na to:lolo:.

¹⁰ Ya:suwo: ho:na ti ha:na:sa:ga: fa:la:dowabikiyo:, Hebeneyo: kolaetaki, Mamayo: o:ba: hi o:ngo: ko:lo: tinda:ga:, eya mesa:ni yabi ba:ba:.

1:6: 2Kin 1.8, Madi 11.8 * **1:6:** Dinali sa:lan kalu tam-bowo: helebeso:g o:ngo: sa:ga:la:sen a:la:ta:ga: ma:no: ko:li ko:lilo: wengo:wo: na:sen. A:la:fo:ko:lo: Yo:n eyo: a:la:dimido:. **1:7:** Ilig 13.25

¹¹ A:na asitabiki, to nowo: Hebene a:la:ta:ga: sa:lakiyo:, “Ge no:no:n so:wa ha:fo:lo: disa:yo: ge ko:lo:, niyo: ge mada alan asulo:l.”

¹² Ya:suwo: ho:na to:lola:sa:ga:yo:, kalulo:ma kalaleli hen a:na, Mamaya: tililia:gane.

¹³ E ho:lenu: do:la:fo: fa:la:da:in a:no: ilaboda: no: o:lia: sia:lab amio:, ma:mula: kaluwa: bo:fo:len. E a:na sia:len amio:, Sa:da:na: eyo: Ya:suwo: mogago: dimidama:ki, a:la:ta:ga: da:fe ba:ba:.

*Ya:su e kudu mena:ki kaluwo: ho:ido:
Madi 4.18-22, Luk 5.1-11, Yo:n 1.35-42*

¹⁴ Yo:n e dibolo a usa to:lola:sa:ga: a:labiki, Ya:suwo: Ga:lili hen a:namio: Godeya: to nafayo: a:na walama:ni ane.

¹⁵ Eyo: a:la:wido:, “Godeya:lo: bo:fo:mela:no: ho:lendeyo: ko:na:ma dowab. A:la:fo:ko:lo: gio: o:go: asulo:wo: nodola:sa:ga:, to nafa we tilid-abuma. Ho:lendeyo: o:gdo: fa:la:dowabo: we.”

¹⁶ Ya:suwo: Ga:lili ho:n golo: aniba sia:lenu, ka:lo: to:lolan kalu a:la:, Saimon dia: ene ao An-dululia:yo: dage to:lola:lenu ba:ba:.

¹⁷ A:la: a:no: galilia:sa:ga:yo:, Ya:suwa:yo: a:la:sio:, “Niyo: ga:go: kalu tili sa:la:lan man a:no: ko:lo: walama:no:. Ga:go: ne kudu mena.”

¹⁸ Wigibole a:naka a:la:yo: dageyo: ta:ta:sa:ga:, Ya:su e ko:lo: kudu ane.

¹⁹ Ya:suwo: heb doba:da: o:fina:sa:ga:yo:, Sa:ba:diya: inso: a:la:, Ya:ma:s o:lia: ene ao Yo:no:, ho:n ko:su usa iliki, dage digala:lenu ba:ba:.

1:11: Song 2.7, Ais 42.1, Madi 12.18, Mak 9.7
91.11-13 **1:14:** Mak 6.17 **1:15:** Madi 3.2

1:13: Song

²⁰ A:la: a:no: Ya:su eyo: ba:da:sa:ga:, elo:wa mena:ki ho:ido:. Ho:idabiki a:la:ma:yo: iya Sa:ba:di sulo:wo: a:la:ta:ga: ene nanog dian kalu o:lia:yo: ho:n ko:su ka ta:ta:ga:, Ya:su kudu ane.

Mama mogago:wo: Ya:suwa: o:luso:no:

Luk 4.31-37

²¹ Iyo: Kabaniom ha:na:sa:ga: sen amio:, Ha:fo:lo: Dowan ho:lono: a:na fa:la:dowabiki, Ya:suwo: ha:na:sa:ga: Godeya: mano: tolo: wida:sen ayamio: a:na mo:mo:da wido:.

²² Kaluka:isale iyo: to man elo: widab a:no: da:da:sa:ga: mada molo dabu. Mo:wo: elelo: wida:sen kalu i a:ma:yo: noma:lo: sa:sa:lo: a:no: agela:sa:ga: wido:. Ko:sega Ya:su eyo: elelo: wida:sen kaluwa:lo: wido: aumbo: mo:widaki, eyo: ene halaido: o:lia: iliki widabiki, iyo: molo asulo:.

²³ Ya:suwo: a:na wida:len amio:, kalu mama mogago:lo: dowas:en nowo: tolo: wida:sen aya sen ko:lo:, e Ya:su elo: to sa:lab a:no: da:da:sa:ga:yo:, Ya:suwo: dabuma:ki ho:ido:.

²⁴ “Ya:su, Nasala:t kalu ge, nilo: wiyo: wagama:ni mio:wo:? Ge nio: ko:lo: mogaila:ma:ni mio:wo:? Ne ge asulab. Godeya: ene Malilo: kaluwo: ge.”

²⁵ Ko:sega Ya:su eyo: emo:wo: a:la:sio:, “Ge tola:so:bo! Ge kalu ko ta:ta:ga:, ha:la:ya handaloma!”

²⁶ A:la:fo:ko:lo: mama mogago:wa:yo: kalu a:no: mada alan bibisadoma:ki dimida:sa:ga:yo:, e gana gilia:sa:sa:ga: a:na sili alifo:gane.

²⁷ Kaluka:isale kegeo: a:ma:yo: iligi ba:da:sa:ga: egelebo: nenelaki, “We waga dimidaba:le? Man halaido: we, nio: ho:gi widabiki bo:do:l. Mo:wo: kalu wema:yo: mama mogago:mo:wo: towo: halaido: sa:labiki, iyo: kudu ha:naki dimidab.”

²⁸ Ya:suwa:lo: dimido: a:no: bo:bo:ge malola:likilo: aneyo:, Ga:lili hen a:no: tambo da:da:i aneyo: ililo:.

*Ya:suwa:yo: walaf ko:li ko:lilo:wo: falele alifelo:
Madi 8.14-17, Luk 4.38-41*

²⁹ Ya:suwo:, Ya:ma:so:, Yo:no: iyo: tolo: wida:sen ayo: ta:ta:sa:ga:, egele Saimon dia: Andululia:ma: aya ha:na:sio:.

³⁰ A:la:ta:ga: Saimona: ingaya: anowo: ofo: walaf ba:la:sa:ga: uwo:ba da:labiki, iliyo: e bo:ba:ki Ya:sumo: sio:.

³¹ Iliyo: a:la:sa:labiki, Ya:suwo: ga a:ma: uwo:ba ba:ba:ni ha:na:sa:ga:, ene dagiya ta:li dota:ga: ta:galifa:. A:la:dimidabiki ofo: walaf e amilo: deleno: wigibo a:naka e falelabiki, ga a:ma:yo: iyo: asuwa:takiyo:, ma:no:wo: imo: maiya:ki so:fa:.

³² O:g ga:lo a:namio:, walaf nolo:lo:, mama mogago:lo: dowo: a:no:lo: Ya:sumo: falelema:ki a:la:ta:ga: tilili mio:.

³³ A:la:fo:ko:lo: amisa:n kaluka:isaleyo: tambo Ya:sulo: sen a toga:me a:na kegeabiki,

³⁴ Ya:su eyo: kalu walaf ko:li ko:lilo:lo: dowo:lo: ya:sio: a:no: modo: ko:lo: falele alifelo:. Eyo: mama mogago:wo: kalu amilo: dosdo: elen a:no: tambo o:luga:felo:. A:la:ta:ga: mama mogago:

iliyo: e Gode Inso: a:la:bo: asulo: ko:lo:, Eyo: ma-mamo:wo: towo: sama:kiyo: fogo: mo:dimi.†

³⁵ Kea:fo nulu sololi olabiki, Ya:suwo: dasila:sa:ga:, ayo: ta:ta:sa:ga:, ina:lilo: Godemo:lo: tolo: sa:la:sen hen a:na sa:ma:ni ane.

³⁶ Saimon, e o:lia:lo: sa:sen kalu a:no: Ya:suwo: keda:li ha:na:sa:ga:yo:,

³⁷ Ya:suwo: galiliakiyo: emo:wo: a:la:sio:, “Kaluka:isaleyo: tambo ge ba:ba:no: a:la:ta:ga: kedab.”

³⁸ Ya:suwa: a:ma:la: sa:laki, “Niliyo: amisa:n nol anib amilo: sab a:na walama:ni ha:na:n. Mo:wo: ne wilo: mio:wo: o:m.”

³⁹ A:la:fo:ko:lo: e mano: Ga:lili anib amilo: amisa:n kandayo: a:no: tambo wida:liki ha:nakiyo:, mama mogago:lo: dosdo:wo: o:luga:felo:.

Ya:su eyo: aintalo: dowo:wo: imulu alifa:

Madi 8.2-4, Luk 5.12-14

⁴⁰ Aintalo: dowo: kalu nowo: Ya:sulo:wa ya:ga:, gulalu misa:fu alilaki ha:iyakiyo: a:la:sio:, “Kalu Alan giyo: ne asuwa:fa:no: asulalega, ne falele alifoma.”

⁴¹ Kalu a:ma:lo: dimidab a:no: Ya:su eyo: nofola:sa:ga:, e dagiyo: talagaki, kalu a:ma:do:mo:wa golakiyo: a:la:sio:, “Niyo: ge o:li asuwa:fa:nigo:l ko:lo:, do:mo: gilo:wo: nafale ta:to:l.”

† **1:34:** Ya:su e fogo: mo:dimi a:no: ha:go: we. Kaluka:isaleyo: Ya:su e kalu o:bo:ngo:wa:le a:la:bo: iyo: mo:asulo: ko:lo:, mama mogago:mo:wo: fogo: dimi kibo:bowo:, iyo: Ya:su e Gode Inso:lo:b a:la:bo: kalaba sa:mabe. A:la:fo:ko:lo: ho:len a:namio: Ya:su eyo: kaluka:isaleyo: asulabena:ki, fogo: mo:dimi. **1:35:** Madi 14.23, Mak 6.46 **1:39:** Madi 4.23, 9.35

⁴² Wigibole a:naka, aintalo: dowo: kalu a:no: imula:sa:ga:, do:mo: elo:wo: nafale dowo:.

⁴³ Ya:su eyo: kalu a:no: o:g a:naka iliga:taka, emo:wo: towo: halaido: a:la:sio:,

⁴⁴ “Ge ko:lo: falele alito:l we kalu nolbo:wo: mada sa:la:so:bo. Kaluka:isale tambowa:yo: gi ogen ko falelo:lo:b a:la:asuluma:ki, ge bobalo: so:mea:sen kalumo:wo: walama:ni ha:na:sa:ga:, Mo:sa:sa: ele saefa: a:no: kudu ha:nakiyo:, Godemo: boba so:kugulu mea:niki hamana” a:la:sio:.

⁴⁵ Ko:sega a:la:bo: mo:dimidaki, e amilo: dimido: a:no: kalaba malola:li sia:len. A:la:fo:ko:lo: to sa:la:i ane a:na ilikiyo:, Ya:suwo: amisa:n usamilo: mia:no:wo: mo:mio:. A:la:gabiki e ha:la:ka sia:len ko:sega, amisa:n kaluka:isale ko:li ko:lilo: iliyo: e keda:i ya:sa:ga: elo: sena fa:la:dowa:len.

2

Ya:su eyo: gido:fo:wo: ko:go:neli kaluwo: falele alifa:

Madi 9.2-8, Luk 5.18-26

¹ Ho:len nolo: ta:ta:sa:ga:, Ya:suwo: a:ma:la: Kabaniom a:na fa:la:dowo:. Kaluka:isaleyo: Ya:suwo: a:ma:la: mio:wo: da:da:sa:ga:,

² iyo: a:na kegeakiyo:, a usamilo: gala tandeo:wo: wa:lifo:. A:la:ta:ga: ha:la: amio:lo: modo: kegeaki, tog amilo: tina:no:wo: kafo:labiki, Ya:su eyo: to nafayo: a:na wida:len.

³ Ya:su eyo: mano: wida:labikiyo:, kalu fa:la:da:ina:yo: kalu gido:fo:wo: ko:go:neli nowo: Ya:sumo: bo:ba:ki sesegasulia: mio:

⁴ Iliyo: kalu sesegasu a:no: dia:ga:, Ya:sulo:wa dia: ti ha:na:no: asulo: ko:sega, togo: mo:gulabiki, iyo: a fa:sa: wa:la fa:la: ha:na:sa:ga:, Ya:sulo: a:lab imilib amilo: a fugo: a:no: nolo: da:ga:sula:sa:ga:, kalu sesegasulo: ti ha:na:no:wo: ho:wo: dowabiki, iliyo: kalu sesegasu a:no:ko:lia: Ya:sulo:wa to:lolo:

⁵ Ya:su eyo: ililo: tilidabu a:no: ba:da:sa:ga:, ko:go:neli kalu o:mo:wo: a:la:sio:, “Ni so:wa, gi mogago: ko hala:sa:ga: ga:lilo:,” a:la:sio:.

⁶ A:la:do: sa:lab a:no: da:da:sa:ga: Fa:lisi kalu o:lia: elelo: wida:sen kalu o:lia:ma:yo: kele asulo:.

⁷ “Mogago:wo: hala:sa:ga:lo: ga:lilan man a:no: Gode imilig e dimida:sen. Kalu wema:lo: a:la:do: sa:lab we, waga sa:laigaba:le? Godeya: heno: e diaki sa:laigaba:le?”

⁸ I a:no: kele asulabiki, Ya:suwa:yo: asulo: ililo:wo: ba:da:ga:, imo:wo: a:la:sio:, “Gililo: kele asulo:wo: alan dowaike, waga asulaki gadi?”

⁹ To sa:ma:no:wo: halaido:leyo: ho:bo:ko:mo:? Niyo: tamin amio: a:la:sio:, ‘Mogago: da:labko o:go: Godeya: ga:lilab’ a:la:bo:, henfelo: kaluwa:yo: o:li sa:lano:? A:la:ta:ga: to nowo: we ‘Ge geo:ndo: felo:wo: kambola:sa:ga: dasima!’ a:la:do: sa:lab a:no:, henfelo: kaluwa:yo: o:li sa:lano:?”

¹⁰ Ko:sega Kalule Dowo: ne henfelo: wena ilikiyo:, mogago:lo: halakilo: ga:lila:ma:no: a:no: ne amio: halaido:wo: a:labo:lo:b a:la:bo: gio: asu-luma:kiyo: walama:nigo:l.” A:la:sa:la:sa:ga:yo: ko:go:neli kalumo:wo: a:la:sio:,

11 “Niyo: gemo:wo: a:la:so:lo:l. Ge dasilia:ga:, sesegasu we dia:ga:, go:no:n aya hamana.”

12 Wigibole a:naka ko:go:neli kalu a:no: dasilia:sa:ga:, geo:ndo:wo: dia:b a:la:ta:ga: ha:la:ya handalota:ga: ha:nabikiyo:, kaluka:isale tambo inin siya: ba:ba:. Iliyo: dimidab a:no: ba:da:sa:ga:, molo asulaki, Godeya: wiyo: dulugu sa:lakiyo: a:la:sio:, “Nio: dimido: wengo:wo: mo:ba:da:sen ko:lo: bo:do:l.”

Libaiyo: ho:ido:

Madi 9.9-13, Luk 5.27-32

13 Ho:len imilig nowo: Ya:suwo: wa:ka ho:n golo: aniba ane. E a:na ha:na:gane amio:, kaluwo: modo: ko:lo: elo:wa kegeabiki, imo:wo: mano: wido:.

14 E a:na ha:na:len amio:, Libai, Aofusa: ene so:wayo: a:na ba:ba:. Libai e takis molelo: dia:seno: nowo: e. Libai e ene nanogdo: dia:sen aya sena ba:ba:. Ya:su eyo: e ba:da:ga: a:la:sio:, “Ge ne kudu mena.” A:la:sa:la:sa:ga: ha:nabiki, Libai elo: dasila:sa:ga:, Ya:su kudu ane.

15 Ya:su o:lia: ene tiliwida:sen o:lia:yo:, Libaiya: aya ha:na:sa:ga: ma:no: nakiyo:, takis molelo: dia:sen kalu nolo:lo:, mogago:lo: dimidan kaluwo:lo:, iyo: tambo Ya:suwo: kudu ane ko:lo: ma:no:wo: egele siliki na:len.

16 E ma:no:wo: mogago: kalu a:no:lia: siliki na:labiki, Fa:lisi kalu elelo: wida:sen nolba:yo:, enedo: tiliwida:senbo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “E takis molelo: dia:sen kalu o:lia: mogago:lo: dimida:sen o:lia:yo: egelebo: ma:no:wo: waga naba?”

17 To a:no: da:da:ga:, Ya:su eyo: imo:wo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Mulumulo:lo: mean kaluwa:yo: kalu do:mo:wo: nafale sab a:no: mo:asuwa:ta:sen. Ko:sega walafdo: kaluwo: asuwa:ta:sen. O:leaumbo:, ne digalo: kalu sab o:lo:wa mio:ma. Ne mogago:lo: dimida:lab kalu ko:lo: ho:lema:ni mio:.”

Fa:lisi kaluwa:yo: ele difa:yo: dabu ba:ba:

Madi 12.1-14, Luk 6.1-11

18 Ho:len no amio:, Yo:n elo: tili wida:sen kalu o:lia: Fa:lisi kalu o:lia:yo: ma:no: mo:nakilo: san man a:no: ko:lo: kudu ha:naki sen. A:la:dimida:labiki, kalu nolba:yo: ya:sa:ga: Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Fa:lisi tili wida:sen kalu o:lia: Yo:n elo: tili wida:sen kalu o:lia:ma:yo: ma:no: mo:nan man a:no: ko:lo: kudu ha:na:liki sab. Ko:sega gilo: tili wida:sen kalu wema:yo: waingo: ko:lo: mo:dimidaba?”

19 Ya:su eyo: a:ma:la: bale sa:laki a:la:sio:, “Giliyo: kaluwa:lo: galo: diab a:namilo: ma:no: dowo:tab a:no: kalu kegeo: a:ma:yo: na:so:boka: a:la:bo: mo:sa:lan. O:leaundo: mo:sa:lan ko:lo:, kalu galo: diab a:no: i o:lia: dofo:liki, kaluka:isale kegeo: a:ma:yo: ma:no:wo: tambowo: a:na nalega, o:li doma:ib.

20 Ko:sega tif amio: galo: diab kalu e, iasi kalu o:lia:lo: mo:dowab ho:len a:namio:, iliyo: ma:n ma:no:wo: a:namio: o:li ka:ma:ib.”

21 A:la:ta:ga: Ya:su eyo: to nowo: a:bale sa:lakiyo:, “Kalu noma:yo: so:g gedee: ho:gi a:no: dia:sa:ga:yo:, helebeso:g mo:luwo: wa:l amio: mo:dubinima:ib. Kaluwa:yo: a:la:bo: dubialega, helebeso:g ho:gi dubio: a:no:

halaliki gendelalikiyo:, so:g mo:luwo: a:no: alan a:bidia:fa:ib.

²² A:la:ta:ga: kalu noma:yo: wain ho:n ho:gi a:no: no: do:go:f dubio: mo:luwo: us a:namio: mo:guma:ib. A:namio: gulalega, wain ho:gi a:ma: ho ha:na:no:wo: halaido: ko:lo: ko:ndo:feakiyo:, no: do:go:f mo:luwo: a:no: bidi ha:nalikiyo:, no: do:go:f o:lia: wain ho:n o:lia: a:no: wala:ma:ib. A:la:fo:ko:lo: wain ho:n ho:gi a:no: no: do:go:f ho:gi halaido: a:na gulan.” Ya:su eyo: a:la:wido:.

²³ Ha:fo:lo: Dowan ho:len no amio:, Ya:suwo: da:si egelo: usa ha:nakiyo:, enedo: tili wida:sen kaluwa:yo: da:si fo nolo: ili ma:no: a:la:ta:ga: tudu sa:la:la:i ane.

²⁴ Ko:sega Fa:lisi kalu nolba:yo: Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Iliyo: Ha:fo:lo: Dowan ho:len wenamilo: ma:no: tulab a:ma:yo: ele saefa: a:no: o:go:sab ko:lo:, iliyo: waga dimidaba?”

²⁵ Iliyo: a:la:dabu ba:dabiki, Ya:su eyo: a:ma:la: sa:lakiyo:, “Da:ibido: a:la:ta:ga: e o:lia:lo: sia:lowan kalu iyo: maiyabikilo: dimido: sa:salo:wo:, giliyo: mo:agelo:wo:?”

²⁶ Abiata e Godemo: bobalo: so:mea:sen misa: kalu elen ho:len a:namio:, Da:ibid e maiyabiki, Godeya: aya ha:na:sa:ga:, ma:no: Godeya: siwa:l amilo: dia:ta:sen a:no: e dia:sa:ga: mo:no:. A:la:ta:ga: ma:no: heb a:no: egeledo: sia:lowan kalumo: maiya:ki dimi. Ele a:ma: sa:lakiyo:, ma:n a:no: Godemo: bobalo: so:mea:sen kalu ilika ma:ib, a:la:saefa:.”

²⁷ A:la:ta:ga: Ya:su eyo: to nolo: a:la:sio:, “Ha:fo:lo: Dowan ho:len a:no: Gode eyo: dimido:

ko:lo:, kaluka:isaleyo: asuwa:foma:ki dimido:
Ko:sega Godeya:lo: kaluka:isale dimido: we, ele
a:no: ko:lo: asuwa:foma:ki dimido:ma.

²⁸ A:la:fo:ko:lo: Kalule Dowo: ne, Ha:fo:lo:
Dowan ho:len a:ma: biso:wo: ne ko:lo:, no:no:n
bo:fo:lo:l.”

3

¹ Ho:len no amio: Ya:suwo: tolo: wida:sen aya
ha:na:sa:ga:, dagiyo: ga:ga:nuli kalu nowo: a:na
sena ba:ba:

² Kalu nolba:yo: Ya:su e hala dimidab a:la:likilo:
mo:walilima:no: togo: kedo: ko:lo:, iliyo: Ya:su
eyo: Ha:fo:lo: Dowan ho:len a:namio: dagiyo:
ga:ga:nuli kalu a:no: falele alitaba:le a:la:liki
bo:fo:len.

³ A:la:gabiki Ya:su eyo: dagiyo: ga:ga:nuli
kalumo:wo: a:la:sio:, “Ge dasilia:ga:, kalu kegeo:
siwa:l wena kagama:ni mena.”

⁴ Kalu a:no: dasilia:ga: kagatabiki, Ya:suwa:
imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Ele saetakiyo:, Ha:fo:lo:
Dowan ho:len a:namio: o:b ko:lo: dimidama:no:
saefa:yo:? Man nafaleyo: o:li dimidama:no:wa:le?
Mo: man mogago:wo: o:li dimidama:no:wa:le?
Sana soma:no:wa:le? Mo: mela:no:wo: a:ma:la:
gasiliakilo: asuwa:fa:no:wa:le? Ele saefa: a:no:
ho:bo:ko:mo:lo:bo:?” A:la:dabu ba:ba: ko:sega
iliyo: a:ma:la:yo: mo:sa:laki heela:li.

⁵ Iyo: asulo:wo: halaido: ko:lo:, Ya:suwa:yo:
iyo: sigili ba:da:sa:ga: imo:wo: gadiaki, dagiyo:
ga:ga:nuli kalumo:wo: a:la:sio:, “Ge dagiyo:
talagalema.” A:la:sa:labiki kalu a:ma:yo:
a:la:dimidaki, dagi a:no: e elen o:ngo: dowo:.

⁶ Fa:lisi kalu iliyo: dimidab a:no: ba:da:sa:ga:, ha:la:ya ha:nakiyo:, i o:lia: Ha:lodo: kudu sian kalu o:lia:ma:yo: Ya:su sa:ma:no: towo: o:g a:na mo:mo:da nenelo:.

*Kaluka:isale modo:wo: Ya:su kudu ane
Madi 12.15-16, Luk 6.17-19*

⁷⁻⁸ Ya:su o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: Ga:lili ho:n golo: seya ha:nabiki, kaluka:isaleyo: modo: ko:lo: e kudu ane. Kaluka:isale i a:no: Ga:lili kaluka:isaleyo:lo:, Yudiayo:lo:, Ya:lusalemo:lo:, Idomeayo:lo:, Yodano: nodo amilo: sano:lo:, Tayayo:lo: ami Saido:n kaluka:isale iyo: Ya:suwa:lo: dimidab a:no: da:da:sa:ga:, tambo Ya:sulo:wa ya:sio:.

⁹⁻¹⁰ Eyo: kaluka:isaleyo: modo: ko:lo: falele alifelabiki, walafdo: dosdo: nolo: ya:siakiyo:, e goma:no: a:la:ta:ga: ani tandeo:. Kaluka:isaleyo: Ya:sulo: amio: modo: kegeakiyo:, e mo:ani tandema:ki a:la:ta:ga: Ya:suwa:yo: enedo: tili wida:senbo:wo: a:la:sio:, “Gio: ho:n ko:su nowo: bo:bo:li alifa:ni hamana.”

¹¹ Mama mogago: a:ma:yo: e ba:da:sa:ga:yo:, Ya:sulo: a:lab a:na gumisi fufuda:sa:ga: a:na ho:le sa:laki, “Ge mada Godeya: ene So:wa” a:la:sa:la:sen.

¹² Ko:sega e kalu o:mka: a:la:bo: mo:fanda sama:kiyo:, mama mogago:mo:wo: towo: halaido: sio:.

*Kalu kugula:fo:wo: da:feyo:
Madi 10.2-4, 12.25-29, Luk 6.14-16, 11.17-22*

¹³ Ya:suwo: hen misio: doba:da: halona ha:na:no: ha:nakiyo:, kalu enedo: da:fema:no: asulo:le a:no:ko: ho:leliabiki, iyo: Ya:sulo:wa ane.

¹⁴ A:la:ta:ga: Ya:suwa:yo: enen o:lia: sia:mela:no: a:la:ta:ga: mando: walama:kilo: iliga:felema:no:, kalu kugula:fo: a:no:ko: da:feyo:. A:la:fo:ko:lo: Ya:suwa:yo: i a:no: iliga:felo: kalu wikilo:.

¹⁵ A:la:gabiki iliyo: mano: widalikiyo:, mama mogago:wo: i a:ma:yo: o:luga:felema:ki, halaido:wo: imo: dimi.

¹⁶ Elo: kalu kugula:fo: da:feyo:wo: we. Nowo: Saimon, Saimon e Ya:suwa:lo: wi ho:gi wikilo:wo: Bida.

¹⁷ Nowo: Ya:ma:s, Sa:ba:diya: inso:, ene ao nowo: Yo:n. Ao a:la: a:no: Ya:suwa:lo: wi ho:gi wikilo:wo: Boana:ga:s. Boana:ga:s a:la:do: sa:lab a:ma: ha:go: we, guna: so:wa.

¹⁸ Nowo: Andulu, nowo: Filib, nowo: Batolomiyu, nowo: Madiyu, nowo: Tomas, nowo: Ya:ma:s, Aofiusa: inso:, nowo: Tadius, nowo: Saimon, gamani ho:giyo: e dimo:losa: a:lakilo: asula:seno: e ko:lo:, Sa:la:t kalu a:la:sa:lan,*

¹⁹ Nowo: Yudas Iskaliot, Ya:sulo: teledowo:wo: e.

²⁰ Ya:suwa:yo: kalu kugula:fo: a:no: da:fea:sa:ga:yo:, e a:ma:la: aya ane. Iyo: aya ha:na:sa:ga: sen amio:, kaluka:isaleyo: modo: wa:ka kegeabiki, ma:no: ma:no:wo: fogo: mo:dowo:.

3:16: Yo:n 1.42 **3:17:** Luk 9.54 * **3:18:** Sa:la:t a:la:do: sa:lab a:ma: ha:ga we. Kalu nolo: man ko:li ko:lilo: sa:la:likiyo: elo:wa mena:kilo: to halaido:lo: wida:lowano: e. A:la:ta:ga: ho:len a:namio: kaluwo: modo: kegea:sa:sa:, towo: imilig saeta:ga:lo: sa:sen a:ma: wiyo: we.

21 Elo: dimida:len a:no: e so:lo:wa: da:da:sa:ga:yo:, iliyo: e no:nolo: dowab a:la:asula:sa:ga:, e bo:fo:melea:ki mio:.

22 Ya:lusalem a:la:ta:ga:lo: elelo: wida:sen kalu i mio: a:ma:yo: a:la:sio:, “Bia:sabul, mama mogago:lo: bo:fo:lowan a:no: eya dowa:sen ko:lo:, ene halaido: a:na ilikiyo: mama mogago: nolo: eyo: o:luga:fela:sen.”

23 Ya:su eyo: kalu i a:no: ho:le kegea:sa:ga:, towo: a:na bale sio:, “Sa:da:na: eyo:, Sa:da:na: eneno: waga o:luga:felano:?”

24 Amisa:n imilig no amio: ko:lo: aloba:da:sa:ga: bubalega, amisa:n a:no: mo:dinafa halale mesa:ib.

25 A:la:ta:ga:yo: so:lo: imilig nowo: egele aloba:da:sa:ga: gis dialega, so:lo: a:no: mo:dinafa mesa:ib.

26 O:leaumbo:, Sa:da:na: eyo: enena:ma:la:yo: aloba:da:sa:ga: bubalega, e halaido:wo: mo:dowaliki, e kelegema:ib.” Ya:su eyo: a:la:sio:.

27 A:la:ta:ga: Ya:su e halaido: kaluka: a:lakiyo:, eyo: bale sio: to nowo: a:la:sio:. “Afalo: dian kalu noma:yo: halaido: kalu a:ma: aya tina:sa:ga: kelego:wo: afale dia:no: asulakiyo:, eyo: waga dimidama:iba? Eyo: halaido: kalu a:no: ko:le melea:takiyo:, kelego:wo: a:namio: o:li dia:ha:na:ib.

28 “Niyο: gemo:wo: hendele so:lo:l. Mogago:lo: dimida:sen o:lia: Godemo:lo: dio:ge sio:wo:lo:, Gode eyo: o:li ga:lila:ma:ib.

29 Ko:sega kalu abeyo: Mama Malilo:mo:wo: dio:ge sa:lalega, mogago: elo: sa:lab a:no: mada

mo:ga:lila:ma:ib. Enedo: hala dimido: a:no:
mela:no: mela:no: mela:ib,” Ya:suwa:yo: a:la:sio:.

³⁰ Ya:suwa:lo: to sio: a:no: mo:wo: we. Ili
sa:lakiyo:, “Ya:su e amio: mama mogago:wo:
dofola:lab,” a:la:sio: ko:lo: eyo: to a:no: imo:wo: a:na
sio:.

Ya:suwa: ene ano o:lia: ao o:lia:yo: mio:

Madi 12.46-50, Luk 8.19-21

³¹ Ya:suwa: ano o:lia: ao o:lia:yo: a:na
fa:la:dowa:sa:ga:yo:, ha:la:ya kagafo:liki, kalu
nowo: Ya:suwo: a usa ba:ba:ni ha:na:sa:ga:, ilo:wa
mena:ki iliga:fo:.

³² A:la:ta:ga: kalu modo:wo: Ya:su e o:lia: si-
likiyo:, iliyo: emo:wo: a:la:sio:, “Go: o:lia: gao
o:lia:ma:yo: ge keda:liki, ha:la:ya a:lab” a:la:sio:.

³³ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:ma:la: sa:laki, “Ni
no:wo:, ni naowo: o:ba:le?” a:la:dabu ba:ba:.

³⁴ Kaluka:isale ko:lo: e anib amilo: kandayo:
a:no: eyo: sigiliga:takiyo: a:la:sio:, “A us amilo: sab
we ni no:leyo: a:la:ta:ga: ni naoleyo: i o:m.

³⁵ Kaluka:isale abeyo: Godeya: mando:
tilida:da:sa:ga:lo: kudu ha:na:lab a:no:, naoleyo:
nadoleyo: no:leyo: i o:m,” Ya:su eyo: a:la:sio:.

4

Da:si fo fifo:wa bale sio:

Madi 13.1-23, Luk 8.4-15

¹ Ya:suwo: ho:n golo: aniba silikiyo:, mano:
wa:ka mo:mo:da widabiki, kaluka:isaleyo: modo:
ko:lo: elo:wa kegeo:. Kegeo:wo: alan dowabiki,
e ho:n ko:su usa tina:sa:ga:, ho:n us honona

asitabiki, kaluka:isaleyo: ho:n sa: aniba ho:ndo: ya:sa:ga:lo: edo:wa siliki da:da:len.

² Eyo: towo: bale sa:la:likiyo:, man ko:li ko:lilo: a:no: imo:wo: a:na walasio:. Bale sio: nowo: Ya:su eyo: a:la:sio:,

³ “Gio: dabuma! Elo: gelan kalu nowo: ha:nakiyo:, da:si fowo: egelo:wa fifa:li ane.

⁴ E da:si fowo: egelo:wa fifa:li ha:nab amio:, fo nolo: tog wa:la:la:sena ti ali ko:lo:, o:ba:yo: ya:sia:sa:ga:, da:si fo a:no: mo:no:.

⁵⁻⁶ Fo nolo: ulo: elena ti ali. Hen a:no: abeyo: ko:lo: musug a:no: bo:bo:ge fa:la:ne ko:sega, musug a:ma: tef tina:no:wo: uwa midiyoy: ko:lo:, ofo: ta:ndabikiyo:, da:si musug a:no: onaliaki sowo:.

⁷ Fo nolo: do:molo: a:laba ti ali. Da:si musug a:no: fa:la:ne ko:sega, do:mo a:no: bo:bo:ge fa:la:ndaki, da:si musug a:no: mele fafululi ko:lo:, fo nafayo: mo:hedo:.

⁸ Da:si fo nolo: hen nafa solo:wa ti ali ko:lo:, musugo: nafa fa:la:nda:sa:ga:, fowo: nafale mada hedo:. Hen nafale amilo: fa:la:ne a:ma:yo:, fo hedakiyo: nolo: fudo: otalen hedo:, nolo: fudo: a:la: hedo:, nolo: fudo: imilig hedo:.” Ya:su eyo: a:la:sio:.

⁹ Bale sio: we sa:la:sa:ga:, Ya:su eyo: a:la:sio:, “Kaluka:isale ka:la:ndo: a:lab gio:, to we dinafa da:da:sa:ga: fanda asula:bi.”

¹⁰ Kaluka:isale nolo: ha:na:ga: a:labikiyo:, enedo: tili wida:sen kalu kugula:fo: a:no:lia: kalu nol a:namilo: o:sen i a:ma:yo:, elo: bale sio: a:ma: ha:go: fanda sama:ki emo:wo: dabu ba:ba:.

11 Dabu ba:dabiki, Ya:su eyo: a:ma:la:bo: imo:wo: a:la:sio:, “Godeya:lo: bo:fo:mela:no: to wo:no:lelo: delen a:no: o:go: gio: o:li asuluma:ki fogo: dimi ko:lo:lab. Ko:sega Godeya:lo: dinali sio: to sa:sa:lo: a:no: kalaba fa:la:doma:kiyo:, niyo: ha:la: kalumo:wo: mobale sio:. Godeya: to a:no: a:la:sa:sa:lo:,

12 “ Iliyo: ba:ba:ib ko:sega,
hendeyo: mo:ba:ba:ib.

Iliyo: to sio:wo: da:ba:ib ko:sega,
ha:go: mo:fanda asuluma:ib.

Iliyo: dinafayo: asulo: kibo:bowo:,
iyo: asugo: nodola:sa:ga: dowaliki, Gode eyo:
ililo: mogago: dimido: a:no: ga:lila:mabe.’ ”

13 A:la:ta:ga: Ya:su eyo: imo: a:la:sio:, “Gio: bale sio: we ha:go: mo:dinafa asulaya? Bale sio: we ha:go: gio: mo:asulait ko:lo:, bale sio: nolo: giliyo: waga asuluma:no:wo:?”

14 Elo: gelan kalu a:ma:lo: da:si fo fifo: o:leaumbo:, Godeya: towo: walasa:la:li sia:len.

15 Kaluka:isale nolo: da:si fo ko:lo: tog wa:la:la:sen amilo: ti ali o:leo:ngo: dowab. Godeya: to nafa wida:lab amio:, kalu i a:ma:yo: dabu ko:sega, Sa:da:na:yo: ya:sa:ga: to nafa widab a:no: e dila:sa:ga: ha:na:lab.

16 Kaluka:isale nolo: fo ulo: elen wa:l amilo: ti ali o:leo:ngo: dowab. Iliyo: Godeya: to nafa a:no: iligi da:da:sa:ga:, sagala:li diab.

17 Kalu i a:no: tilidabu ko:sega, ili asulo: us amio: towo: mo:tefele ane ko:lo:, ili tilidabuwo: ho:len abolda:su dowab. Hida:yo: ko:li ko:lilo: fa:la:dowab amio:, iyo: bo:e sulufu: tina:lab.

18-19 Kaluka:isale nolo: da:si fo kisdō:
a:lab a:namilo: fifa:li ane o:leo:ngo: dowab.
Kaluka:isale a:no: Godeya: towō: dabu ko:sega,
henfelo: wilo: dimidama:no: kele asulo: o:lia:,
mole alan dia:no: asulo: kelego: ko:li ko:lilo:
meselo: alan fa:la:dowab a:ma:yo: tilidabu kalu
a:ma:lo:wo: go:lulaliki, nafalelo: mo:dowaki,
fowo: mo:helema:ib.

²⁰ Kalu nolo: hen solo: nafa amilo: ti ali
o:leo:ngo: dowab. Iliyo: to man a:no: da:da:sa:ga:
tilidabu ko:lo:, fowo: nafale hedakiyo:, nolo:
fowo: fudo:, nolo: fowo: fudo: a:la:, nolo: fudo:
otalen o:leo:ngo: hedo:.” Ya:suwa:yo: imo:wo:
a:la:walasio:.

Nafayo: kalaba do:lia:ga: dia:foma

Luk 8.16-18

²¹ Ya:su eyo: towō: imo:wo: a:la:sio:, “Giliyo:
nafayo: do:lia:ga:yo:, fafo ha:g amio: go:lu ali-
tano:? O: wo:no:le kugun amio: dia:tano:? A:la:bo:
mo:gan ko:lo: giliyo: nafayo: do:lia:ga:yo:, kalaba
iwalu dialita:sen.

²² A:la:do: gan aumbo:, wo:no:lelo: delen
a:no:, tif amio: tambo kalaba fa:la:doma:ib.
A:la:ta:ga: wo:no:lelo: delen a:no: tambo kalaba
fa:la:dowalikiyo:, kaluka:isaleyo: tambo fanda
asuluma:ib.

²³ Kaluka:isale abeyo: ge ka:la:no: a:labo:lalega,
giyo: to we dinafa da:da:sa:ga: tili asula:bi.”

²⁴ Ya:su eyo: towō: a:kudu sa:laki, “To gilo:
da:dab ko dinafa asula:bi. Gilo: nolbo:lo: ege

meab aumbo:, gemo:wo: wa:lo: o:leo:ngo: ka dimia:ib a:la:ta:ga: heb nolo:lo: wa:ka ba:ma:ib.

²⁵ Kalu abeyo: asulo:wo: hebo: dowalega, Gode eyo: emo:wo: asulo: nolo: a:dimia:ib. Ko:sega kalu abeyo: asugdo:ma dowab a:no:, asulo: ha:lu e amilo: delen a:no:, tambo a:ma:la: dila:ma:ib.”

Fo fa:la:neya bale sio:

²⁶ Godeya:lo: bo:fo:mela:no: a:no: kaluwa: ha-laido:wa:yo: mo:fa:la:do alifa:ib a:la:liki, Ya:su eyo: bale sio:. “Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:no: wengaliki fa:la:doma:ib. Kaluwa:yo: egele: amio: fowo: fifa:sa:ga: ta:fo:gane.

²⁷ Kalu a:no: nuluwo: alila:liki, a:la:ta:ga: kea:fowo: dasila:liki, a:la:ga:likiyo: ho:len nolo: ane ko:lo:, fo fifo: a:no: musugo: po a:la:ta fa:la:ne. A:la:ta:ga: kalu a:ma:yo: fo a:no: waga fa:la:neya:le, a:la:bo: e mo:asulo:.

²⁸ Mo:wo: henfelo: wema: ene halaido:wa:yo: fo a:no: a:na fa:la:do alitan. Tamina musug ko:le fa:la:dowan. A:ma: fa:s amio: fo:s fa:la:dowan. A:la:ta:ga:yo: fowo: a:na hedan.

²⁹ Fowo: heda:sa:ga: nafaliab amio: kalu a:ma:yo: o:g a:na bo:bo:ge tulan. Mo:wo: ma:no:lo: kegenema:no: ho:lono: a:na fa:la:dowaliki auma:ib.”

Fo ha:lula:su a:no: alan doma:ib

Madi 13.31-32, Luk 13.18-19

³⁰ A:la:ta:ga: Ya:su eyo: a:widakiyo: a:la:sio:, “Godeya:lo: bo:fo:mela:no: man a:no: o:bo:ngo: ko:lo: da:laba? Gio: asuluma:ki bale sa:laki mal-oloma:nigo:l.

³¹ Godeya:lo: bo:fo:mela:no: a:no: mased* fo fifo: amilo: fa:la:ndab o:ngo: dowab. Fo a:no: hena fifalikiyo:, e mada ha:lula:su ti alilan.

³² Ko:sega fo a:no: alan fa:la:ndakiyo:, eleyo: tagalalikiyo:, o:ba: iliyo: ayo: ha:la:s a:na dia:sen.” Ya:suwa:yo: a:la: bale sio:.

³³ Ya:su eyo: kaluka:isalemo:wo: bale sa:lakiyo:, mano: o:leo:ngo: ko:lo: wido:. Heb ililo: o:li asuluma:no: a:no:, Ya:su eyo: a:na wido:.

³⁴ Eyo: imo:wo: mo:tigini widaki, mobale sio:. Ko:sega enedo: tiliwida:sen kalu o:lia: egelese dotakiyo:, to ha:g hendeleyo: imo:wo: a:na fanda wido:.

Ya:su e fufalo: biso:

Madi 8.18,23-27, Luk 8.22-25

³⁵ Ga:lo a:namio:, Ya:su eyo: enedo: tili wida:senbo:wo: a:la:sio:, “Nio: ho:n golo: we nodo honona ha:na:n.”

³⁶ A:la:sa:labiki, kalu kegeo: a:no: kata:ta:ga:, enedo: tili wida:sen kalu iyo:, ho:n ko:su Ya:sulo: elen us a:na disa:la:sa:ga: ane. A:la:ta:ga: ho:n ko:su nolo:lo: ilo: ha:naba kudu mio:.

³⁷ Ha:na:len amio:, fufayo: halaido: yakiyo:, ho:n golo: a:no: ma:feaki, ho:no: do:lilia:ga:, ho:n ko:su usa tinaki wa:ido:.

³⁸ Fufa alando: ya:lab a:namio:, Ya:suwo: ho:n ko:su seba, imisaseyo: dia:taki, a:na alifo:len. A:la:ta:ga: iliyo: Ya:suwo: digida:yakiyo:, emo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Widan kalu, giyo: nio: kanda soma:ki asulaya?”

* **4:31:** Mased a:la:do: sa:lab a:no:, Yu kaluwa:lo: i fo gela:seno: o:m. Fo a:no: mada ha:lula:su ko:sega fa:la:ndab amio:, alan doma:ib.

³⁹ Iliyo: a:la:sa:la:liki digida:yabiki, Ya:suwo: dasila:sa:ga:, fufa ya:len o:mo: towo: halaido: sa:lakiyo:, “Ge buluta:sa:ga:, ga:li doma!” A:la:sa:labiki, fufa ya:len a:no: a:naka bulutakiyo:, ho:n ma:feya:len a:no:lo: ka bulufo:.

⁴⁰ Bulutabiyo: Ya:su eyo: enedo: tili wida:sen kalumo:wo: a:la:sio:, “Gio: tagio: alano: waga dowaya? Gi amio: tilidabuwo: aundo:malo:?”

⁴¹ Iyo: Ya:suwa:lo: dimidab a:no: molo ba:da:sa:ga: tagilakiyo:, egelebo: nenelaki a:la:sio:, “Fufa o:lia: ho:n ma:feya:len o:lia: we elo: sio:leko: kudu ha:na:sa:ga: bulutab ko:lo:, kalu we o:bo:ngo:wa:le?”

5

*Ya:su eyo: mama mogago:wo: o:luga:felo:
Madi 8.28-34, Luk 8.26-39*

¹ Iyo: ho:no: nodowa ha:nakiyo:, Gelasa kalulo: sa:sen doba:da: a:na ha:na:sa:ga:, ho:n golo: aniba fa:la:dowo:.

² Fa:la:dowa:sa:ga:yo:, Ya:suwo: ho:n ko:suwa a:la:ta:ga: tibo:lowakiyo:, kalu mama mogago:lo: dowo:wo: a:na galili.

³⁻⁴ Kalu we a:ido:lo:wa sia:sen ko:lo: mio: Tamin amio: sa:niya: dagi o:lia: gib o:lia:yo: melea:ta:sen ko:sega, ene halaido:wa:yo: gegedela:sa:ga: ha:nab amio:, kaluwa: ta:lia:sa:ga:lo: a:melea:fa:no:wo: mo:dowa:sen. A:la:fo:ko:lo: e sa:nia:yo: wa:kabiyo: mo:melefa:.

⁵ E nuluwo:lo: ho:lenowo:lo: tambo kalu a:ido:lo:wa a:la:ta:ga: hen misio: a:nami nai sia:liki, enena:ma:la: ene do:mo:wo: uwa: yame tandeali:ki, ya:lilia: sia:len.

⁶ Eyo: Ya:su yabo: ko:na:ka iliki ba:da:sa:ga:, nai ya:ga:, Ya:su e ko:lo: wabuluma:niki, Ya:suwa: gido:fo:lo:wa gumisi ali.

⁷⁻⁸ Ya:su eyo: kalu mogago:lo: dowo: o:mo:wo: a:la:sio:, “Mama mogago: ge, ha:la:ya hamana” a:la:sio:. Kalu a:ma:yo: a:ma:la:bo: towo: ha:lale sa:laki, “Ya:su, Gode Alan Iwalulo: a:lab a:ma: so:wa giyo:, nemo:wo: waga dimidama:ni mio:wo:? Godeya: wiya ilikiyo:, ne mogagima:no: towo: nemo:wo: sa:la:so:bo.”

⁹ A:la:gabiki, Ya:suwa: sa:laki, “Ge wiyo: o:ba?” “Ne wiyo: Modo:, mo:wo: mama mogago: niasiyο: modo: agelema:no:wo: babalo: ko:lo: sab.”

¹⁰ Kalu a:ma:yo: Ya:sumo: ha:nolo sa:lakiyo:, “Nio: hen no amio: mada iliga:ta:so:bo” a:la:sa:laki susio:.

¹¹ Misio: anib a:namio:, kabo fofο:wo: modo: ko:lo: ma:no: na:liki sen.

¹² A:la:ta:ga: mama mogago:wa:yo: Ya:sumo:wo: susiaki a:la:sio:, “Nio: kabowa doma: hamana:ki, giyo: nio: a:na iliga:foma.”

¹³ A:la:fo:ko:lo: Ya:suwa:yo: mama mogago:mo:wo: o:lika: a:la:sa:labiki, mama mogago: kalu amilo: sen a:no: ha:la:ya sili alifela:sa:ga:, kabowa tiane. Kabo a:no: daosen a:la: sen ko:lo:, iyo: dalalelia:ga: do:mo:wa tina:sa:ga:, ho:na tambo ho:lufa:la:sa:ga: kanda SOWO:.

¹⁴ Kabolo: bo:fo:len kalu i a:no: nai ha:na:sa:ga:, amisa:n kaluka:isale noldo: sen amio:lo:, ha:la: doba:da:lo: kandaya:i ane i o:mo:wo:lo: dimido: a:no: bo:bo:ge malola:i ha:nabiki, kaluka:isaleyο: dimidab a:no: ilo: ba:ba:ni Ya:sulo:wa mio:.

¹⁵ Iyo: ya:sa:ga:yo:, kalu mama mogago: modo:lo: dowo: a:no: o:li dowo: ko:lo:, Ya:suwa: aniba sena ba:ba:. Kalu a:no: asulo: elo:wo: nafale dowabiki, e helebeso:g ka:la:liki elena ba:da:sa:ga:, iyo: tagio: alan dowo:.

¹⁶ Mama mogago:lo: dofo:len kalu amilo: fa:la:dowo: a:no: kaluka:isale iliyo: ba:ba: ko:lo:, nolbo:wo: malolo: mea:liki ane. A:la:ta:ga: kabo amilo: dimido: a:no:lo: nolbo:wo: malolo: me.

¹⁷ A:la:do: dimidab a:no: ba:da:ga:, Ya:suwo: ili heno: ta:fo: hamana:ki, towo: halaido: sio:.

¹⁸ Ya:suwo: ho:n ko:suwa disa:labikiyo:, kalu mama mogago:lo: dowo: ko:lo: o:luga:felo: a:no: Ya:su o:lia: ha:na:no: susio:.

¹⁹ Ya:su eyo: e mena a:la:bo: mo:sio: ko:sega, eyo: emo: sa:lakiyo:, “Ge a:ma:la: go:no:n so:lo:lo:wa ha:na:ga:, Godeya:lo: gemo:lo: dimido: a:no:, imo:wo: malolo: mea:ni hamana. Gode eyo: ge asulaki nofolo: alifa: ko:lo:, giyo: a:no: malola:bi.”

²⁰ A:la:fo:ko:lo: kalu a:ma:yo: ha:na:sa:ga:, Dek-abolis hen us a:namilo: sa:sen kaluka:isalemo:wo: Ya:suwa:lo: e amilo: dimido: a:no: kalaba wida:len ko:lo:, tambowo: dabulia:sa:ga:yo:, molo asulo:.

Walaf ga o:lia: ka:isale so:wa sowo: o:lia:yo: falele alifelo:

Madi 9.18-26, Luk 8.41-56

²¹ Ya:suwo: a:ma:la: ha:na:sa:ga:, ho:n golo: a:no: nodowa a:ta:nota:ga: elen amio:, kaluka:isale modo:wo: ho:n anib a:na kegeo:.

²²⁻²³ Tolo: wida:sen alo: bo:fo:lowan kalu nowo:, Yailes elo: a:namio: elen. E Ya:suwo: galilia:sa:ga:, Ya:suwa: gido:fo:lo:wa gumisi asifo:liki, emo:wo:

a:la:sio:, “Ni ka:isale so:wayo: soma:nigab ko:lo:, ge ni aya ya:ga: gi dagiya: golalikiyo: falelema:ib ko:lo:, ge ni aya mena. Giyo: ko:lo: a:la:dimidalega, e o:li doma:ib,” a:la:sa:laki susio:.

²⁴ Ya:suwo: Yailesa: sendelia:ga: ha:nabiki, kaluka:isale modo: kegeo: a:no: ko:lo: ha:na:siakiyo:, anitandeya:i ane.

²⁵ Ga imili nowo: tin hoda:likilo: eleno:, donayo: kugula:fo: ko:lo: gulula:fo:len.

²⁶ Ho:lono: tambo ga a:no: mulumulo:lo: mean kaluwa:yo: e ba:da:sa:ga: dinafa ya:len ko:sega, emo:wo: hida:yo: dimiaki, e amilo: tin hoda:len a:no: mo:falelaki, mole elo:wo: tambo wala:len.

²⁷ Ya:suwa:lo: dimido: a:no: e dabu ko:lo:, Ya:suwo: kaluka:isale kegeo: a:lab us a:na yabiki, e Ya:suwa: fa:sa ha:na:sa:ga:, ene so:g sa:ga:lo: a:na golo:.

²⁸ A:la:do: go: a:no: ga a:ma: asulakiyo:, “Niyo: ko:lo: ene so:g sa:ga:lo: a:na golo:loga, ne falelema:ib” a:la:asula:sa:ga:, a:na golo:.

²⁹ Golabiki wigibo a:naka, tin hoda:len a:no: bulutabikiyo:, eneno: walaf e amilo: elen a:no: tambo falelabo:lo:b a:la:asulo:.

³⁰ Ga a:ma:yo: Ya:suwa golab amio:, Ya:suwa: halaido:wo: a:ma:la: susululia:ga: ha:nano: a:ngabiki, kalu noma:yo: e amio: golabo:lo:b a:la:asula:sa:ga:, a:ma:la: bale ba:dakiyo: a:la:sio:, “Ni helebeso:g amio: abe golo:wo:?”

³¹ A:la:dabu ba:dabiki, enedo: tili wida:sen kaluwa:yo: Ya:sumo:wo: a:la:sio:, “Kaluka:isaleyo: modo: yab wema: anilaki gab ko:lo:, giyo: ‘Ne abe golaba?’ a:la:do: sa:lab ko wangabiki sa:laya?”

³² Ko:sega Ya:su eyo: e amio: abe golo:wa:le a:la:liki, sigili keda:li ane.

³³ Ya:suwa:lo: dabu ba:dab a:no: ga a:ma:yo: ha:go: asula:sa:ga:, e tagilakiyo: bibisoda:liki, Ya:sulo:wa ya:sa:ga:, a:na gumisi alifo:liki, e amilo: dimido:wo: a:na fanda sio:.

³⁴ Ya:su eyo: ga o:mo:wo: a:la:sio:, “Na:la:, ge go:non tilidabu koma:yo:, ge falele alifa:. Walaf ge amilo: elen ko ga:li dowab ko:lo:, ge ha:sa mesa:ni ha:na:bi.”

³⁵ Ya:suwo: to a:no: ko:lo: gamo: sa:la:lana, kalu nolo: Yailesa: aya a:la:ta:ga: ya:ga:, Yailes emo:wo: a:la:sio:, “Ga:la:yo: sowo: ko:m. Gilo: widan kalu we tililia: ha:na:no:wo:, mo:wo: aundo:malo:ka:.”

³⁶ Ya:su eyo:lo: to a:no: da:dakiyo:, Yailesbo:wo: a:la:sio:, “Ge iligi da:da:so:bo. Ge neka tilida:da:bi.”

³⁷ A:la:fo:ko:lo: Ya:su eyo: kaluka:isale nolo: a:na kagafo:melea:ki ta:takiyo:, Bidayo:, Ya:ma:so:, Ya:ma:sa: ao Yo:no:, i a:no:leko: tililia:gane.

³⁸ Iyo: Yailesa: aya fa:la:dowo: amio:, kaluka:isaleyoy: tambo kegea:sa:ga: ya:fowo: modo: elena ba:ba:.

³⁹ Ya:suwo: a usa tina:sa:ga:, imo:wo: a:la:sio:, “Gio: waga ya:fodaya? So:wa we sowo:lema. E ba mida:iyo: alifo:lab.”

⁴⁰ Elo: to sa:lab a:no: da:da:sa:ga:yo: iyo: o:gabiki, Ya:su eyo: iyo: ha:la:ya iliga:fo:. A:la:go:ko:lo: so:walo: iya o:lia:, ano o:lia:yo: a:la:ta:ga: tili wida:sen kalu otalen, i a:no:ko: sowo:lo: da:lab galala: a:na tiane.

⁴¹ Iyo: a:na ti ha:na:sa:ga:, eyo: gala:su a:ma: dagiya ta:li dotakiyo: a:la:sio:, “Talita kum.” A:la:do: sa:lab a:ma: ha:go: we, “Ka:isale so:wa, ge dasima.”

⁴² Wigibo a:naka ka:isale so:wa a:no: a:na dasilia:ga: sia:len. Ka:isale so:wa a:no: donayo: kugula:fo: gulula:. Iyo: dimidab a:no: ko:lo: ba:ba: amio: molo asulo:.

⁴³ Ya:su eyo: imo:wo: halale sa:laki, “Dimido: we kalu nolbo:wo: kalab amio: malola:i ha:na:so:bo!” A:la:ta:ga: ma:no:wo: ka:isale so:wa o:mo:wo: maiya:ki dimina Ya:su eyo: a:la:sio:.

6

Ene amisa:ndeya:yo: Ya:su e mo:tilidabu

Madi 13.54-58

¹ Ya:su e hen a:no: ta:ta:sa:ga:, enedo: tili wida:sen kalu o:lia: ene amisa:n amio: egele ha:na:sio:.

² Ha:fo:lo: Dowan ho:lenu: fa:la:dowabikiyo:, eyo: tolo: wida:sen ayamio: mano: mo:mo:da widabiki, to elo: walasa:la:lab a:no: kaluka:isale kegeo: a:ma:yo: iligi da:da:sa:ga: a:la:sio:, “Asulo: nafa elo: we, o:ba a:la:ta:ga: dia:le? Ene halaido: molo ha:na:no: dimida:li a:lab we, abe dimi ko:lo: gaba:le?”

³ Kalu we Maliaya: so:wa ko:lo:, ene aowo: Ya:ma:so:, Yosa:bo:, Yudasu:, Saimono: a:la:ta:ga: ene ado iyo: negele wena so:l ko:sega, kalu we o:bo:ngo: ko:lo: iligaba? E ba alo: dia:seno:, e malo:.” A:la:sa:lakiyo: Ya:suwo: iliyo: a:na gola ba:ba:.

⁴ A:la:sa:la:labiki Ya:su eyo: towo: imo:wo: a:la:sio:, “Dinali sa:lan kalu a:ma:yo: hen nowa ha:na:sa:ga: widab a:namio: kaluka:isaleya:yo: wabuluma:ib, ko:sega ene amisa:n kalulo: sab us a:namio:lo:, ene so:lo: sab a:namio:lo:, elo: to dinali sa:la:lab a:no: mo:tilida:da:sen,” a:la:sio:.

⁵ A:la:fo:ko:lo: amisa:n a:namio:, eyo: molo ha:na:no:wo: mo:dimido:. Ko:sega kalu a:la:se walafdo: bo:lo: a:no: e dagiya: golab amio: falele alifelo:.

⁶ Kaluka:isaleya:lo: mo:tilida:dab a:na ilikiyo:, Ya:su eyo: mada molo asulo:. A:la:ta:ga: Ya:su e amisa:n nowa a:la:i ha:nakiyo:, towo: wida:li sia:len.

Ya:su elo: tili wida:sen kaluwo: nanogo: dima:ki iliga:felo:

Madi 10.9-14, Luk 9.3-5

⁷ Enedo: tili wida:sen kalu kugu a:la:fo: a:no: elo:wa mena:ki ho:lelia:sa:ga:, mama mogago:wo: o:lusanaga:felema:ki, imo:wo: halaido:wo: dimi. A:la:ta:ga: iyo: amisa:n ko:lilo:wa a:la:, a:la:, a:la: iliga:felo:.

⁸ Iliga:takiyo:, imo:wo: a:la:sio:, “Gio: ha:nakiyo: kelego: nolo: dia:ha:na:so:bo, ido:m imilise ko dia:sa:ga: ha:na:bi. Ma:no:wo:, aso:, moleyo: giliyo: dia:ha:na:so:bo.

⁹ Giliyo: budi ko: sa:ga:laki ko:sega, so:go: a:la:yo: giliyo: sa:ga:lefo: ha:na:so:bo.

¹⁰ Gio: ha:na:sa:ga:, amisa:na fa:la:dowa:sa:ga:yo:, gio: a gelo: fa:la:dowab

a:naka seno:, gio: amisa:n a:no: ta:fo: ha:naki, eda:bi.

¹¹ Gio: ha:na:sia:sa:ga: amisa:n nowa fa:la:dowo: amio:, gio: ko:lo: migi widaki, gililo: to sio:wo:lo: mo:tilida:da:b a:lalega, giliyo: amisa:n a:no: mo:gago: da:fe alitakiyo:, gili gido:fo: amilo: hena:mu a:no: a:naka fifila:sa:ga: ha:na:bi.” Ya:su eyo: enedo: tili wido:mo:wo: a:la:wida:sen.

¹² Iyo: to a:no: da:da:sa:ga: ha:na:ga:yo:, Godeya: mano: a:la:wido:, “Kaluka:isale gio: asugo: nodoma” a:la:sio:.

¹³ Iliyo: mama mogago:wo: o:luga:felaki, a:la:ta:ga: walaf kalu modo: a:namilo: seno:, wa ho:no: iya tulu alifelabiki, iyo: a:na falele alifelo:.

Ha:lod eyo: Yo:no: sana so:no:

Madi 14.1-12, Luk 9.7-9

¹⁴ Kaluka:isale modo:wa:yo: Ya:su eyo: nafa dimidab a:la:liki malolabiki, misa: kalu alan Ha:lod e dabu. Kalu nolba:yo: a:la:sio:, “Kalu we Yo:n ho:n amilo: to:lola:seno: o:m. E sowa:sa:ga:yo:, a:ma:la: a:dasi ko:lo:, o:go: eyo: halaido:wo: diaki, molo ha:na:no:wo: a:na dimida:lab,” a:la:sio:.

¹⁵ Kaluka:isale nolba:yo: a:la:sio:, “Kalu we Elaiya.” A:la:ta:ga: nolba:yo: a:la:sio:, “Kalu we, Godeya: tolo: dinali sa:lan kaluwo: we. Tamin amilo: Godeya: tolo: dinali sa:la:sen kalu o:ngo: ko:lo: a:lab” a:la:sio:.

¹⁶ Ko:sega misa: kalu Ha:lod e da:da:sa:ga:yo: a:la:sio:, “Yo:n nilo: dagasdo: gedela:yo:, e mada a:ma:la: dasi,” a:la:sio:.

¹⁷⁻¹⁸ Mo:wo: tamin amio:, Ha:lod eyo: ene ao Fil-iba: inga Ha:lodiaso: asulia:ga: a:diabikiyo:, Yo:n eyo: emo:wo: a:la:sio:, “Gilo: dimidab wema:yo: ele saefa:yo: o:go:sab.” A:la:sa:labikiyo:, Ha:lod eyo: Yo:no: mela:sa:ga: dibolowa to:lo alifa:.

¹⁹ A:la:ta:ga: Ha:lodias eyo: Yo:nbo:wo: kul-ufa:ya:sa:ga:, Yo:no: sana soma:no: asulo: ko:sega, elo: asulo: aumbo: mo:dimidama:no: dowo:.

²⁰ Mo:wo: Ha:lod eyo: Yo:n e digalo: kalu a:la:ta:ga: Godeya: ene nanogdo: dian kalu nowo: e a:la:asula:sa:ga: tagilaki, eyo: e bo:fo:len. Ha:lodo: Yo:na:lo: to man wida:lab a:no: da:da:likiyo:, e kele asula:sen, ko:sega elo: to nol sa:lab a:no: iligi da:da:sen.

²¹ Tif amio: Ha:lodias eyo: Yo:ndo: sana soma:no: ho:len nafa nowo: a:na fa:la:dowo:. Ha:lod elo: sa:la:li ho:lono: fa:la:dowabiki, ma:no:wo: alan dowo:fa:. A:la:fo:ko:lo: gamani misa: kaluwo:lo:, da:la:di kalu misa: dosdo:wo:lo:, Ga:lili amilo: wabulun kaluwo:lo: tambo a:na kegeo:.

²² Kegeo: siwa:l amio: Ha:lodiasa: ida: a:no: ya:sa:ga:, e bo:ba:ki gulo: a:na gulakiyo: soso-mayo: a:na dowo:. Ha:lodo: amilo: kalu kegeo: a:ma:yo:lo: sosoma dowab a:no: ba:da:ga:, mada asulabiki, Ha:lod eyo: ga bolo: o:mo:wo: a:la:sio:, “Gilo: dia:no: asulo: ko:lo: nemo:lo: dabu ba:dab a:no:, niyo: gemo:wo: hendele dimia:no:.”

²³ Eyo: ga bolo: o:mo:wo: kalu kegeo: siwa:la dinali sa:lakiyo:, “Giyo: kelego: o:ba:le nemo:lo: dabu ba:dab a:no:, niyo: gemo:wo: hendele dimia:no:ka:. Hen nilo:wo: usa aloba:da:sa:ga:

nemo: dimina a:lalega, niyo: gemo:wo: o:li dimia:no:.”

²⁴ A:la:sa:labiki, ga bolo: a:no: ha:na:sa:ga:, anomo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Niyo: kelego: o:b ko:lo: ha:nima:no:wa:le?” Anomo:wo: a:la:dabu ba:dabiki, eyo: a:ma:la: sa:lakiyo:, “Yo:n, ho:n amilo: to:lolan kaluwa: misa: gedeo:wo: ko:lo: dimina’ a:la:sa:la:bi.”

²⁵ To a:no: da:da:sa:ga:, misa: kalu Ha:lod elo: amio: bo:bo:ge ha:na:sa:ga: a:la:sio:, “O:go: giyo: Yo:na: misa:yo: gedea:sa:ga:, fafo usa fo:fo:la:sa:ga: nemo: dimina” a:la:sio:.

²⁶ Ha:lod e to a:no: da:da:sa:ga:, e mada no-folo:wo: alan dowo:, ko:sega eyo: tamin amilo: dinali sio: a:no: kalu kegeo: iyo: dabu ko:lo: elo: dinali sio: a:no: mo:ta:fa:no: asulo:.

²⁷⁻²⁸ A:la:fo:ko:lo: wigibo a:naka eyo: ene da:la:di kaluwo: Yo:na: misa:yo: gedelia:ga: mena:ki, eyo: iyo: a:na iliga:fo:. Da:la:di kaluwo: dibolo aya ha:na:sa:ga:, Yo:na: misa:yo: gedelia:ga:, fafowa fo:fo:lelia:ga:yo:, ga bolo: o:mo: dimiabiki, eyo: anomo: dimi.

²⁹ Yo:na:lo: tili wida:sen kalu iliyoy: dimido: a:no: da:da:sa:ga:yo:, iyo: ya:sa:ga:, Yo:na: do:mo: a:no: dia:sa:ga: u no:no: usa difa:.

Ya:su eyo: ma:no:wo: kalu daosen bila:fo:mo: dimi

Madi 14.13-21, Luk 9.10-17, Yo:n 6.5-13

³⁰ Iliga:felo: kaluwo: a:ma:la: Ya:sulo:wa kegeakiyo:, ililo: dimido:wo:lo:, wido:wo:lo: a:no: tambo emo: malolo: me.

³¹ Kaluka:isaleyo: modo: kegeo: ko:lo: nolo: ha:na:liki, nolo: ya:liki a:lai ko:lo:, iyo: ma:no: ma:no:wo: fogo: mo:dowo:. A:la:gabiki Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Nio: kalulo:mala ha:na:sa:ga:, ha:fo: mesa:ni ha:na:n” a:la:sio:.

³² A:la:ta:ga: iyo: egelese ho:n ko:suwa disa:la:sa:ga:, kalulo:ma hena ha:na:ni ane.

³³ Ko:sega amisa:n ko:li ko:lilo: amilo: kaluka:isale kegeo: a:no: Ya:sulo: iyo: ha:nabikiyo: ini siya: ba:da:sa:ga:, iyo: bo:bo:ge nai ha:na:sia:sa:ga:, ilo: fa:la:doma:no:lo: a:na yasisen.

³⁴ Ya:suwo: ho:n ko:suwa ya:sa:ga: kagayo: amio:, kaluka:isaleyo: modo: ko:lo: kegenefo:lana ba:ba:. I a:no: ba:da:sa:ga:, Ya:su eyo: no:folo:wo: alan dowakiyo: a:la:asulo:, iyo: sibi ko:lo: bo:fo:lowano: aundo:malo:ngo:ma: gabiki, eyo: imo:wo: Godeya: to mano: modo: ko:lo: walasio:.

³⁵ Ga:lo dowabiki, tiliwida:sen kaluwo: Ya:sulo:wa sa:ma:ni ya:sa:ga: a:la:sio:, “Nio: ma:no:loma hena siliki ko:lo:, ma:no:wo: mo:mo:no:ka nudab.

³⁶ A:la:fo:ko:lo: kaluka:isaleyo: ma:no:wo: ini kililia:sa:ga: maiya:ki, amisa:n kandayo:lo: a:na tambo iliga:felema.”

³⁷ Ko:sega Ya:su eyo: a:ma:la:yo: imo:wo: a:la:sio:, “Ma:no: ililo: ma:no:wo: gili dimina.” A:la:sa:labiki iliyo: emo:wo: a:la:sio:, “Ele ola:fo: amilo: mole nanog di o:ngo:ma:, kaluka:isale wemo:wo: ma:no:wo: kililia:sa:ga: mealiki, iyo: ma:no:wo: a:na ililima:no:lo:ka:. Niliyo: mo:ililo:.”

³⁸ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Falawa dowo:fa:yo: iliyo: o:biba:s da:laba:le

kelema:ni hamana.” Iliyo: falawa dowo:fa: a:no: ba:da:sa:ga:yo:, Ya:sumo:wo: a:la:sio:, “Niliyo: falawa dowo:fa: bila:fo:, a:la:ta:ga: ka: a:la: ko:lo: da:lab.”

³⁹⁻⁴⁰ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: kaluka:isaleyo: aloba:da:sa:ga:, fudo: imilise a:la:ta:ga: fudo: a:la:, a:la:bo: fugusa: wa:la kandama a:la:sio:. A:la:sa:labiki kaluka:isale iyo: aloba:da:sa:ga:, a:la:ta:i ane.

⁴¹ Ya:su eyo: falawa dowo:fa: bila:fo: o:lia: ka: a:la:yo: dia:sa:ga:, akino: alolo bo:fo:liki, Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga:yo:, falawa dowo:fa: a:no: a:na godo:. A:na goda:sa:ga:yo:, kaluka:isalemo: sagama:ki, enedo: tiliwida:sen kalumo: dimi. A:la:ta:ga: ka: a:la: a:no:lo: taboda:sa:ga:, kaluka:isalemo: so:go:.

⁴²⁻⁴³ Kaluka:isale kegeo: a:no: ma:no:wo: tambo o:li na:sa:ga: ililitabiki, falawa dowo:fa: go:go:bela: o:lia: ka: o:lia: ko:lo: heb ta:felab a:no:, enedo: tili wida:sen kalu iliyo: kegeo: amio: fafowo: kugula:fo: ko:lo: wa:litabi difa:.

⁴⁴ Ho:len a:namio: kaluka:isaleyo: ma:no:wo: mada modo: ko:lo: mo:no:, ko:sega kalu ko:go:do: agelo:wo:, daosen bila:fo: ko:lo: dowo:.

Ya:suwo: ho:n fa:sa: wa:la mio:

Madi 14.22-36, Yo:n 6.15-21

⁴⁵ O:g a:nakabiyo: Ya:su eyo: enedo: tili wida:sen kalu a:no: ko:suwa bo:bo:ge disa:la:sa:ga:, ho:n golo: nodowa Besaida a:na tamina hamana:ki iliga:ta:ga:yo:, Ya:su eyo: kaluka:isale kegeo: a:no:lo: a:ma:la: iliga:felo:.

⁴⁶ A:la:ta:ga:yo: eyo: iyo: ta:ta:sa:ga:, ina:li mi-

sio:wa ha:na:ga:, Godemo: dulugu sa:ma:ni ane.

⁴⁷ Sola:ga: yabikiyo: ho:n ko:suwo: ho:n golo: usa o:ha:na:ga: ha:nabi, Ya:su e ina:li a:naka elen.

⁴⁸ Fufayo: alan yakiyo:, ho:n ko:suwa ba:labiki, tiliwida:sen iyo: kolama:no:wo: halaido: dowo:. Ililo: dimidab a:no: Ya:suwo: ba:ba. Nulu us dowabikiyo:, e ha:na:ga: ho:n fa:s wa:la fina:ga: ha:nakiyo:, iyo: nodo begele ha:na:ni ane.

⁴⁹ Ko:sega iyo: Ya:su ko:lo: ho:n fa:s wa:l amilo: yab a:no: ba:da:ga:yo:, iyo: tagi ganafo:daki, we sowo: mama ko:lo: yab a:la:asulo:.

⁵⁰ Iliyo: e ba:da:sa:ga: mada tagio: alan dowabiki, Ya:su eyo: wigibo a:naka imo:wo: towo: a:la:sio:, “Gio: tagila:so:bo. We neka:! Gili asulo:wo: halale doma.”

⁵¹ Ya:su e i o:lia: ho:n ko:su usa disa:la:sa:ga: dowab amio:, fufa ya:len a:no: a:naka bulutabiki, iyo: a:no: ba:da:sa:ga:yo: mada alan iligaki molo asulo:.

⁵² Mo:wo: iyo: Ya:suwa:lo: kaluka:isalemo:lo: ma:no: dimiyo: ba:ba: ko:sega, iyo: ha:go: mo:dinafa asulaki, ili asulo: uso: halaido: dowaki, babalela:fo:len.

⁵³ Iyo: ho:n golo: a:no: ta:nota:ga:, Genesalet hen a:na fa:la:dowakiyo:, ho:n ko:suwo: a:na galo alifa:.

⁵⁴ Iyo: ho:n ko:suwa a:la:ta:ga: ha:la:ya handalowab amio:, kaluka:isale iliyo: we Ya:sulo:b a:la:fanda ba:ba:.

⁵⁵ Kaluka:isale iliyo: Ya:suwo: wena a:lab a:la:da:da:ga:yo:, iyo: ini amisa:n amilo: walaf kalu delen a:no: ga:lima:ni nai ha:na:sio:. Walaf

kalu a:no: geo:ndo: wa:la bobodolia:ga:, Ya:sulo:
a:lab a:na dia:gane.

⁵⁶ A:la:ta:ga: amisa:n elo: ha:na:ga: ha:nab
amio:, walafdo: dosdo: elen a:no: kalulo:
kegea:sen hen a:na dia:mio:. Walafdo: dowo:
iliyo: Ya:sumo: susiakiyo: a:la:sio:, “Niliyo: gi
helebeso:g migif kona goma:no:wo: o:liya:le?”
A:la:ta:ga: walaf kaluka:isale abeyo: Ya:suwa: so:g
ko:lo: amilo: golab a:no: falela:sen.

7

*Godeya: man o:lia: ma:muwa: man o:lia:yo:
ililo:wa:le a:la:liki da:fe ba:ba:*

Madi 15.1-20

¹ Elelo: wida:sen kalu o:lia: Fa:lisi kalu o:lia:yo:
Ya:lusalem a:na a:la:ta:ga: ya:sa:ga:, Ya:sulo:wa
kegeo:.

² Iyo: a:na silikiyo:, Ya:suwa:lo: tiliwida:sen
kaluwo: dagi heyo:wo: mo:to:go:do:ka ma:no:wo:
na:lana ba:ba:.

³ Yu kalu o:lia: Fa:lisi kalu o:lia:ma:yo: dagiyo:
mo:to:go:dalega, ma:no:wo: mo:nan. Mo:wo: inin
ma:muwa: man a:ma:yo: a:la:dimidan.

⁴ A:la:ta:ga: iyo: ma:no:lo: kililia:sen hen a:na
ha:na:sa:ga: yakiyo:, ma:no: a:no: o:semo:naki,
ho:n ko:le mululan. A:la:ta:ga: inin ma:muwa:
man nolo: kudu ha:nakiyo:, kelego: nolo: fafowo:
bana:so:go:wo:, go:fo:wo:, kelego: o:ngo:wo:
tambo to:go:dan.

⁵ A:la:fo:ko:lo: Fa:lisi kalu o:lia: elelo: wida:sen
kalu o:lia:ma:yo: Ya:sumo:wo: a:la:dabu

ba:ba:, “Gilo: tiliwida:sen kalu koma:yo: nili ma:muwa:lo: ele saefa: a:no: mo:kudu ha:naki, ma:no:wo: dagiyo: mo:to:go:do: kabilo: nab we, mo:wo: ha:?”

⁶ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Madalilo: dikili sa:lan kalu o:go:do: gi ko:lo: dowab we, tamin amio: Godeya: tolo: dinali sa:lan kalu Aisaya eyo: hendele gi we ko:lo: sa:lakiyo: a:la:sa:sa:lo:,

“‘Kaluka:isale i wema:yo: to mosowa:yo: ni wiyoy: ko:lo: duludan,
ko:sega inin asulo:wo: ne o:lia:yo: mo:imilo:,
ko:na: dofo:likigab.

⁷ Iliyo: henfelo:wa: eleyo: ko:lo: widakiyo:, Godeya: ene ele a:no: ko:lo: wido:l a:la:sa:la:sen.

Iliyo: hendele nelo: mo:duludaki, madali mo:lo:ma a:no: ko:lo: duluda:lab.’

Aisaya eyo: a:la:sa:sa:lo:.

⁸ Giliyo: Godeya: ene ele saefa: a:no: ta:ta:ga:, ginido: mo:lulo: ele dimidan man a:no: ko:lo: ta:li siliki kudu ha:na:lab.”

⁹ Ya:suwa: to nowo: a:la:sio:, “Gio: mo:lulo: ele dimidan a:no: ko:lo: kudu ha:na:no: asulaki, Godeya: ele saefa: a:no: giliyo: nodola:sen.

¹⁰ Mo:sa:sa: ele difa: a:ma: sa:laki a:la:sio:, ‘Gio: go:lo: go:wo: alano: o:m a:la:asulaki, ili ha:ga dowa:lubi.’ A:la:ta:ga: ‘so:wa abeyo: iya anolia:mo:wo: to mogago:wo: sa:lalega, giliyo: e mada sana sowa:bi.’

¹¹ Ko:sega giliyo: ele ho:gileyo: ko:lo: widan. Kalu abeyo: kelego: nafa elo:wo: deliki ko:sega, eyo: iya anolia:mo:wo: a:la:sa:lakiyo:, ‘Kelego:

we gemo:wo: dimia:no: ko:sega, kelego: a:no: Godemo: dimia:no: da:fefa: ko:lo: gemo:wo: mo:dimia:no:.’

¹² So:wa a:ma:yo: a:la:sa:lalega, giliyo: so:wa a:ma:yo: iyalia: anolia: asuwa:fa:no:wo: kalaki auma:ib.

¹³ A:la:fo:ko:lo: ginin man kudu ha:nab a:ma: ilikiyo:, Godeya: ene man nafa a:ma: halaido:wo: ko:lo: dilaki dimida:lab. Giliyo: man wengo:wo: ko:li ko:lilo: dimida:sen.”

¹⁴ To a:no: sa:la:sa:ga:yo:, eyo: kaluka:isaleyo: a:kegea:sa:ga:, imo: sa:laki, “Dabuma. Giliyo: to nilo: we dinafa tili asuluma.

¹⁵⁻¹⁶ Kelego: ha:la: amilo: ko:lo: kalu kufa: us amilo: tinab a:ma:yo:, kaluwo: mo:henema:ib. Ko:sega kaluwa: asulo: us amilo: delen ko:lo: ha:la: amilo: sa handalowab a:ma: henema:ib.”*

¹⁷ Kaluka:isale kegeo: a:no: a:naka ta:ta:ga:, Ya:su o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: a usa ti ha:na:sa:ga:, iliyo: bale sio: a:ma: ha:go: Ya:sumo: dabu ba:ba:.

¹⁸ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Gio: ha:go: mo:asulaba? Kaluwa: ma:no: nab a:ma:yo: e mo:mogaima:ib.

¹⁹ Mo:wo: ma:no: a:no: kaluwa: asulo: usamio: mo:ha:nab. Ma:no: a:no: kufa: usa ha:na:sa:ga:, a:ma:la: ha:la:ya ha:nab.” (Ya:suwa: to sio: wema:yo:, ma:no: ko:li ko:lilo: we tambo o:luka na:bika: a:laki sio:.)

7:15-16: Ilig 10.14-15 * **7:15-16:** Asulo: kalu nolba:yo: Mak eyo: to nowo: a:kudu sa:sa:lo: a:la:asulo:. Ko:sega asulo: kalu nolba:yo: to a:no: Mak eyo: mo:sa:sa:lo: a:la:asulo: ko:lo: niliyo: to a:no: ha:g wena dia:to:l. To a:no: we. “Kaluka:isale ka:la:ndo: a:lab giyo:, to we dinafa da:da:sa:ga:, fanda asula:bi.”

²⁰ Ya:su eyo: a:la:sio:, “Mogago: ko:li ko:lilo: kaluwa: asulo: usa a:la:ta:ga:lo: ha:la: amilo: sa-handalowa:lab a:ma:, kaluwa: asulo:wo: heya:lab.

²¹ Mogago:wo: kaluwa: asulo: usamilo: delen ko:lo: ha:la: amilo: fa:la:dowa:labo: we. Asulo: mogago:, uwo: dian, kelego: afale dian, kalu sana sowan, kalu galeso: o:lia: ga indo: o:lia:ma: afa dian,

²² meselan, mogago: ko:li ko:lilo: dimidan, diki-dan, sada:dan, no:no:n ne alan a:la:asulan, yo:le dowan.

²³ Man mogago: dimidan ko:lo: sa:lab we, kaluwa: asulo: usa a:la:ta:ga: ha:la: amilo: handalowab a:ma:yo: kaluwo: mada mogagila:lab.”

*Fonisia ka:isale e Ya:suwo: tilidabu
Madi 15.21-28*

²⁴ Ya:suwo: Godeya: man a:no: wida:sa:ga:yo:, hen a:no: ka ta:ta:sa:ga:, e Taya hen heb doba:da: a:na ha:na:ni ane. E ha:na:sa:ga: a:na fa:la:dota:ga:yo:, e a usa wo:no:le mesa:ni ane ko:sega, kalu nolba:yo: e a:na mio:lo:b a:la:bo: asulo:.

²⁵ Ga nowo: ida:la:suwo: mama mogago:lo: dowo: a:no: a:na sen ko:lo:, Ya:su mio:wo: da:da:sa:ga:, wigibole a:naka ga a:no: Ya:sulo:wa ya:sa:ga:, Ya:suwa: gibdo: a:na gumisi ali.

²⁶ Ga a:no: Gilig to sa:lan, e Fonisia amisa:n, Silia hen a:na sa:la:li. Eyo: mama mogago: ida: amilo: dowo: a:no:, Ya:sumo: o:luma:ki mada ha:nolo sio:.

²⁷ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:sio:, “So:wagalino: ma:no:wo: tamina mea:sa:ga: o:li dowaliki ta:ta:bi. So:wagalina: ma:no:wo:

asulia:ga:yo:, gasamo: sandifa:no:wo: mada mo:ililo:.”

²⁸ To a:no: da:da:sa:ga:, ga a:ma:yo: a:la:sio:, “Kalu alan, giyo: hendele sa:lab ko:sega, so:wagalina:lo: ma:no: nakilo: muda:yo: sudufelab a:no:, gasaya:yo: ka ma:ib.”

²⁹ A:la:sa:labiki eyo: ga o:mo:wo: a:la:sio:, “To nafa gilo: sa:lab a:na ilikiyo:, ga:la: amilo: mama mogago: dofo:lab a:no: e ta:fo: ha:nab ko:lo:, ge a:ma:la: aya ba:ba:ni hamana.”

³⁰ A:la:sa:labiki ga a:no: ene aya a:ma:la: ha:na:ga: ba:ba:yo:, ida: amilo: mama mogago: dofo:len a:no: ta:fo:gane ko:lo:, e ga:li uwo:ba alifo:lana ba:ba:.

Do:fo:f kalu nowo: falelo:

Madi 15.29-31

³¹ A:la:ga:sa:ga:yo: Ya:suwo: Tayalo: elen a:no: ta:ta:sa:ga:, Saído:n hen a:no: tininita:ga:, Ga:lili ho:n golo: doba:da:, Dekabolis hen a:na ane.

³² E a:na fa:la:dowo: amio:, ka:la:no: ko:lo: a:la:ta:ga: tolo: mo:dinafa sa:lan kalu nowo: a:na sen. Kalu nolba:yo: e gasilia:sa:ga:, Ya:suwa: dagiya:yo: e do:mo:wa goloma:ki dabu ba:ba:.

³³ Ya:su eyo: kalu a:no: tililia:ga:, kegeo: aniba kagataki, Ya:suwa: dagiyo: ka:la:n alu a:la:ya golo:. A:la:ta:ga: mekowayo: dagiya kodofela:sa:ga:, kalu a:ma: eana golo:.

³⁴ A:la:dimida:sa:ga: Ya:su eyo: akino: alolo bo:fo:la:ga: ha: a:la:ga:takiyo:, kalu o:mo:wo: “A:fata” a:la:sio:. To wema: ha:go: we, “Togo alifoma.”

³⁵ A:la:sa:labiki kalu a:ma: ka:la:no: togo: alitaki, eano:lo: a:ma:la: nodo alitabiki, e towo: nafa tola:.

³⁶ Ya:suwa:lo: dimido: a:no: kalu nolbo:wo: sa:la:so:boka: a:la:liki halaido: sio:. Ko:sega iliyo: Ya:suwa:lo: dimido: a:no:ko: malola:li sia:len.

³⁷ Kaluka:isaleyo: mada iligi ba:dakiyo: a:la:sio:, “Eyo: mada tambo man nafale dimido:. Ya:su eyo: ka:la:no: ko:lo: kaluka:isale a:no: a:ma:la: togo: alitabiki, o:li da:dab. A:la:ta:ga: eyo: do:fo:f kaluka:isale a:no: eano: a:ma:la: nodo alitabikiyo:, o:li tolab.”

8

Kalu daosen fa:la:da:in o:mo:wo: Ya:su eyo: ma:no:wo: dimi

Madi 15.32-39

¹ Ho:len a:namio: kaluka:isale nolo:lo: Ya:sulo:wa kegeo:. Iyo: ma:no: ma:no:wo: aundo:ma dowo: ko:lo:, Ya:su eyo: enedo: tiliwida:sen kaluwo: elo:wa mena:ki ho:ida:sa:ga: a:la:sio:,

² “Kalu kegeo: we ho:len otaleno: ne o:lia: wena sen ko:lo:, iyo: ma:no: ma:no:wo: aundo:ma ko:lo:, iyo: ne mada nofolab.

³ Niyo: iyo: a:ma:la:yo: maiyo: a:naka iliga:to:loga, iyo: hena: usamio: maiyakiyo: halaido:wo: aundo:ma dowaki habaya soma:ib. Mo:wo: kalu nolo: heno: ko:na: a:la:ta:ga: ya:sio: ko:lo: a:lab.” Ya:su eyo: a:la:sio:.

⁴ Enedo: tili wida:sena:yo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Nio: ma:no:loma hena so:l ko:lo:, niliyo: kalu kegeo: wemo:wo: ma:no:wo: o:ba dia:sa:ga: mea:no:wa:le?”

⁵ “Falawa so:fa: ko:lo: gililo: da:lab ko o:biba:so:?” Ya:su eyo: a:la:dabu ba:dabiki, iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Dom a:la:fo: ko:lo: da:lab.”

⁶ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: kaluka:isale kegeo: a:no: hena mesea a:la:sio:. Falawa so:fa: dom a:la:fo: a:no: e dia:sa:ga:, Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga:yo:, falawa so:fa: a:no: Ya:suwa: goda:sa:ga:, kaluka:isale kegeo: o:mo: sagama:ki enedo: tiliwida:sen kalumo: dimi. A:la:ta:ga: iliyo: dia:sa:ga:, kaluka:isalemo: so:go:.

⁷ A:la:gabiki iliyo: ka: galin nolo: delen ko:lo:, emo: dimiabiki, Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga:, ka: a:no:lo: sagama:ki, enedo: tiliwida:sen kalumo: dimi.

⁸ Iyo: tambo ma:no:wo: na:la:ga: o:li dowabiki, ma:no: heb ta:fa:lab a:no: tiliwida:sen kalu ili a:kegea:sa:ga:, fafowo: dom a:la:fo: a:no: wa:li tandeo: ko:lo: difa:.

⁹⁻¹⁰ Ma:no: o:lo: mo:no:wo:, kalule agelo:wo: daosen fa:la:da:in ko:lo: sen. Ya:su eyo: kaluka:isale kegeo: a:no: a:ma:la: iliga:ta:ga:, enen o:lia: enedo: tiliwida:sen kalu o:lia:yo: ho:n ko:su usa disa:la:sa:ga:, Damanuta doba:da: ha:na:sio:.

¹¹ Iyo: a:na fa:la:dowabikiyo:, Fa:lisi kaluwo: Ya:sulo:wa ya:sa:ga:, e o:lia: towa:yo: kego:. Ya:su e ko:lo: da:fe ba:dakiyo:, Fa:lisi kalu iliyo: a:la:sio:, “Ge hendele Godelo:wa a:la:ta:ga: mio: a:la:liki widakiyo:, molo ha:na:no: nowo: dimidama” a:la:likiyo:, emo: dabu ba:ba:.

¹² Ya:suwo: ha: a:la:ga:ta:ga:, imo:wo: a:la:sio:, “O:g ho:len wenamilo: kaluka:isale sab wema:lo: molo ha:na:no: a:kedab we mo:lilo:. Niyo: hendele

so:lo:l, kaluka:isale o:gdo: sab wema:yo: molo ha:na:no:wo: mada mo:ba:ba:ib.”

¹³ To a:no: wida:la:ga:yo:, Ya:su e Fa:lisi kalu i a:no: a:naka ta:ta:ga:yo:, ho:n ko:suwa disa:la:sa:ga:, ho:n golo: a:no: ta:nota:ga:, nodowa ha:na:ni ane.

Ma:ndo: anayan kelego:wo: Fa:lisi iya da:laka: a:la:liki hagugu sio:

Madi 16.1-12

¹⁴ Ma:n dowo:fa: dila: a:no: dia:no:wo: enedo: tili wida:sen kalu a:ma:yo: ga:lila: ko:sega, ma:n dowo:fa: imiliseyo: ho:n ko:su usamio: delen.

¹⁵ Ya:su eyo: imo:wo: hagugu sa:lakiyo: a:la:sio:, “Fa:lisi kaluwa:lo: falawalo: anayan kelego:wo:, a:la:ta:ga: Ha:lod elo: falawalo: anayan kelego: a:no: dinafa ba:da:bi.”

¹⁶ A:la:sa:labiki enedo: tili wida:sen kaluwa:yo: egelebo: to a:no: nenelakiyo: a:la:sio:, “Nio: ma:no: ma:no:wo: aundo:ma dowo: ko:lo:, to we eyo: a:na sa:lab.”

¹⁷ Ililo: nenelab a:no: Ya:su e da:da:sa:ga:, e mo:beaki imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Gio: ma:no: ma:no:wo: aundo:malo:ka: a:la:likiyo: waga nenelaya? Gio: o:semo: fanda asulaya? Asulo: gililo:wo: babale dowaya?

¹⁸ Gi amio: siyo: a:lab, ko:sega giliyo: mo:dinafa ba:dab. Gi amio: ka:la:no: a:lab, ko:sega giliyo: mo:dinafa da:da:lab. Nilo: dimido: a:no: giliyo: ga:lila:yo:?

¹⁹ Nilo: falawa so:fa:yo: bila:fo: a:no: goda:sa:ga:, kalu daosen bila:fo:mo:lo: dimi a:no:, gio: fanda asuluma:no:wo: ga:lila:yo:? Gili na:la:ga:lo:

ma:no: heb ko:lo: fafo amilo: wa:li alifelo:wo: o:biba:so:?” Ya:su eyo: a:la:dabu ba:dabiki, iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Fafowo: kugula:fo: ko:lo: wa:li alifelo:.”

²⁰ A:la:ta:ga: Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Kalu daosen fa:la:da:inbo:lo: falawa so:fa: ko:lo:, goloso:go: amio: ma:n mo:no: heb ta:fa:lab a:no: kegea:sa:ga:lo: fafo ko:lo: wa:lifa:yo: o:biba:so:?” A:la:dabu ba:dabiki iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Fafowo: doma:la:fo: ko:lo: wa:li alifa:.”

²¹ Eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Dimido: a:no: gio: ba:ba: ko:sega, gio: o:semo: fanda asulo:.”

Ya:su eyo: siyo: ko:n kalu Besaidalo:wo: falele alifa:

²² Iyo: Besaida a:na ya:sa:ga: fa:la:dowabiki, kalu nolba:yo: siyo: ko:n kalu nowo: Ya:sumo: falele alifoma:ki, a:na tililia: mio: ko:lo:, emo: goloma:ki a:na susio:.

²³ Ya:su eyo: siyo: ko:n kalu a:no: dagiya gasilia:ga:, amisa:n ha:la:ya ha:na:sa:ga: ami, siya kodofela:sa:ga:, dagi a:la:ma:yo: eya golofoli:ki, Ya:suwa:yo: a:la:dabu ba:ba:, “Ge kelego: nolo: o:li ba:daya?”

²⁴ Kalu a:ma:yo: sigili ba:da:ga: a:la:sio:, “Niyo: kalu ha:na:siabo: ba:dai, ko:sega kaluwo: i o:ngo: ko:lo: funa: bo:do:l.”

²⁵ Ya:su eyo: wa:kabiyo: kalu a:ma: si amio: dagi a:la:ma: golabikiyo:, kalu a:ma:yo: si kudu ba:dabiki, si a:no: mada falele alita:ga:, kelego:wo: tambo dinafa ba:ba:.

²⁶ A:la:dimida:sa:ga: Ya:su eyo: e ene aya hamana:ki iliga:takiyo: a:la:sio:, “Amisa:n

kaluka:isale iliyo: ge ba:dabena:ki, ge o:go: amisa:n amio: ha:na:so:bo.”

Bida eyo: Ya:suwa: wiyo: kalaba sio:

Madi 16.13-16, Luk 9.18-21

²⁷ Ya:suwo: a:la:ta:ga: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: Sesalia Filibai hen amilo: amisa:n nol a:na sia:len. Iyo: a:na sia:likiyo:, Ya:su eyo: imo:wo: dabu ba:ba:. “Kaluka:isale iliyo: ne ko:lo: sa:lakiyo:, ne kalu o:bka: a:la:sa:la:seno:?”

²⁸ Iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Nolba:yo: Yo:n ho:n amilo: to:lolano: ge. Nolba:yo: ge Elaiya. A:la:ta:ga: nolba:yo: ge Godeya: tolo: dinali sa:lan kalu nowo: ge, a:la:sio:.”

²⁹ “Ko:sega gi wema:yo:, ne o:bka: a:la:sa:laya?” Ya:suwa: a:la:dabu ba:dabiki, Bida eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Ge Keliso, Godeya:lo: da:feyo: kaluwo: ge.”

³⁰ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: to a:no: kaluka:isale nolbo:wo: mada sa:la:so:boka: a:la:liki hagugu sio:.

Ya:su e soma:no: a:la:sio:

Madi 16.21-28, Luk 9.22-27

³¹ A:la:sa:la:sa:ga: eyo: imo:wo: a:la:wido:, “Kalule Dowo: nemo:wo: hida:yo: alan dimia:ib. Godemo: bobalo: so:mea:sen misa: kalu o:lia: elelo: wida:sen kalu o:lia: Yu ko:go:do: kalu i o:lia:ma:yo: tambo gola ba:dakiyo:, ne sana soma:ib. A:la:ta:ga: ho:len otaleno: ta:ta:sa:ga:, ne a:ma:la: dasima:no:,” a:la:liki Ya:su eyo: wido:.

³² Eyo: to a:no: kalaba fanda sa:labiki, Bida eyo: Ya:suwo: ha:la:ya tililia: ha:na:ga: a:la:sio:, “Giyo:

‘Ne soma:no:’ a:la:bo: sa:la:so:bo,” a:la:liki Bida eyo: emo:wo: hida:gi sio:.

³³ To a:la:do: sa:lab a:no: da:da:sa:ga:, Ya:suwo: nodola:sa:ga:, enedo: tili wida:sen kaluwo: a:na ba:ba: amio:, Bidamo:wo: hida:gi sio:, “Sa:da:na:, ge ni fa:s doba:da: hamana. Tog nilo:wo: gi ka:lab. Mo:wo: ge Godeya:lo: asulab aumbo: mo:kudu ha:nab. Ko:sega ge kaluwa:lo: asulab au kudu ha:nab,” a:la:sio:.

³⁴ A:la:ta:ga: eyo: kaluka:isale o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: a:na ho:le kegenelia:ga: towo: a:la:sio:, “Kalu abeyo: ne kudu mia:no: asulalega, eyo: enen asulano: ka ta:ta:sa:ga:, i malano: ene dia:ha:naki o:li soma:no:ka: a:lakiyo:, ne a:na kudu ya:bi.

³⁵ Mo:wo: kaluka:isale abeyo: ene mela:no:wo: halale ta:li dofo:lalega, ene mela:no: a:no: sulu ha:na:ib. Ko:sega kaluka:isale abeyo: ne kudu yakiyo:, ene mela:no:wo: walalega, e mela:no:leyo: a:na dia:ib.

³⁶ Gio: kelego: henfelo: wilo: da:lab a:no: ko:lo: tambo asula:sa:ga: kegenela:len amio:, mela:no: gilo:wo: sulu ha:nalega, kelego: a:ma:yo: ge waga asuwa:fa:iba?

³⁷ Kelego: a:ma:yo: ene mela:no: a:no: o:li kililia:iba:le?

³⁸ Kaluka:isale ho:len wilo: sab we man mogo:le dimida:lab ko:lo:, kalu imilise nowo: i o:lia: siliki, ni wi sa:ma:no: o:lia: ni to walama:no: a:no: sendelowa:lalega, tif amio: Kalule Dowo: ne o:lia: ma:mula: kalu malilo: o:lia:yo:, akina a:la:ta:ga: Godeya: ene ho:len alan us a:na

dota:ga: yakiyo:, niyo:lo: e wi sa:ma:no:wo: sende-
loma:no:.”

9

*Ya:suwa: do:mo:wo: ko:li fa:la:dowo:
Madi 17.1-13, Luk 9.28-36*

¹ A:la:fo:ko:lo: eyo: imo:wo: a:la:sio:, “To we niyo: hendele sa:ma:nigo:l. Kalu nol wilo: ka-gafo:lab we gio: o:semo:sowo: o:elenka, henfelo: we Godeya: halaido:wa:lo: bo:fo:mela:ni mia:nigab a:no:, gio: ba:ba:ib.”

² Ho:len do:go:fela:fo:wo: ta:ta:ga:yo:, Ya:suwa:yo: Bidayo:, Ya:ma:so:, Yo:no: tililia: ha:na:sa:ga:, egelese hen misio: alana mesa:ni ha:na:sio:. Iyo: ha:na:sa:ga:, hen misio: a:na siliki bo:fo:len amio:, Ya:suwa: ene do:mo: dowaseno: mada ko:li nodola:sa:ga: elena ba:ba:.

³ Ene helebeso:g ko:lo: a:no: tambo ho:lo: fa:la:dowaki, siyo: mada bumalo: elena ba:ba:. Henfelo: wilo: kalu imilig noma:yo: helebeso:g halab amio:, ho:lo: o:ngo:wo: mada mo:fa:la:dowa:sen.

⁴ Iyo: a:no: ko:lo: bo:fo:len amio:, Elaiya o:lia: Mo:sa:s o:lia:yo: a:naka fa:la:dowa:sa:ga:, Ya:su o:lia: tola:lana ba:ba:.

⁵ Bida eyo: a:no: ba:da:ga:, Ya:sumo:wo: a:la:sio:, “Widan kalu, nio: wilo: dowo:wo: mada o:li go: ko:lo:, niliyo: a ha:lu otaleno: dia:niki. Nowo: gino:, nowo: Elaiya eno:, nowo: Mo:sa:s eno:.”

⁶ Tiliwida:sen kalu iliyo: tagio: alan dowo: ko:lo:, Bida eyo: to weno: ko:lo: so:lo:l a:la:bo:, babale dowaki a:na sio:.

⁷ A:la:ta:ga: elen amio: kolo: tinda:sa:ga:, iyo: go:lulabikiyo:, to nowo: kola: us a:na a:la:ta:ga: sa:labiki dabu. “We no:no: so:wale ko:lo:, niyo: e mada alan asulo:l. Gio: to elo: sa:lab a:no: da:da:bi” a:la:sa:labiki dabu.

⁸ Wigibole a:naka, iliyo: kalu nolo: a:namio: aundo:malo:biki, Ya:suwo: ina:li elena ba:ba:.

⁹ Iyo: misio:wa a:la:ta:ga: tindakiyo:, Ya:su eyo: towo: imo:wo: a:la:sio:, “Kalule Dowo: ne sowa:sa:ga: a:ma:la:yo: o:semo: dasi a:namio:, gililo: ba:ba: we malola:so:bo.”

¹⁰ Iliyo: Ya:suwa:lo: to sa:lab a:no:, inin asulo: usa dia:ta:ga:, egele nenelo:. Sowa:sa:ga: a:ma:la:do: dasima:no: a:lab a:no: wagama:no: ko:lo: sa:laba:le a:la:liki ha:go: kedo:.

¹¹ Kedakiyo: iliyo: Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Elelo: wida:sen kalu iliyo: a:la:wido:, ‘Godeya:lo: Da:feyo: Kalu e semo:fa:la:dowo: amio:, Elaiya e ko:le tamina mia:ib.’ Ililo: a:la:do: widab a:no: mo:wo: ha:?”

¹² Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Hendele, Elaiya e ko:le tamina ya:sa:ga:yo:, eyo: kelego:wo: tambo nafale dimidalia:ib. Ko:sega Godeya: ene bugo: amilo: to sa:sa:lo: a:no: giliyo: asuluma. To a:no: we, ‘Kaluka:isale nolba:yo: nagalo: ha:laido:wo: Kalule Dowo: nemo: dimiaki a:la:ta:ga: ne gola ba:ba:ib’ a:la:sa:sa:lo:.

¹³ Ko:sega niyo: gimo:wo: a:la:so:lo:l, ‘Hendele Elaiya e o:ma mio: ko:lo:, kaluka:isale iliyo: inido:

asulab aumbo: emo: dimido:.' Tamin amilo: bugo:
amilo: sa:sa:lifa: aumbo:, imilo: fa:la:dowo:.”*

Da:ba:da:sen so:wayo: Ya:suwa: falele alifa:

Madi 17.14-19,22-23, Luk 9.37-45

¹⁴ Iyo: a:ma:la: ya:ga: ba:ba: amio:, tili wida:sen
kalu o:lia: elelo: wida:sen kalu i o:lia:yo: towa:
kega:labikiyo:, kaluka:isaleyoy: modo: ko:lo:
hegea:fo:lana ba:ba:.

¹⁵ Ya:suwo: a:na fa:la:dowabikiyo:, kaluka:isale
kegeo: a:no: Ya:su e ba:da:ga: iligakiyo:, iyo:
Ya:suwo: ko:lo: galima:no: a:la:ta:ga: elo:wa nai
ha:na:sio:.

¹⁶ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Gio:
towo: o:b sa:la:liki kega:lenu:?”

¹⁷ A:la:dabu ba:dabiki kalu kegeo: imilig
noma:yo: emo:wo: a:la:sio:, “Wida:sen kalu, ni
kalu so:wayo: mama mogago:wo: eya dofo:likiyo:
towo: mo:tolaki do:fo:f a:lab ko:lo:, e falele
alifoma:ki tililia:mio:.

¹⁸ So:wa a:no: mama mogago: dofo:likiyo:
hena besea:liki, mego:f amio: mesuba:so: ya:b,
a:la:ta:ga: besa: hageno: giliyaka, so:so:golaki
halaleliabiki go:l. Niyo: tililia:sa:ga:, gilo:
tiliwida:sen kalumo:wo: mama mogago: a:no:
o:lusanama:ki dabu ba:ba: ko:sega, iliyo:
mo:o:luga:fa:no: dowab.” Kalu a:ma:yo: a:la:sio:.

¹⁹ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:sio:, “Ha:iyo:
kaluka:isale o:g wilo: sab gio: tilidabuwo:
aundo:ma. Ne gi o:lia:yo: ho:lenu: tambowo:
mo:mela:nigo:l. Ne gio: asulo:wo: nodoma:kiyo:,”

* **9:13:** Yo:n e mio: ko:lo: emo:lo: dimido: a:no: asulaki,
Ya:suwa:yo: a:na sio:.

ho:len o:biba:s yasilima:no:wa:le? So:wa ko nelo: wena tililia: mena.”

²⁰ A:la:sa:labiki iliyo: so:wa a:no: elo:wa tililia:mio:. Wigibo a:naka mama mogago: a:ma:yo: Ya:suwo: ba:da:sa:ga:, so:wa a:no: talulia:ga: hena beseakiyo:, so:so:golaki mesuba:s o:lia: fa:la:dowo:.

²¹ Ya:su eyo: so:walo: iyamo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “So:wa welo: da:ba:da:leno: ho:lono: o:biba:so:?” Eyo: a:ma:la:yo: a:la:sio:, “So:wa we ha:lula:suka a:la:ta:ga: mo:mo:do:.

²² E da:ba:dakiyo:, de o:lia: ho:n o:lia:ya ti ha:na:no: a:lakiyo:, enenoma:la: sana soma:no: dowa:sen ko:lo:, giyo: o:li dimidama:no:lalega, ne nofolakiyo: mada asuwa:foma.”

²³ Ya:su eyo: a:la:sio:, “Giyo: ‘o:li dimidama:no:lalega’ a:la:do: sa:lab ko mo:wo: ha:? Kalu abeyo: hendele tilida:dab a:ma:yo: kelego: tambowo: o:li ka dimidama:ib.”

²⁴ To a:no: da:da:sa:ga:, so:walo: iya a:ma:yo: a:la:sio:, “Tilidabu nilo:wo: ha:lu ko:lo:lab ko:lo:, giyo: ni tilidabuwo: halale alifoma!”

²⁵ A:la:fo:ko:lo: Ya:su eyo: kaluka:isale nolo: elo:wa kegeabiki ba:da:sa:ga:, eyo: mama mogago:mo:wo: a:la:sio:, “Mama mogago: ka:la:n o:lia: mego:f o:lia: do:fo:fdo: dowan ge, so:wa ko ta:ta:ga: hamana. A:la:ta:ga: wa:kabiyo: so:wa wenamio: a:tina:so:bo!”

²⁶ Mama mogago: e halale ganagiliaki, mama mogago:wa:yo: so:wa a:no: so:so:goloma:ki ta:takiyo:, e a:na handalota:ga: ane. So:wa a:no: sowo: o:ngo: dowabiki, kaluka:isale modo:wa:yo:

“So:wa we sowaka:” a:la:sio:.

²⁷ Ko:sega Ya:su eyo: so:wa a:ma: dagiya ta:lidota:ga: gasiliabiki, so:wa a:no: e a:na dasilia:ga: kagayo:.

²⁸ A:la:ta:ga: Ya:su o:lia: enedo: tiliwida:sen o:lia:yo: a usa ti ha:na:ga:, iliyo: emo:wo: wo:no:le dabu ba:daki a:la:sio:, “Mama mogago: ko:lo: nili sio: amilo: mo:ane a:no: wangabiki go:wa:le?”

²⁹ Eyo: a:la:sio:, “Mama mogago: o:ngo: ko:lo: o:luma:nikiyo:, Godemo: dulugu sa:laliki a:na ha:na:ib. Giliyo: Godemo:wo: mo:dulugu sa:lalega, mo:ha:na:ib.” Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:.

³⁰ A:la:ta:ga:yo: iyo: hen ilo: sen a:no: ta:ta:ga:, Ga:lili hen a:no: o:go:saki ha:na:sio:. Ko:sega kaluka:isale nolba:yo: e a:na ha:nab a:la:bo: mo:asuluma:ki, iyo: us amio: mo:kagayaki, tigini ha:na:sio:.

³¹ Mo:wo: Ya:su eyo: enedo: tili wida:sen kalumo:wo: fanda widakiyo: towo: a:la:sio:. “Kalule Dowo: ne, gis kalumo: sana soma:ki, kalu noma:yo: teledoma:ib. Iliyo: ne sana soma:ib ko:lo:, ho:len otaleno: ta:ta:sa:ga:yo:, ne a:ma:la: dasima:no:.”

³² Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio: ko:sega, iliyo: to elo: sa:lab a:no: ha:go: mo:fanda asulo: ko:lo:, iyo: tagilaki, emo:wo: a:ma:la:yo: mo:dabu ba:ba:.

Ya:su eyo: kalu alano: o:bo:ngo:ma: doma:iba:le a:la:liki wido:

Madi 18.1-5, Luk 9.46-50

33 A:la:ta:ga: iyo: Kabaniom a:na fa:la:dowa:sa:ga:, iyo: a usa siliki eyo: imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Gio: toga yakilo: to nenelo: a:no:, giliyo: towo: o:b sio:wo:?”

34 A:la:dabu ba:ba: ko:sega iyo: toga yakiyo:, kalu alandeyo: o:ba:le a:la:liki nenela:i mio: ko:lo:, iliyo: Ya:sumo:wo: a:ma:la: sa:ma:no:wo: wanadota:ga:, towo: mo:sio:.

35 Ya:suwo: asita:ga:yo:, tili wida:sen kalu iyo: elo:wa mena a:la:ta:ga: eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Kalua ge alande doma:no:lalega, ge kalu nolba: ha:ga dota:ga:, nol ko:le asuwa:ta:lubi.”

36 Eyo: so:wala:su nowo: e dagiya gasilia:ga:, ilo: sab a:na ta:ulia:ga:, imo:wo: a:la:sio:,

37 “Kalua abeyo: ne wiya a:la:ta:ga:yo:, so:wala:su wengo:wo: sagala:sa:ga: tili dowalega, eyo: ne ko:lo: tili dowaki auma:ib. A:la:ta:ga: kalu abeyo: ne ko:lo: tili dowalega, eyo: neko: tili dowaba, kalu nelo: iliga:fo: a:no: ko:lo: tili dowaki auma:ib.”

38 Yo:n eyo: emo:wo: a:la:sio:, “Widan kalu, niliyo: kalu noma:yo: gi wiya a:la:ta:ga: mama mogago:wo: o:luga:felabi ba:ba: ko:lo:, ni o:lia:lo: mo:dowa:sen a:ma: gab ko:lo:, niliyo: emo:wo: dimida:so:boka: a:la:liki ele alifa:.”

39 Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Elo: dimidab a:no: ka:la:so:bo. Kalu abeyo: ni wiya a:la:ta:ga: molo ha:na:no: dimida:lab a:no:, tif amio: ne wi a:no: mo:mogagi sa:ma:no: a:la:liki gab. A:la:fo:ko:lo: giliyo: kalu a:no: ka:lakiyo: eleyo: dia:ta:so:bo.

40 Mo:wo: kalu abeyo: ni o:lia:yo: giso: mo:dowab a:no: nilino.

41 To we niyo: gemo:wo: mada hendele sa:ma:nigo:l. Kalu abeyo: ge Kelisowa dowo: a:la:asula:sa:ga:, ho:no: wasulia:ga: gemo: maiya:ki dimialega, kalu a:no: wa:l enedo:wo: nafale dia:ib.”

42 Ya:su eyo: to nowo: a:kudu sa:lakiyo: a:la:sio:, “Kalu abeyo: tilidabu so:wala:su nowo: mogago: dimidama:ki susululalega, Gode eyo: emo:wo: halaido: wa:dema:ib. Kalu a:no: tamin amio: u alano: dagasa sun-da:sa:ga:, so:lu ho:na sandifo: kibo:bowo:, a:no: o:li domabe.

43-44 Gi dagi koma:yo: ko:lo: susululia:ga:, ge mogago:wo: dimidalega, dagi a:no: gedela:bi. Mo:wo: ge dagilo:ma iliki, ko:ngo: mela:no: mela:no:lalega, a:no: o:li. Ko:sega dagiyo: a:la: elen amio:, mo:dalilia:no: de hen a:na ha:nalega, mada halaido: doma:ib.†

45-46 A:la:ta:ga: gi gib koma:yo: ko:lo: susululia:ga:, ge mogago:wo: dimidalega, gib a:no: gedela:bi. Ge gib nowo: aundo:ma iliki, gio: Gode o:lia: ko:ngo: mela:no: doma:no:lalega, a:no: o:li. Ko:sega gibo: a:la: iliki, de hena ha:nalega, a:no: mada halaido:‡

47 A:la:ta:ga: gi si koma:yo: ko:lo: susululia:ga:, ge mogago:wo: dimidalega, si a:no: dugula:bi. Mo:wo: si nowo: ko:n iliki, Godeya:lo: bo:fo:lab hen a:namio: mesa: ha:nalega, a:no: o:li. Ko:sega

9:40: Madi 12.30, Luk 11.23 **9:41:** Madi 10.42 **9:43-44:** Madi 5.30 † **9:43-44:** Ves 48 a:namilo: to sa:sa:lo: da:lab a:no: dia:sa:ga:, ves 44 a:na sa:sa:li alifa:. A:la:ta:ga: ves 46 a:namio:lo: to imilig a:no:ko: sa:sa:li alifa:. ‡ **9:45-46:** Ves 44 a:namilo: a:no: bo:ba.

9:47: Madi 5.29

siyo: a:la: elen amio: de hena ha:nalega, a:no:
mada halaido: doma:ib.

⁴⁸ De hen a:namio:,

“‘ibiya:yo: do:mo:wo: na:lalikiyo: mo:soma:ib
a:la:ta:ga:, de wa:sowa a:no: mo:dalima:ib.’

⁴⁹ Tamin amio: kaluka:isale iliyo: Godemo: boba
so:meakiyo:, Godeya: siwa:l amio: boba a:no:
digalo: bo:ba:ki, iliyo: so:luwo: bobalo: dimiab
a:na fifa:sen. O:leaundo: dimidan aumbo: giliyo:
mogago:wo: dimidabena:kiyo:, hida:yo:wo: deyo:
o:ngo: ko:lo: gilo: amio: fa:la:doma:ib.

⁵⁰ “So:luwo: nafa ko:sega, so:luwa: nudo:wo:
aundo:ma dowalega, so:luwa: nudo: a:no: nafa
a:fa:la:doma:kiyo:, niliyo: mo:dimidama:ib.
Ginino: so:luwo: o:ngo: dofo:liki, ha:sa dowakiyo:
gegelebo: ha:fo:wo: disa:la:lubi.”

10

Kalu o:lia: ga o:lia: di ta:fa:no: man

Madi 19.1-9

¹ Ya:suwo: hen elo: elen a:no: ta:ta:ga:,
Yudia hen a:na ha:nakiyo:, ho:n Yodan a:no:
ta:nota:ga: a:na ane. E a:na fa:la:dowo: amio:,
kaluka:isaleyo: modo: ko:lo: elo:wa kegeabikiyo:,
Ya:su eyo: enedo: tamin amilo: wida:sen aumbo:,
kaluka:isale kegeo: o:mo:wo: to mano: imo:wo:
a:na wido:.

² Fa:lisi kalu nolo: ya:sa:ga:, Ya:suwo: dikili
ba:dakiyo: a:la:dabu ba:ba:, “Ele saefa: a:ma:yo:
kaluwa:lo: ga di a:no: ta:fa:no:wo: o:liya:le?”

³ Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Mo:sa:sa: ele sa:sa:lo: a:ma:yo: ga di ta:fa:no: a:no: gimo:wo: waga sio:wo:?”

⁴ Iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Kalu abeyo: ga di a:no: ta:fa:nikiyo:, mo:fo:s sa:sa:lo: amio: gayo: ta:to:ka: a:la: ko:le sa:sa:la:sa:ga:yo:, o:lika ta:ta:bi a:la:liki, Mo:sa:s eyo: a:na saefa:.”

⁵ Ko:sega Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Isolael kalu, gio: a:la:iyabiki, Mo:sa:s eyo: ele a:no: a:na sa:sa:lo:.

⁶ Ko:sega Gode eyo: tamin amio: henfelo: welo: dimido: amio:, ‘eyo: kalu o:lia: ga o:lia: a:no: dimida:sa:ga: ta:fo:.’

⁷⁻⁸ ‘A:la:go:ko:lo: kaluwa:yo: iya o:lia: ano o:lia:yo: ta:ta:ga:, ene inga o:lia: asulo:wo: imilise dowaki, a:la:yo: do:mo: imilise doma:ib.’ A:la: a:no: nowo: ko:li nowo:lo: ko:li a:la: elen, ko:sega o:go: a:la:yo: mada imilise doma:ib.

⁹ A:la:fo:ko:lo: a:la: a:no: Gode eyo: ida:ni kudu alifa: ko:lo:, kaluwa:yo: a:la: a:no: mada gedea:so:bo!” Ya:suwa:yo: a:la:sio:.

¹⁰ Ya:su o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: ha:na:sa:ga:, a usa tina:sa:ga: siliki, to a:no: Ya:sumo:wo: wa:ka dabu ba:ba:.

¹¹ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Kalu abeyo: ga enedo:wo: ta:ta:sa:ga:lo: ga nowo: a:diab a:no:, e uwo: dia:lab.

¹² A:la:ta:ga: ga abeyo: ino: ta:ta:ga:, kalu nowa ha:nalega, ga a:ma:yo:lo: uwo: dia:lab.”

Ya:sulo:wa so:wagalino: tililia:mio:

Madi 19.13-15, Luk 18.15-17

¹³ Kaluka:isale iliyo: so:wagalino: Ya:sumo: goloma:ki, elo:wa tililia: ya:sio:. Ko:sega enedo: tili wida:sen kaluwa:yo: so:wagalino: Ya:sulo: amio: tililia: ya:so:boka: a:la:liki halaido: sio:.

¹⁴ Ililo: dimidab a:no: Ya:su eyo: ba:da:sa:ga:, e mo:sagalabiki imo:wo: a:la:sio:, “Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:no: so:wa i we o:ngo:ma:no: da:lab ko:lo:, giliyo: so:wa i we nelo: amio: mena:ki ka:la:so:bo.

¹⁵ To we niyo: gimo:wo: hendele so:lo:l. Kaluka:isale abeyo: so:wagalin we o:ngo:ma:lo: Godeya: ha:g amilo: dowab o:leaumbo: mo:dowalega, iyo: Godeya:lo: bo:fo:mela:no: us a:namio: mada mo:tina:ib.”

¹⁶ To a:no: imo:wo: sa:la:sa:ga:, so:wagalin i a:no: ta:ulia:sa:ga:yo:, Ya:suwa: dagiyo: so:wagalina go-laki, iyo: nafale mesea:ki dulugu salifelo:.

Kelego:wo: modo:lo: kaluwo: Ya:sulo:wa mio:

Madi 19.16-30, Luk 18.18-30

¹⁷ Ya:suwo: ha:na:no: dowa:sena, kalu nowo: nai ya:sa:ga:, elo:wa gulalu misa:fu alilakiyo: a:la:sio:, “Widan kalu nafaleyo: ge, nilo: mela:no: mela:no: dia:no: a:no: waga dimidaliki dia:no:wa:le?”

¹⁸ Ya:su eyo: a:ma:la:yo: emo:wo: a:la:sio:, “Gilo: nemo:lo: ‘Ge nafaleka:’ a:la:do: sa:lab ko mo:wo: ha:? Gode imilise e mada nafale ko:lo: a:lab.

¹⁹ Godeya: ele difa: da:lab a:no: ge asulo:. Kaluwo: sana sowa:so:bo. Uwo:wo: dia:so:bo. Afayo: dia:so:bo. Diga:li sa:la:so:bo. Kalu

noma: kelego:wo: dia:nikiyo: dikida:so:bo. Gio: go:lo: go:wo: alano: o:m a:la:asulaki, ili ha:ga dowa:lubi.” Ya:su eyo: a:la:wido:.

²⁰ Kalu a:ma:yo: a:la:sio:, “Widan kalu, gilo: to sa:lab ko ne so:walo: elen a:na a:la:ta:ga:yo: kudu mio: ko:m.”

²¹ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: e si kudu ba:da:sa:ga:, e mada alan asulakiyo: emo:wo: a:la:sio:, “Gilo: mo:dimido: nowo: o:a:lab. Kelego: gilo: da:lab a:no: kililia:sa:ga:, mole a:no: kelego:lo:ma dowab kalu i o:mo: sa:ga:bi. A:la:galega, Hebene a:namilo: kelego: nafale sagalema:no: da:lab a:no: ge dia:ib. A:la:dimida:sa:ga:yo:, ge ne a:na kudu ya:bi.”

²² To a:no: da:da:sa:ga:, kalu a:ma: wo:lokano: hesega:fo:. Mo:wo: e kelego:wo: mada modo: delen ko:lo: sa:labiki, e a:ma:la: ha:nakiyo: asulo:wo: hida:liabiki ane.

²³ Ya:su eyo: sigiliga:ta:ga:, enedo: tili wida:sen kalu imo:wo: a:la:sio:, “Kalu kelego:wo: modo:lo: da:lab a:no:, e Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:na tina:no:wo: mada halaido: ko:lo: a:lab.”

²⁴ Tili wida:sen kalu iyo: Ya:suwa:lo: to sa:lab a:no: da:da:sa:ga: iligabiki, eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Na: so:wagalin, Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:namilo: tina:no:wo: mada halaido: ko:lo: a:lab.

²⁵ No: alan nowo: ene wiyoy: ka:mol ko:lo:, e helebeso:gdo: dubian ho:la:su a:nami tina:no:wo: halaido:. Ko:sega kalu kelego:wo: modo:lo: da:lab a:no: Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:na tina:no:wo:, mada halaido:le doma:ib.”

²⁶ Enedo: tili wida:sen kalu iliyo: to a:no: da:da:sa:ga:yo:, mada iliga:sa:ga: modaki, egelebo:

a:la:nenelo:, “A:la:go:lo:biki mela:no: mela:no: a:no: kaluka:isale abe dia:nigaba:le?”

²⁷ Ya:su eyo: to a:no: da:da:sa:ga:, iyo: sig-iliga:ta:ga:yo: a:la:sio:, “Kaluwa: ene halaido:wa: dimidama:no:wo: mada mo:ililo: ko:sega, Gode eyo: kelego:wo: tambowo: o:li ka dimidan ko:lo:, eyo: o:li dimidama:ib.”

²⁸ A:la:ta:ga: Bida eyo: emo:wo: a:la:sio:, “Asu-luma! Nio: ninin kelego:wo: tambo ka ta:ta:sa:ga:, ge ko:lo: kudu yo:l.”

²⁹⁻³⁰ Ya:su eyo: a:la:sio:, “Niyo: to hendele so:lo:l. Kalu abeyo: ne asula:sa:ga: ni towo: ko:lo: walama:ni ha:nakiyo:, kelego: elo:wo: tambo ka ta:ta:ga: ha:nalega, tif amio: kalu a:ma:yo: mada kelego:wo: modo:le dia:ib. Kalu a:no: ne wiya a:la:ta:ga:yo: hida:yo:wo: dia:li mesa:ib. A:la:ta:ga: amisa:no:, aowo:, adowo:, anowo:, iyayo:, so:wayo:, hen enedo:wo:, kelego: o:ngo:wo: kata:ta:ga: ha:nalega, elo: henfelo: wilo: kelego: ta:tab aumbo: a:ma:la:yo: mada modo: a:dia:ib. A:la:ta:ga: tif amio:, e mela:no: mela:no:wo: dia:ib.

³¹ Kaluka:isale o:gdo: tamin amilo: a:lab a:no: tifa doma:ib. A:la:ta:ga: kaluka:isale o:gdo: tif amilo: elen a:no:, tamina a:doma:ib.” Ya:su eyo: a:la:sio:.

Ya:su eyo: e soma:no: a:no: wa:ka sio:

Madi 20.17-19, Luk 18.31-33

³² Ya:suwa: tamita:ga:, iyo: Ya:lusalem toga ha:nakiyo:, enedo: tiliwida:sen kaluwo: molo asula:li ha:nabiki, kaluka:isale nol kudu mio: a:ma:yo: tagila:li ya:sio:. Ya:su eyo: tili wida:sen

kalu kugula:fo: a:no: ha:la: doba:da: tililia:ga: ka-gayakiyo:, kelego: e amilo: fa:la:doma:nigab a:no: imo:wo: a:la:wido:.

³³⁻³⁴ “O:go: nio: Ya:lusalem halona ho:no:l ko:lo:, kalu noma:yo: Kalule Dowo:wo: bobalo: so:mea:sen misa: kalu i o:lia:, elelo: wida:sen kalu i o:lia:mo:wo: gasimea:ib. A:la:ta:ga: iliyo: e mo:walila:sa:ga:yo:, sana soma:no: a:la:liki towo: saefa:ib. Iliyo: e ha:la: kalumo:wo: gasimealikiyo:, kalu i a:ma:yo: e dio:ge sa:laki, mekowaya: fugala:ma:ib. A:la:ta:ga: iliyo: meya: yame tandea:sa:ga: sana soma:ib. Ko:sega ho:len asol dowalikiyo:, e a:ma:la: a:dasi alifa:ib.” Ya:su eyo: a:la:sio:.

Ya:ma:s o:lia: Yo:n o:lia:ma:yo: dabu ba:ba:

Madi 20.20-28

³⁵ Sa:ba:diya: inso:, Ya:ma:so: o:lia: Yo:no: o:lia:yo: Ya:sulo:wa ya:ga:, emo:wo: a:la:sio:, “Widan Kalu ge, nililo: gemo:lo: dabu ba:dab aumbo:, giyo: mada dimidama:ki asulo:l.”

³⁶ “Niyo: ga:gbo:wo: o:b dimidama:ki asulaya?” Ya:su eyo: a:la:dabu ba:ba:.

³⁷ A:la:ma:yo: a:ma:la: sa:lakiyo:, “Ge ho: alan o:lia: tinda:sa:ga:lo: tambolo: bo:fo:mela:no: a:namio:, na:n we nowo: ililib doba:da:, nowo: fo:fo:doloba:da: siliki, ua bo:fo:mela:no: asulab.”

³⁸ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:sio:, “To gaindo: nemo:lo: dabu ba:dab ko, ga:go: mo:wo: mo:dinafa fanda asulab. Nilo: hida:yo: dia:no:wo:, ga:go:lo:

o:li dia:nigaba:le? A:la:ta:ga: ne soma:no: aumbo:, ga:go:lo: o:li soma:iba?” *

³⁹ A:la:ma:yo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Gilo: sa:labko, naino: o:li dimidama:no:.” A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:mo:wo: a:la:sio:, “Hida:yo: nilo: dia:no:wo:, ga:go:lo: dia:ib, a:la:ta:ga: ne soma:no: aumbo:, ga:go:lo: soma:ib.

⁴⁰ Ko:sega ga:go: dagiyo: ililib o:lia: fo:fo:dolo:b a:namilo: mesa:no:wo:, niyo: ga:gbo:wo: o:lika: a:la:bo: mo:sa:ma:no: Mo:wo: a:namilo: mesa:no: a:no:, kalu Godeya: eno:le a:la:ta:ga:lo: dimidaefa: a:ma: mesa:ib.”

⁴¹ Tili wida:sen kalu do:la:fo: nol a:ma:yo: to sio: a:no: da:da:sa:ga:, Ya:ma:s o:lia: Yo:n o:lia:mo:wo: mo:bea:sa:ga: gadio:.

⁴² A:la:gabiki Ya:su eyo: i a:no: tambo elo:wa mena:ki ho:lelia:ga:yo: a:la:sio:, “Yu kaluma us a:namio: misa: kalu alan iliyo: kaluka:isaleyo: dibodaki wa:la: sa:nda:sen. A:la:ta:ga: kalu alan ililo:ma:yo: mada halaido: bo:fo:lowan. Gio: a:no: o:ma fanda ba:ba:.

⁴³ A:la:gab ko:sega gi usamio: man wengo:wo: mada dowas:bo. Kalu abeyo: e gi usamio: kalu alan doma:no: asulalikiyo:, e gili madali nanog dian kalu ko:le dowalubi.

⁴⁴ A:la:ta:ga: kalu abeyo: e wabulun kalu doma:no: asulalega, e madali nanog dian kalu ko:le doma.

* **10:38:** Ya:suwa:lo: to bale sio: wema: ha:go: halonamio: sa:sa:lo: da:lab. Ya:su elo: bale sa:lakilo: sio: a:no: to we. Kab amilo: wasu nilo: ma:nigo:l a:no: ga:go:lo: o:lika ma:no:wo:? A:la:ta:ga: ne ho:n amilo: to:loma:no: a:no:, ga:go:lo: o:lika to:loma:no:wo:? **10:39:** Ilig 12.2, Kala 1.9 **10:42:** Luk 22.25-26 **10:43:** Madi 23.11, Mak 9.35

⁴⁵ Mo:wo: Kalule Dowo: nelo: mio: we, kaluwa:yo: ne ko:lo: asuwa:foma:ki mio:ma, ko:sega niyo: kaluka:isaleyo: asuwa:fa:ni mio: ko:lo:, niyo: ili mogago:wa: wa:l diaki, ni mela:no: a:no: wala:ma:niki mio:.”

*Siyo: ko:n kalu, Batimias e falele alifa:
Madi 20.29-34, Luk 18.35-43*

⁴⁶ Iyo: Ya:liko a:na ane ko:lo:, Ya:su o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia: a:la:ta:ga: kaluka:isale elo: kudu mio: a:no:lia:yo: Ya:liko amisa:no: ta:ta:ga: ha:nab amio:, Ya:liko tog anib a:namio: siyo: ko:n kalu nowo:, Timiasa: inso: Batimias, e moleyo: elo: mena:ki a:na siliki ha:iya:len.

⁴⁷ Nasala:t kalu, Ya:suwo: a:namilo: yab a:no: e da:da:sa:ga:, Batimias eyo: towo: ho:idaki a:la:sio:, “Ya:su, Da:ibida: inso:, giyo: ne mada nofolas:sa:ga: asuwa:foma!”

⁴⁸ Kalu nolba:yo: siyo: ko:n kalu a:no: halalelakiyo: a:la:sio:, “Ge tola:so:bo!” A:la:sio: ko:sega, kalu a:ma:yo: towo: halale ho:ida:liki a:la:sio:, “Da:ibida: so:wa, giyo: ne mada nofolas:sa:ga: asuwa:foma!”

⁴⁹ Ya:suwo: ha:na:leno: a:na kagatakiyo: a:la:sio:, “Kalu a:no: wena mena:ki ho:lema.” A:la:gabiki kalu nolba:yo: siyo: ko:n a:no: mena:ki ho:idaki a:la:sio:, “Ge kele asula:so:bo. Ya:su eyo: ge elo:wa mena:ki sio: ko:lo:, ge dasima.”

⁵⁰ Siyo: ko:n a:ma:yo: da:da:sa:ga:yo:, so:g wa:l amilo: sa:ga:lo: a:no: hagola:sa:ga:, ho:lu yabalakiyo: Ya:sulo:wa ane.

⁵¹ Ya:su eyo: emo:wo: a:la:sio:, “Niyo: gemo:wo: waga dimidama:ki asulaya?” A:la:dabu ba:dabiki,

siyo: ko:n kalu a:ma:yo: a:la:sio:, “Widan Kalu, ne siyo: fage alifoma:ki asulab.”

⁵² “Go:no:ndo: tilidabu koma:yo: ge falelab ko:lo: ge mada ga:li ha:na:bi.” Ya:su eyo: a:la:sa:labiki, wigibole a:naka ene siyo: falela:sa:ga:, e tog a:na ha:naki Ya:su kudu ane.

11

Ya:suwo: misa: kalu o:ngo: dota:ga:, Ya:lusalem a:na tiane

Madi 21.1-9, Luk 19.29-38, Yo:n 12.12-15

¹ Ya:su o:lia: enedo: tili wida:sen kalu o:lia:yo: Ya:lusalem a:na fa:la:doma:no: ha:nakiyo:, O:lif misio:lo: a:lab anib a:namilo: Ba:tani o:lia: Befage o:lia: amisa:n a:la: a:na fa:la:dowo:. E a:na fa:la:dowakiyo:, enedo: tili wida:sen kalu a:la: nowo: tamina hamana:ki iliga:fa:nikiyo: a:la:sio:,

² “Ga:go: tamina ha:na:sa:ga:, amisa:n ga:gdo: ha:na:no: doba:da: a:na ti ha:nakiyo:, donki kalofu nowo:, kaluwo: wa:l a:namilo: o:semo: sa:sen a:no: a:na galo alifo:lana ba:ba:ib. A:la:fo:ko:lo: ga:go: donki a:no: fagela:sa:ga:, tililia: ya:bi.

³ Kalu nolba:yo: ‘Ga:go: donki kalofu ko wagama:ni fagelaya?’ a:la:sa:lalega, gaino: ‘Kalu alana:yo: nanog dia:no:wo: dowabiki tililia: ho:no:l ko:lo:, a:ma:la:yo: bo:bo:ge tililia: mia:no:ka:’ a:la:sa:la:bi.”

⁴⁻⁵ A:la:fo:ko:lo: a:la:yo: a:naka tigrini ha:na:sa:ga: ba:ba: amio:, donki kalofowo: aiko:wa galolo: alifa: ko:lo:, tog aniba kagafo:lana ba:ba:. Donki galolo: a:no: fagelabikiyo:, kalu nol kagafo:len

a:ma:yo: a:la:sio:, “Ga:go:, donki ko:lo: galolo: ko o:b dia:ni fagelaya?”

⁶ A:la:dabu ba:dabiki, a:la:ma:yo: Ya:suwa:lo: sio: aumbo: imo:wo: a:ma:la: sa:labiki, a:la:mo: ka fagelia: hamana:ki, towo: a:ma:la:bo: mo:sio:.

⁷ A:la:ma:yo: donki kalofo a:no: Ya:sulo:wa tililia: ya:sa:ga:, so:g wa:l amilo: sa:ga:lan a:no: donki fa:sa: wa:la fele alitabiki, Ya:su e a:na asita:ga: ane.

⁸ Kalu modo:wa:yo: ini so:g wa:l amilo: sa:ga:lan a:no: elo: yab tog a:na fela:li ha:nabiki, nolba:yo: fasi fo:s ko:lo: ggedo: a:no: ko:lo: fela:i ane.*

⁹ A:la:ga:li yabikiyo:, kaluka:isale nolo: tamina ha:naki a:la:ta:ga: nolo: tifa yakiyo:, iyo: sagalaki gisalo:wo: mo:la:i ane.

“Godeya: wiyo: wabuluma:niki.

Kalu we, Gode Alana: wiya a:la:ta:ga: mio: ko:lo:, niliyo: sagala:liki, Godemo: mada o:m a:la:so:lo:l.

¹⁰ Ni ma:muwo: Da:ibid elo: bo:fo:lowan aumbo:, kalu wema: bo:fo:mela:ni yab ko:lo:, Godeyo: e mada nafaleyo: e.

Gode iwalulo: sab a:no: ko:lo: wabuluma:niki.” †

¹¹ Ya:su e Ya:lusalem fa:la:dota:ga:yo:, e Godeya: Malilo: aya tiane. A:na tina:sa:ga:, a usa sia:liki, kelego: tambo a:namilo: da:lab a:no: bebe:len. Ko:sega ga:lo dowabiki, iyo: a:ma:la: Ba:tani ane.

* **11:8:** Ho:len a:namio:, misa: kalu nowo: toga ha:nalega, kaluka:isaleyo: so:g o:lia: fasi fo:s ko:lo: ggedo: a:no: toga dila:i ha:nan. A:la:do: dimida:sen a:no:, iliyo: kalu a:no: alan a:la:li wabudaki gan. **11:9:** Song 118.25-26 † **11:10:** Iliyo: Ya:suwo: ili misa: kalu fa:la:dowab a:la:asulaki, iliyo: gisalo: we a:na mo:lo:.

Ya:su eyo: Godeya: malilo: ayamilo: kelego:lo: kililia:len kalu i a:no: o:luso:no:

Madi 21.12-22, Luk 19.45-47, Yo:n 2.13-16

¹² Ba:tani alita:ga:, kea:fo a:ma:la: ha:nakiyo:, Ya:suwo: maiyo:wo: a:na dowo:.

¹³ E a:na ha:nakiyo:, alona: i fo:so: nafale ko:lo: ko:na: a:labiki ba:da:ga:, alon a:namio: fowo: hedo:wa:le a:la:li mo:wa ba:ba:ni ane. E i mo: a:na fa:la:dowa:sa:ga: ba:ba: amio:, fowo: mo:hedaki, i fo:sde elena ba:ba:, mo:wo: ho:len a:no: i folo: hedan gima ko:lo: fo:s moso ba:ba:.

¹⁴ I a:no: fowo: mo:hedo: ko:lo:, eyo: i o:mo:wo: towo: a:la:sio:, “Ge fowo: wa:kabiyo: mada mo:helema:ib.” Ya:su eyo: towo: a:la:sa:labikiyo:, enedo: tili wida:sen kalu mio: a:no: tambo dabu.

¹⁵ Iyo: Ya:lusalem a:na fa:la:dowa:sa:ga:yo:, Ya:su e Godeya: Malilo: a isagena ti ha:na:ga:yo:, kaluka:isaleyo: no: Godemo:lo: boba dimia:no: a:no: kililia:liki a:la:ta:ga:, mole ililo: hen nowa a:la:ta:ga:lo: dia:mio: a:no: ho:gi a:dia:li sena ba:ba:. Ya:su eyo: kaluka:isale malilo: ayamilo: kelego:lo: kililia:likilo: sen a:no: tambo ha:la:ya o:lusanaga:ta:ga:, molelo: delen i fofodo: a:no:lia:, o:ba:lo: kililia:likilo: kalulo: ta:sen i fofodo: a:no:lia:yo: kolodolia:ga: sandifo:.

¹⁶ A:la:ta:ga: Ya:su eyo: Godeya: alilo: a isagen amio: kaluka:isaleyo: kelego: kililia:nikiyo:, we-namio: tinia:so:boka: a:la:liki halaido: sio:.

¹⁷ Ya:su eyo: a:la:dimida:sa:ga:, imo:wo: a:na wido:, “Tamin amio: Godeya: bugo: amio: a:la:sa:sa:lo:,

“Ni a we henfelo: kaluka:isale tambowa:
nemo:lo: dulugu sa:la:mela:no: a doma:ib.
Ko:sega giliyo: a we afalo: dian kaluwa: a
o:ngo: dimidakigab.’ ”

¹⁸ Ya:suwa:lo: to wido: a:no: kaluka:isale kegeo:
iliyo: molo dabu ko:lo:, Godemo:lo: bobalo:
so:mea:sen misa: kalu i o:lia: elelo: wida:sen
kalu i o:lia:ma:yo: Ya:sumo:wo: kele asulaki
mo:beo:. A:la:fo:ko:lo: Ya:suwa:lo: dimido: a:no:
da:da:sa:ga:, iliyo: Ya:su e sana soma:no: a:la:liki
togo: kedo:.

¹⁹ Ga:lo dowabiki, Ya:su o:lia: enedo: tili
wida:sen kalu o:lia:yo: amisa:n a:no: ta:ta:ga:,
ha:la:ya a:ma:la: ane.

²⁰ Iyo: kea:fo nulu tog a:na a:ma:la: yakiyo:,
alona: i a:no: duna a:la:ta:ga: tefa: mo: a:no: tambo
o:lalia ba:ba:.

²¹ Bidayo: Ya:suwa:lo: to sio:wo: asulufolen
ko:lo:, alona: i olali a:no: ba:da:sa:ga:yo:,
Ya:sumo:wo: a:la:sio:, “Widan kalu, aliyo: giyo:
alona: imo:lo: fowo: mo:helema:ib a:la:do: sa:lalo:,
o:go: alona: iyo: olali a:no: ge bo:ba.”

²² Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Ge Godeyo:
mada tili da:da:bi.

²³ Niyo: gemo:wo: hendele so:lo:l. Kaluka:isale
abeyo: asulo: a:la:lo: mo:iliki, elo: Godemo:lo: to
sio: a:no: hendele fa:la:doma:ib a:la:tili asulakiyo:
Godemo: dulugu sa:lalega, to elo: sio: a:no: ka
hendele fa:la:doma:ib. Kalu o:ngo:ma:yo: hen mi-
sio:mo: sa:laki, ‘Ge go:no:na:ma:la:yo: duda:sa:ga:,
so:lu ho:na ti hamana’ a:la:sa:lalega, a:no: hendele
fa:la:doma:ib.

24 A:la:fo:ko:lo: ge hendele tilidabu iliki, Godemo:wo: kelego: imilise nowo: dimidama:ki dabu ba:dalega, Gode eyo: mada hendele gilo: sa:lab a:no: dimidama:ib.

25-26 A:la:ta:ga: ge kagafo:liki, Godemo: dulugu sa:lakiyo:, Go:l Hebenelo: sab haloma:yo:lo: gi mogago:wo: hala:sa:ga: ga:lila:ma:ki, giyo: kalu nolba:lo: mogago: gemo:lo: dimido: a:no: asu-lufo:la:lalega, giyo: a:no:ko:le ga:lila:bi.”‡

*Ya:su e wi alano: abe dimiya:le a:la:dabu kedo:
Madi 21.23-27, Luk 20.1-8*

27 Iyo: ya:sa:ga: Ya:lusalem a:na fa:la:dowa:sa:ga:yo:, Ya:su e Godeya: Malilo: a isagena sia:labikiyo:, Godemo:lo: bobalo: so:mea:sen misa: kaluwo:lo:, elelo: wida:sen kaluwo:lo:, a:la:ta:ga: Yu misa: kalu i o:lia:yo: Ya:sulo:wa mio:.

28 Iyo: a:na ya:sa:ga:yo:, Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Nanog gilo: diab we, abe wiya iliki dimidaya? Ge abe iliga:tabi dimidaya?” a:la:liki iliyoy: dabu ba:ba:.

29 Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Niyo: gimo:wo: to nowo: dabu ba:ba:nigo:l. Giliyo: nilo: gimo:lo: sa:ma:nigo:l we ko:lo: a:ma:la:bo: sa:lalega, niyo: nanog dimido:l we, kalu wema: iliga:tabi dio:ka: a:la:bo:, gimo:wo: a:na sa:ma:no:.”

30 A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:dabu ba:ba:, “Yo:na:lo: ho:n amilo: to:lola:len man a:no:,

11:24: Madi 7.7 11:25-26: Madi 6.14-15 ‡ 11:25-26: Tif amio: kalu noma:yo: to we a:kudakiyo: a:la:sa:sa:lo:, “Giyo: kalu nolba:lo: mogago: gemo:lo: dimido: a:no: mo:ga:lilalega, gi Go:l Hebenelo: sab a:ma:yo: mogago: gilo: a:no:lo: hala:sa:ga:yo: mo:ga:lila:ma:ib.”

eyo: o:ba a:la:ta:ga: diya:le? A:no: Hebene a:la:ta:ga: mio:wa:le, mo: kaluwa a:la:ta:ga: fa:la:dowo:wa:le? Giliyo: nemo:wo: a:ma:la: sama.”

³¹ Ya:su eyo: a:la:sa:labiki, iliyo: a:ma:la:bo: waga sa:ma:no:wa:le a:la:liki egele nenelakiyo: a:la:sio:. “Niliyo: ‘Man a:no: Hebene a:la:ta:ga: mio:’ a:la:sa:lalega, Ya:suwa:yo: nimo:wo: a:la:dabu ba:ba:ib, ‘Gio: e amio: waga mo:tili dabuwo:?’ a:la:sa:ma:ib.”

³² Ko:sega kaluka:isale tambowa:yo: Yo:n e dinali sa:lan kalu a:la:bo: asulufo:lab. A:la:fo:ko:lo: niliyo:, ‘Man a:no: kaluwa a:la:ta:ga: fa:la:dowo:’ a:la:bo: sa:lalega, kaluka:isaleyo: gadima:ib ko:lo:, nio: a:la:sa:ma:no:wo: tagilab.”

³³ A:la:fo:ko:lo: iliyo: Ya:sumo:wo: a:la:sio:, “Nio: babalab.” A:la:sa:labiki Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Giliyo: a:ma:la:bo: nemo:wo: mo:sa:lab ko:lo:, niyo:lo: nanog nilo: dio:l we, wema: wiya iliki dimido:l a:la:bo: gimo:wo: mo:sa:ma:no:.”

12

Ya:su eyo: e sa:ndakilo: dikidima:no: a:no: ko:lo: bale sio:

Madi 21.33-46, Luk 20.9-19

¹ Ya:su eyo: Yu misa: kalumo:wo: to nowo: bale malolo:. “Hendo: biso: kalu noma:yo: waina: fowo: gela:sa:ga:, ilifo: tololia: difa:. Egelo: us a:namio:, eyo: waina: folo: basima:no: ho:wo: daida:sa:ga:yo:, wain egelo: o:lo: bo:fo:likilo: mesa:no:wo: ayo: iwalu dialifa:. A:la:ta:ga: eyo: egelo: a:no: nanogdo: dia:no: kalu nolba:

dagiya dia:ta:sa:ga:, hendo: biso: kalu a:no: hen nowa ko:na: ha:nakiyo: a:la:sio:, ‘Ge ni egelo: we bo:fo:lubi. Tif amio: fowo: tulakiyo:, nolo: ge diaki, nolo: no:no: dia:no:’ a:la:salifo:gane.

² A:la:fo:ko:lo: folo: tuma:no: ho:lenu: dowabikiyo:, kalu bo:fo:melea:kilo: ta:fo: i a:ma:yo: fo nolo: enebo: iliga:foma:kiyo:, hendo: biso: kalu eyo: ene nanogdo: dian kalu nowo: a:na iliga:fo:.

³ Nanog kalu e a:na fa:la:dowo: ko:sega, egelo:lo: bo:fo:len kalu iliyo: e ta:lia:sa:ga: yame tandea:sa:ga:, e hendo: biso:lo:wa a:ma:la: madali iliga:fo:.

⁴ A:la:ta:ga: hendo: biso: eyo: nanog kalu nowo: wa:ka iliga:fo:, ko:sega iliyo: kalu a:no: misa:ya yame tandea:sa:ga:, sasedeaki sendelo alifa:.

⁵ A:la:go:lo:biki eyo: nowo:lo: wa:ka iliga:fo: ko:sega, iliyo: kalu a:no: sana sowo:. Tif amio: kalu modo: nolo: wa:ka a:iliga:fo:, ko:sega kalu a:no: nolo: yame tandeaki, nolo: sana sowo:.

⁶ “A:la:gabiki hendo: biso: a:ma:yo: nanog kalu nowo: a:iliga:fa:no:wo: aundo:ma dowabiki, ene so:wa imilise ha:fo:lo: disa: a:no:ko: dowabi iliga:fa:nikiyo:, eneno: a:la:sio:, ‘Iliyo: ne so:wa we iligi ba:da:sa:ga:, kudu ha:na:ib.’ A:la:asula:sa:ga:yo:, ene so:wa a:no: a:na iliga:fo:.

⁷ Ko:sega egelo:lo: bo:fo:len kalu iliyo: egele nenelakiyo: a:la:sio:, ‘Ene so:wa imilig yab wema:yo:, iyayo: sowalikiyo: dabuno: e tambo dia:ib. Dabun a:no: nili dia:no: ko:lo: e sana soma:niki.’

⁸ A:la:fo:ko:lo: iliyo: e ta:lia:sa:ga: sanaeta:ga:yo:,

iliyo: e dia:ga: wain egelo: ha:la:ya sandifo:.

⁹ “A:la:dimido: ko:lo:, hendo: biso: a:ma:yo: egelo:lo: bo:fo:len kalu i o:mo:wo: waga dimi-dama:iba? Hendo: biso: e ya:ga:yo:, egelo:lo: bo:fo:len kalu a:no: tambo yasala:sa:ga:, wain egelo: a:no: kalu nolbo: dimia:ib.

¹⁰ Godeya: to ko:lo: sa:sa:lo: we giliyo: agelo:wo:? Hendele, to a:na sa:lakiyo: a:la:sio:,

“U ko:lo: alo: dian ililo: mo:beakilo: sandifo: a:no:, o:go: ayo: halaido: dofo:melea:kilo: u wa:la:b ko:lo: fa:la:dowo:wo: o:m.

¹¹ Alana: ene dimida:sa:ga: fa:la:do alifa: ko:lo:, nini siya:yo: mada nafa ba:ba: ko:lo: nio: sagalab.’”

¹² Ya:su eyo: a:la: malolabikiyo:, Yu misa: kalu iliyo: Ya:suwa:lo: bale sa:lab a:no: iyo: ko:lo: sa:lab a:la:asulo:. Ya:su eyo: iyo: egelo:lo: bo:fo:len kalu mogago: o:ngo: a:la:liki bale sio: ko:lo:, iliyo: e ta:lia:sa:ga: emo:wo: mo:walilima:no: a:la:ta:ga: togo: kedo:. Ko:sega iyo: kaluka:isale kegeo: a:no: tagilaki, Ya:suwo: a:naka ta:ta:sa:ga:, iyo: a:ma:la: ha:na:sio:.

*Takis moleyo: Sisamo: dimia:no:wa:le a:la:liki
Ya:sumo: dabu ba:ba:*

Madi 22.15-22, Luk 20.20-26

¹³ Tif amio: Yu misa: kaluwa:yo: Ya:suwa:lo: to sa:labo: ka:la:gedema:ki asulo: ko:lo:, iliyo: Fa:lisi kalu o:lia: Ha:lodo: kudu sian kalu o:lia: nolo: Ya:sulo:wa iliga:fo:.

¹⁴ Iyo: elo:wa fa:la:dowakiyo: a:la:sio:, “Widan kalu, nili asulakiyo:, ge to hendele sa:laki

wida:sen a:la:asulo:. Kalu nolba:lo: to sa:lab a:no: giyo: mo:kele asula:sen ko:lo:, giyo: kaluka:isale ko:li ko:lilo:mo:wo: man imilise a:la:ka dimida:sen. Godeya: mano: giyo: digalo:le wida:sen. A:la:fo:ko:lo: niliyo: gemo:wo: we au dabu ba:ba:nigo:l. Loma: gamani misa: kalu alan, Sisa o:mo:lo: takis mole dimia:no: a:no: niliyo: o:li dimia:no:wa:le? O: mo:dimia:no:wa:le, giyo: waga asulaya?

¹⁵ Niliyo: takis moleyo: dimia:no:wa:le a:la:bo:, giyo: waga sa:ma:nigaya?” A:la:dabu ba:dabiki, Ya:su eyo: ililo: e ko:lo: diga:li sa:ma:nikilo: dimidab a:no: ba:da:sa:ga:, imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Giliyo: ne dikidakilo: bale kedako, mo:wo: ha:? Loma: mole us a:no: nelo: ba:ba:nigo:l ko:lo:, nelo: wena dia:mena” a:la:sio:.

¹⁶ Iliyo: mole us a:no: Ya:sulo: bo:ba:ki dimia:sa:ga:, eyo: imo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Mole wema: wa:l amio: abe wo:lokano:lo:bo:? A:la:ta:ga: mole wa:l amilo: wi sa:salo: a:no: abeno:lo:bo:?” Iliyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Sisa eno:.”

¹⁷ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “A:la:fo:ko:lo: kelego: Sisa elo:wo:, a:ma:la: Sisamo: dimia:bi. A:la:ta:ga: kelego: Gode elo:wo:, a:ma:la: Godemo: dimia:bi.” Ya:su eyo: a:ma:la:bo: towo: nafa sa:labi, iyo: iliga:sa:ga: molo asulo:.

Sadusi kaluwa:yo: kalu sowo: a:ma:yo: gayo: dia:iba a:la:li Ya:sumo: dabu ba:ba:

Madi 22.23-33, Luk 20.27-38

¹⁸ Sadusi kalu iliyo: tili asulakiyo:, sowo: kaluwo: a:ma:la:yo: mada mo:dasima:ib

a:la:asula:sen. A:la:fo:ko:lo: iyo: Ya:sulo:wa
ya:sa:ga: a:la:dabu ba:ba.

¹⁹ “Widan kalu, tamin amio: Mo:sa:s elo: ele
nimo:lo: sa:sa:li me a:ma:yo: a:la:sio:, ‘Kalu nowo:
so:walo: mo:sa:la:li ka sowalega, kalu sowo:
a:ma: ga sa:ba:lo: a:no:, ene aowa: mada dia:ib.
A:la:ta:ga: kalu sowo: a:ma: wiyo: mo:elema:ki,
aowa: inga sa:ba:lo: a:no: ene dia:sa:ga:, so:wa
sa:la:liab a:no:, ao sowo: a:ma: no: doma:ib.’
Mo:sa:s eyo: a:la:saefa:.

²⁰ “Nio: a:no: ko:lo: da:feaki maloloma:nigo:l.
Kalu noma:yo: kalu so:wayo: doma:la:fo: ko:lo:
sa:la:li. Ao wa:la:bo: gayo: di, ko:sega e so:wayo:
mo:sa:la:li ka sowo:.

²¹⁻²² Ga sa:ba:lo: a:no: wa:la:ba: fa:s a:ma: a:di,
ko:sega elo: so:walo: mo:sa:la:li ka sowabiki, ao
asol a:ma:yo:lo: a:la:ka dimido:. Ao i doma:la:fo:
a:no: tambo ga imilise a:no:ko: dia:li ane ko:sega,
iyo: tambo so:walo: mo:sa:la:li ka danili. Tif amio:
ga a:no:lo: sowo:.

²³ Kalu doma:la:fo: a:ma:yo: ga imilig a:no:ko:
dia:i ane. A:la:fo:ko:lo: kalu sowo:lo: a:ma:la:
dasi alifelab ho:len a:namio:, ga a:ma: indeyo: o:b
doma:iba?” Sadusi kalu iliyo: Ya:sumo: dehege
kedaki a:na dabu ba:ba.

²⁴ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Godeya: to
sa:sa:lo: o:lia: Godeya: halaido: o:lia:yo: gio:
mo:fanda asulo: ko:lo:, giliyo: mada babale
asula:sa:ga: ha:na:lab.

²⁵ Sowo: kaluka:isale iyo: a:ma:la:
a:dasilalikiyo:, kaluwa:yo: gayo: mo:diaki, gaya:lo:

kaluwo: mo:ha:na:ib. Ko:sega iyo: Hebenelo: ma:mula: kalu sab o:leo:ngo: doma:ib.

²⁶ A:la:ta:ga: o:go: niyo: gimo:wo: kalu sowo: ko:lo: a:ma:la:do: dasilan a:no: walama:nigo:l. Godeyo: i usa ilikilo: Mo:sa:s emo: sa:labilo:, Mo:sa:s elo: sa:sa:lo: a:no: gio: mada agelo:. Mal-olo: a:namio:, Gode eyo: Mo:sa:sbo:wo: a:la:sio:, ‘Ablahama: Godeyo: Ne, Aisa:ga: Godeyo: Ne, a:la:ta:ga: Ya:koba: Godeyo: Ne.’

²⁷ Kalu i a:no: sowo: ko:sega Godeya: sa:lakiyo: i a:no: mela:no:wo: o:lab a:la:sa:lab ko:lo: Gode e kalu sowo: a:ma:no:ma. E kalu mela:no:lo: a:lab a:ma: Gode. A:la:fo:ko:lo: gililo: kalu sowo:wo: mo:dasima:ib a:la:do: asulo: a:no:, giliyo: hala asula:lab.”

Elelo: widan kalu imilig noma:yo: ele alano: o:ba:le a:la:dabu ba:ba:

Madi 22.34-40

²⁸ Elelo: wida:sen kalu imilig nowo: a:na fa:la:dowa:sa:ga:, Sadusi kalu o:lia: Ya:su o:lia: kegakilo: nenelab a:namio:, Ya:suwa:lo: to nafa a:ma:la: sa:lab a:no: e da:da:sa:ga:, kalu a:ma:yo: Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Gode eyo: eleyo: modo: difa: ko:sega, nililo: hendele kudu ha:na:no:wo: ele imilig a:no: o:ba:le?”

²⁹ Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Gilo: mada kudu ha:na:no: eleyo: we, ‘Isolael kaluka:isale gio: dinafa dabuma. Godeyo: nili misa: Alano: e. Godeyo: imilise ko:lo: a:lab.

³⁰ Kalu Alano: gi Gode, ge mada asula:bi. Gi mela:no: o:lia: asulo: o:lia:yo: Godemo: dimia:bi.

Go: no: n halaido: wa: iliki, Godeyo: a: na kudu ha: na: lubi.' Ele we tamindeyo: o: m.

³¹ A: la: ta: ga: ele a: ma: fa: s amilo: da: labo: we, 'Go: no: n asulan o: leaumbo:, giasi kaluka: isale nolo: lo: a: la: asulaki ha: fo: wo: disa: la: lubi.' Ele difa: da: lab nolba: yo: ele a: la: we, mo: tinio: ko: lo: a: lab." Ya: su eyo: kalu o: mo: wo: a: la: sio:.

³² Kalu a: ma: yo: Ya: sumo: wo: a: la: sio:, "Widan kalu, giyo: nafa sio:. Godeyo: imilise ko: lo: a: lab, a: la: ta: ga: Godeyo: nowo: mada aundo: ma a: la: do: gilo: sa: lab a: no: hendele.

³³ Giliyo: Gode emo: wo: ha: fo: disa: laki, go: no: ndo: asulan o: lia:, go: no: n asulo: o: lia:, go: no: n halaido: o: lia: a: na tambo ilikiyo:, Gode emo: wo: alan asula: bi. A: la: ta: ga: gio: go: no: n asulan o: leaumbo:, giasi kaluka: isale nolo: lo: a: la: asulaki ha: fo: wo: disa: la: lubi. Man a: la: do: dimidab a: ma: yo: Godeyo: mada sagale alitab ko: lo:, man a: ma: yo: Godemo: lo: boba dimian o: lia: no: so: kugulu mean o: lia: yo: tinio: ko: lo: lab."

³⁴ Ya: su eyo: kalu elo: a: ma: la: sa: lab a: no: nafale da: da: ga: yo:, emo: wo: a: la: sio:, "Ge Godeya: lo: bo: fo: mela: no: hen a: namio: semo: tiane ko: sega ko: na: ma dofo: lab." A: la: sa: labiki kaluka: isaleyo: tambo Ya: sumo: lo: dehege dabu kelema: no: wo: tagilaki, wa: kabiyo: mo: dabu ba: ba:.

Ya: su eyo: Godeya: malilo: a isagena towo: wido: Madi 22.41-46, 23.1-7, Luk 20.41-47

³⁵ Ya: suwo: Godeya: malilo: a isagena Godeya: man wida: likiyo:, eyo: imo: wo: a: la: dabu ba: ba:, "Elelo: wida: sen kaluwa: lo: Keliso, Godeya: lo:

Da:feyo: kalu a:no:, Da:ibida: inso: a:la:do: sa:la:sen a:no: mo:wo: waga asulaki sio:wo:?

³⁶ Da:ibid eyamio: Godeya: Mamaya:yo: asulo:wo: dimiabikiyo:, eyo: a:la:sio:,

“Gode eyo: ni Alanbo: sa:lakiyo:,

‘Niyo: gis kalu gilo:wo: gi ha:g amio: semo: difa: amio:,

Nani bo:fo:mela:niki, ge ni dagi ililiba mesa:ni mena.’

³⁷ Da:ibid eyo: Godeya:lo: Da:feyo: kalu a:no: ‘Alan’ a:la: da:feyo: ko:lo:, kalu a:no: Da:ibida: inso:wo: waga dowaba:le?” A:la:widabiki kaluka:isale modo: kegeo: iliyo: Ya:suwa:lo: to widab a:no: sagala:liki dabu.

³⁸ Ya:su eyo: a:no: ko:lo: widakiyo: a:la:sio:, “Giliyo: elelo: wida:sen kaluwa: man a:no: dinafa aloba:da:sa:ga: dinafa dowa:bi. Iliyo: helebeso:go: mada nafale tigilo: sa:ga:lala:sa:ga:yo:, kalu nolba:yo: e momado: a:no: ba:da:sa:ga: iyo: wabuluma:ki, ma:no:lo: kililia:sen hen a:na ha:na:no: asula:sen.

³⁹ Tolo: wida:sen ayamio:lo:, ililo: mesa:no: i fofodo:wo:lo: ko:li nafale nowa mesa:no: asula:sen. A:la:ta:ga: ma:no:wo: alan ma:ni kegeakiyo:, iyo: kalu alando: sa:sen a:na mesa:no: asula:sen.

⁴⁰ Iliyo: ga sa:ba:lo: i a:no: dikida:sa:ga:, a ililo:wo: afale dia:sen. Iliyo: a:la:dimida:likiyo:, kalu nolba:yo: iyo: nafa kalu a:la:bo:ba:ki, Godemo: dulugu sa:lakiyo:, towo: sambo sa:la:sen. A:la:fo:ko:lo: kalu a:la:do: dimida:lab o:mo:wo: mada alan falasila:ma:ib.”

*Ga sa:ba:lo: molela:su enedo: delen a:no:
Godemo: dimi*

Luk 21.1-4

⁴¹ Kaluka:isaleyo: modo: ya:sia:labikiyo:, Ya:su e molelo: to:lola:sen go:fo: anib a:na kagafo:liki bo:fo:len. Kaluka:isale moleyo: modo:lo: delen iliyo: moleyo: modo: ko:lo: to:lolo:.

⁴² Ko:sega ga sa:ba:lo: imilig noma:yo: e mole nolo: aundo:ma ko:lo: mole us a:la: a:no:ko: to:lolabi ba:ba:.

⁴³ Enedo: tili wida:sen kalu iyo: elo:wa mena a:la:ta:ga:, Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Niyo: to we gimo:wo: hendele sa:ma:nigo:l. Ga sa:ba:lo: wema:lo: mole ha:lu ko:lo: to:lolab we, Godeya: si wa:l amio: nolba:lo: alan dimiab a:no: e tinio: ko:lo:lab.”

⁴⁴ Kaluka:isale moleyo: modo:lo: delen iliyo:, mole ililo:wo: alobanalia:ga:, heb alano: inino: dia:taki, heb nolo: a:na to:lolab. Ko:sega ga sa:ba:lo: eyo:, mole ha:lula:su enedo: ma:no: kililia:no: delen a:no:ko: tambo dia:sa:ga: to:lolab.”

13

*Henfelo: we edakilo: hida:yo: alan fa:la:doma:ib
a:no: Ya:su eyo: wido:*

Madi 24.1-51, Luk 21.5-36

¹ Ya:su e Godeya: malilo: ayo: ta:ta:ga: ha:nab amio:, enedo: tili wida:sen kalu noma:yo: emo:wo: a:la:sio:, “Widan kalu, ge bo:ba! Uwa:lo: a di we, u alan nafaya: di a:la:ta:ga: a we nafale momade alifela:sa:ga: a:lab.”

² Ya:su eyo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Ge uwa:lo: a nafale di we ba:da:sa:ga: asuluma. Giliyo: nafa ba:dab, ko:sega tif amio: a we tambo bidi ha:naki, u noma: wa:l amilo: dinafa a:lab we aumbo: mo:doma:ib.”

³ Iyo: Ya:lusalemo: ta:ta:ga:, O:lif misio: a:na fa:la: ha:na:sa:ga: dowakiyo:, Godeya: malilo: a a:no: a:ma:la: ololo bo:fo:liki, Bidayo:, Ya:ma:so:, Yo:no:, a:la:ta:ga: Anduluwo:, i a:ma:yo: Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:,

⁴ “Gilo: to sa:lalo:, ho:lenu: iga:sa fa:la:doma:iba? Ho:len a:no: ko:na:ma fa:la:doma:nigabo:lo:b a:la:bo:, niliyo: waga ele ba:ba:no:wo:? Giyo: nimo:wo: walama.”

⁵ A:la:ta:ga: Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Kalu nolba:lo: to dikili sa:lab a:ma:yo: gio: hala tililia: ha:nabena:ki, dinafa bo:fo:lubi.

⁶ Mo:wo: ni wiya a:la:ta:ga:yo:, kaluwo: modo: ya:siakiyo: ‘Godeya:lo: Da:feyo: kaluwo: ne’ a:la: dikili sa:lalikiyo:, kaluka:isaleyo: modo: tilida:ba:ib.

⁷ Henfelo: wenamio: bubo:wo: alan fa:la:dowalikiyo:lo:, bubaka: a:la:do: sio:wo: fowo: da:dalikiyo:lo:, gio: iliga:so:bo. Mo:wo: dimido: we tamina fa:la:doma:ib, ko:sega henfelo: we semo: elema:ib.

⁸ Henfelo: wenamio: hen alan no o:lia: hen alan no o:lia:yo:, gis diaki bubo:wo: alan fa:la:dowa:i ha:na:ib. A:la:ta:ga: misa: kalu no o:lia: no o:lia:yo: babuma:ib. Hen nol amio: hiniyo: alan tima:ib, a:la:ta:ga: hen nol amio: egelo:wo: mo:fa:la:ndaliki, kaluka:isaleyo: maiyo:wo: alan doma:ib. Hida:yo: a:no: fa:la:dowalikiyo:, gaya:lo:

so:wa sa:la:lia:nikilo: nagalo: tamin amilo: ba:dan au fa:la:doma:ib.

⁹ “Ge asulo:wo: dimidalia:ga: yasita:bi! Mo:wo: kalu nolba:yo: gio: amisa:n misa: kalumo: ta:lia:sa:ga: dimia:ib. Iliyo: gio: Godeya:lo: tolo: wida:sen aya mo:walila:sa:ga:, yame tandema:ib. A:la:ta:ga: gio: ni wiyo: ta:lisab ko:lo:, gio: tililia: ha:na:sa:ga:, gamani misa: kaluwa: siwa:la mo:walilalikiyo:, gili tilidabu a:no: imo:wo: a:na fanda sa:ma:ib.

¹⁰ Henfelo: we o:elema:nigalikiyo:, Godeya: ene to nafayo: henfelo: kaluka:isale tambomo:wo: tamina walama:ib.

¹¹ Gelo: ta:lia:sa:ga:lo: mo:walilab amio:, giliyo: a:ma:la:yo: waga sa:ma:no:wa:le a:la:likiyo: kele asula:so:bo. Gilo: sa:ma:no:wo: Godeya: Mamaya:yo: gemo: dimia:ib ko:lo:, Mamaya: to a:no: gi mego:fa fa:la:doma:ib.

¹² “Ho:len a:namio: kalu noma:yo: ene aoleyo: sana soma:ki teledoma:ib. Iyaya:yo: inso:wo: sana soma:ki teledoma:ib. A:la:ta:ga: so:wa iliyo: iya o:lia: ano o:lia:mo:wo: a:la:iyaki, iyo: sana soma:ki teledoma:ib.

¹³ Gio: ni wiyo: ta:lisab ko:lo:, kaluka:isale tambowa:yo: gimo:wo: kulufa:yo:wo: alan doma:ib. Ko:sega kaluka:isale abeyo: hida:yo: a:namio: halaido: dofo:ko: ha:na:la:ga: eleya edalega, Gode eyo: e asuwa:takiyo: a:ma:la: gasilia:ib.”

¹⁴ Kalu abeyo: to welo: agelab a:ma:yo: mada dinafa asula:bi. Ya:su eyo: to nolo: imo:wo: a:sio:, “Giliyo: kelego: mada mogago: imilig nowo:

13:9: Madi 10.17-20 **13:11:** Luk 12.11-12 **13:12:** Madi 10.21

13:13: Madi 10.22, Yo:n 15.21 **13:14:** Dan 9.27, 11.31, 12.11

Godeya: Malilo: hen a:na delena ba:ba:ib. Kelego: mogago: a:no: Godeyo: ba:dalikiyo:, e gadia:sa:ga: ene ayo: ta:ta:ga: ha:na:no: asuluma:ib. Giliyo: kelego: a:no: ba:dalikiyo:, Yudia hen amilo: sen kaluka:isale a:no: tambo, gio: mo:soma:nikiyo:, hen misio: nol a:namida: nai ha:na:sia:bi.

¹⁵ Kalu ene a wa:l amilo: sen a:no: tina:sa:ga:yo:, a:ma:la: a usamio: kelego:wo: dia:ni ha:na:so:bo.

¹⁶ A:la:ta:ga: kalu egelo: amilo: elen a:no:lo:, ene helebeso:g sambo ayamilo: da:lab a:no: e a:ma:la:yo: dia:ni ha:na:so:bo. Ge hen misio:wa nai ha:na:bi.

¹⁷ Ho:len a:namio: ka:isale so:walo: alela:sen o:lia: so:wamo:lo: bolo: mea:lab ka:isale a:no:lia:yo: mada halaido: doma:ib.

¹⁸ Gilo: dalalema:no: ho:len a:no: ta:na fa:la:dowabena:ki, Godemo: dulugu sa:la:bi.

¹⁹ Mo:wo: ho:len a:namio: hida:yo:wo: mada alan doma:ib. Henfelo: we ho:gi mo:mo:do:wa a:la:ta:ga:lo: mio: a:namio:, hida:yo: wengo:wo: tamin amio: mo:fa:la:dowa:i mio: ba:ba:. A:la:ta:ga: tif amio:lo: hida:yo: wengo:wo: wa:kabiyo: mo:fa:la:doma:ib.

²⁰ Hida:yo: ho:len a:no: Gode eyo: mo:abolda:lai kibo:bowo:, kaluka:isaleyo: mo:gasiliaki tambo yasalemabe. Ko:sega Gode eyo: kaluka:isale enedo: da:fe alifa: a:no: asulakiyo:, hida:yo: ho:len a:no: abolda:su doma:ki ta:fo:

²¹⁻²² Ho:len a:namio: madali Kelisowo:, a:la:ta:ga: madalilo: dinali sa:lan kaluwo: modo: ko:lo: fa:la:dowa:sa:ga:, molo ha:na:no:wo: mada ko:li ko:lilo: dimidama:ib. Iliyo:

Godeya:lo: da:fe alifa: kaluka:isale a:no: ko:lo: dikilima:no:laki auma:ib ko:sega, iliyo: mo:ililima:ib. A:la:galikiyo: kalu noma:yo: gimo: sa:laki, ‘Gio: bo:ba! Godeya:lo: da:feyo: kaluwo: wena sab.’ A:la:ta:ga: kalu noma: sa:laki, ‘Da:daya? Godeya:lo: da:feyo: kaluwo: honona saka.’ a:la:sa:lalega, giliyo: to a:no: tilida:da:so:bo!

²³ A:la:fo:ko:lo: niyo: dimido: we o:fa:la:doma:nigabiki, tamin amio: to we gimo:wo: dinali salito:l ko:lo:, gio: asulo:wo: dimidalia:ga: kagaya:bi.

²⁴ “A:la:fo:ko:lo: ho:len a:namio:, hida:yo: a:no: fa:la:dowa:sa:ga: edalikiyo:,

“‘Ofo: ho:lendo:ma dowaki sololia:ib, a:la:ta:ga: ele ho:wo:lo: mo:dimia:ib.

²⁵ Tamin akin amilo: ga:go: a:no: dogasefo: tinda-
liki,

akin amilo: kelego: da:lab a:no: tambo ida:li alifelema:ib.’

²⁶ “O:g ho:len a:namio: Kalule Dowo: e yakiyo:, halaido: alan o:lia: ho:len fo:fo:lesodo: o:lia: kola: wa:la yaliki, kaluka:isaleya:yo: ini siya: ba:ba:ib.

²⁷ A:la:ta:ga: Godeya:lo: da:fe alifa: kaluka:isale a:no: kegenema:ki, niyo: no:no:n ma:mula: kaluwo:, henfelo: we tambo ofdo: fa:la:dowana a:la:ta:ga: ofdo: tinana iliga:felema:no:.

²⁸ “Gio: alona:i amilo: dimidab a:no: ba:da:sa:ga: asula:bi. Alona: i amio: musugo: fa:la:dota:ga: fo:so: imolo: dowalikiyo:, imo ho:lenu: ko:na:ma fa:la:doma:nigab a:la:asula:sen.

²⁹ Gio: to nilo: so:lo:l we hendele fa:la:dowab a:no: ba:dakiyo:, giliyo: Kalule Dowo: e toga: meya kagayab ko:lo: ko:na:ma mia:nigab a:la:asuluma:ib.

³⁰ Niyo: gimo:wo: hendele so:lo:l. Kaluka:isale o:gdo: sab we semo:sowo: o:elenka, nilo: so:lo:l we hendele fa:la:doma:nigab.

³¹ Henfelo: o:lia: akin o:lia:yo: kelege doma:ib ko:sega, ni towo: mo:kelegema:ib.

³² “Nilo: so:lo:l a:no: ho:len o:lia: ofa:si o:lia:yo: iga:sa fa:la:doma:nigaba:le, kaluka:isaleyo: tambo mo:asulo: ko:lo:lab. Ma:mula: kalu Hebenelo: a:labo:lo:, Godeya: So:wayo:lo: ho:len a:no: mo:asulo: ko:sega, Do Godeya: ina:li e asulufo:lab.

³³ A:la:fo:ko:lo: gio: asulo:wo: dimidalia:ga: ya-sita:bi! Mo:wo: o:lo: fa:la:doma:nigab ho:len a:no: ge mo:asulo: ko:lo:lab.

³⁴ Alo: biso: eneno: mageso: ha:nakiyo:, e alo: bo:fo:mela:no:wo: ene nanog kalumo: nanogo: sagaletaki, togdo: bo:fo:ta:sen kalu o:mo:wo: a:la:sio:, ‘ge toga bo:fo:liki yasila:lubi’ a:la:sio:.

³⁵⁻³⁶ “Togdo: bo:fo:ta:sen kaluwa:lo: ba:da:li yasila:len aumbo:, nelo: a:ma:la:lo: mia:no:wo: gio: dinafa ba:da:liki yasila:lubi. Mo:wo: alo: biso:lo: a:ma:la: mia:ibo:, ge ho:lono: mo:asulo: ko:lo:lab. E ga:lo mia:iba:le, o: nulu mia:iba:le, o: kea:fo ho:idaba mia:iba:le babalo: ko:lo:, e bo:e yakiyo: gio: alifo:lana ba:dabena:ki, gio: dimidalia:ga: bo:fo:lubi.

³⁷ To nilo: gimo:lo: so:lo:l we, kaluka:isaleyo: tambomo:wo: a:la:so:lo:l, ‘Gio: dimidalia:ga: bo:fo:lubi.’ ”

14

Ya:su e Ba:tani ane

Madi 26.2-16, Luk 22.1-6, Yo:n 12.1-8

¹ Tinio: Asulo: Ma:no: ho:len o:lia: Falawa Mosolo: Dowo:fa: sagalema:no: a:no:lo:, ho:len a:la: a:no: o:fa:la:doma:nigabiki, Godemo: bobalo: so:mea:sen misa: kalu i o:lia:, elelo: wida:sen kalu i o:lia:ma:yo:, Ya:suwo: ta:lia:sa:ga: sa:mba:niki, togo: wo:no:le keda:len.

² Iliyo: e sana soma:no:wo: togo: kedesa:ga: nenelakiyo: a:la:sio:, “Niliyo: Tinio: Asulo:lo: Ma:no: ho:len a:namio: Ya:su mo:ta:lia:no:, mo:wo: ho:len a:na ta:lialega, kaluka:isale kegeo: a:ma:yo: gadiaki, towo: alan kegema:ib,” a:la:sio:.

³ Ya:su e Ba:tani ilikiyo:, Saimon Aintalo: ta:sen a:ma: aya siliki, ma:no:wo: a:na na:len ami, ga imilig nowo: mahen amilo: wa ho:n wasuwo: dia:sa:ga:, Ya:sulo:wa mio:. Mahen elo: dia:mio: a:no: meyo: usa gula:sa:ga:, Ya:suwa: misa: wa:l a:na tambo kolodo:.

⁴ Kalu i a:namilo: sen nol a:ma:yo: ga a:ma:lo: dimidab a:no: ba:da:ga:, iyo: kele asula:sa:ga: mo:beaki, egelebo: a:la:sio:, “Ga we hala dimidab. Wa ho:n we madali walab.

⁵ Wa ho:n we kililiai kibo:bowo:, silba mole fudo: agado:la:fo: a:no: dia:sa:ga:, wa:feyo: kalumo: o:li dimibabe. Ko:sega ga wema:yo: a:la:do: mo:dimidab” a:la:sio:. A:la:asulabiki, iliyo: emo:wo: sendeloma:no: towo: a:na sio:.

⁶ Ililo: gamo:lo: sa:lab a:no: Ya:su eyo: da:da:sa:ga: a:la:sio:, “Ga we ka ta:foma. Giliyo:

emo:wo: mo:beo: towo: sa:la:so:bo! Eyo:
nemo:wo: mada nafale dimidab.

⁷ Wa:feyo: kaluwo: ho:len tambo gi o:lia:
mela:ib. A:la:fo:ko:lo: gi o:lia:lo: a:lab ho:len
a:nami, giliyo: a:namio: asuwa:foma:ki asula-
likiyo:, o:li asuwa:fa:ib. Ko:sega ne ho:lenu: tambo
gi o:lia:yo: mo:mela:no.

⁸ Ga wema:yo: imilise enedo: delen aumbo:
nemo: walab. Elo: wa ho:n delen aumbo: neka
kolodo: alitab. Mo:wo: e nelo: sowa:sa:ga:lo: a:le
alifa:no: a:no: ko:lo: dimidaliaki, wa ho:n elo: we
ni do:mo: amio: a:na mulu alitab.

⁹ A:la:fo:ko:lo: niyo: to we gimo:wo: hendele
sa:ma:nigo:l. Godeya: to nafa a:no: henfelo:
amio: widalikiyo:, ga wema:lo: dimidab a:no:
mo:ga:lilaki, wida:li ha:na:mela:ib,” a:la:sio:.

¹⁰ Yudas Iskaliot e, Ya:suwa:lo: tili wida:sen
kalu kugula:fo: nowo: e. A:la:fo:ko:lo: e
ha:na:sa:ga: bobalo: so:mea:sen misa: kalulo:wa
fa:la:dowa:sa:ga:, Ya:suwo: teledoma:no: a:la:liki
egele nenelema:ni ane.

¹¹ Iliyo: elo: to saetab a:no: da:da:sa:ga:
sagalakiyo:, iliyo: moleyo: emo: dimia:no: a:la:liki
dinali salifa:. A:la:ta:ga: Yudas eyo: Ya:sulo:
imo:lo: teledoma:no:wo: togo: keda:li elen.

Tinio: Asulo: Ma:no: ma:no: ho:len

Madi 26.17-39, Luk 22.7-23, 1Kol 11.23-25

¹² Falawa Mosolo: Dowo:fa: sagala:sen ho:len
a:namio:, Isolael so:lo: tambowa:yo: sibiyo: ina:li
ina:lila: sa:nda:sen ko:lo:, ho:len agelo: a:na
fa:la:dowabiki, enedo: tili wida:sen kalu iliyo:

Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Niliyo: Tinio: Asulo: Ma:no: we o:ba ha:na:sa:ga: dimidaefoma:ki asulaba?”

¹³ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: a:la:mo:wo: a:la:sio:, “Ga:go: ha:na:sa:ga: Ya:lusalem amisa:na tinakiyo:, kalu nowo: ho:no: go:fo: ami wasulia:ga: dia:ha:na:lana galima:ib.

¹⁴ Ga:go: e ha:nab au kudu ha:na:sa:ga:yo:, e a usa tinalikiyo:, gaino: alo: biso:mo:wo: a:la:sa:la:bi, ‘Widan Kaluwa: sa:lakiyo:, “Niyo: no:no:ndo: tili wida:sen kalu o:lia:lo: Tinio: Asulo: Ma:no: ma:no:wo: ayo: galala: o:bamida: ma:no:wa:le?”’ a:la:dabu ba:da:bika:labe.

¹⁵ A:la:sa:lalikiyo:, eyo: galala: alan wa:l amilo: nowo:, mesa:no: kelego:wo: tambolo: da:lab a:no: ga:gbo: walama:ib ko:lo:, ga:go: a:na dimidalia:bi.”

¹⁶ Ya:suwa:lo: to sa:lab a:no: da:da:sa:ga:, a:la:yo: amisa:n a:na ha:na:sa:ga:yo:, Ya:su elo: a:la:mo:lo: sio: aumbo: hendele fa:la:dowo: ko:lo:, a:la:ma:yo: Tinio: Asulo: Ma:no: ma:no:wo: a:na dimidalia:ga: difa:.

¹⁷ Ga:lo dowabiki, Ya:su o:lia: enedo: tili widan kalu kugula:fo: o:lia:yo: a:na fa:la:dowo:.

¹⁸ Iyo: a:na siliki, ma:no: na:likiyo:, Ya:su eyo: towo: a:la:sio:, “Niyo: gimo:wo: hendele so:lo:l. Gio: o:gdo: ne o:lia:lo: ma:ndo: nab we, imilig noma:yo: ne teledoma:ib” a:la:sio:.

¹⁹ Ya:su elo: to sa:lab a:no: da:da:sa:ga:, iliyo: asulo:wo: hida:ya:liki emo:wo: a:la:sio:, “Neya:le?” a:la:tandeaki Ya:sumo: dabu ba:ba:.

²⁰ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Hendele kalu kugula:fo: gi us wenamio: imilig noma:yo: dimidama:nigaka:. Kalu ni dagi o:lia:lo: fafo amilo: ma:no:lo: gele nab a:no: o:m.

²¹ A:la:fo:ko:lo: Kalule Dowo: ne, to sa:sa:lo: amilo: saefa: o:leauka dimidama:ni ha:na:no: A:la:fo: ko:sega, Kalule Dowo: nelo: teledowab a:no: hida:yo:wo: alan dia:ib. Kalu a:no: anowa:yo: mo:sa:la:li kibo:bowo:, o:li domabe” a:la:sio:.

²² Ma:no: na:likiyo:, Ya:su eyo: ma:n so:fa: nowo: dia:sa:ga:, Godemo: mada o:m a:la:sa:la:sa:ga:yo:, ma:n a:no: enedo: tili wida:sen kalumo: goloso:go: A:no: dimiakiyo: a:la:sio:, “Ma:n we no:no:n do:mo: ko:lo:, giliyo: dia:sa:ga: maiya.”

²³ A:la:ta:ga: ami, eyo: kab amilo: wain ho:n wasu a:no: dia:sa:ga:, Godemo: mada o:m sa:la:sa:ga:yo:, imo: maiya:ki dimi. Iliyo: ho:n a:no: dia:sa:ga:, a:na nai ane.

²⁴ “Ho:n wasu we, no:no:n ho:bo:wo: o:m. Ni ho:bo: ko:lo: kaluka:isaleyo: tambo asuwa:takilo: tulu alifelab wema:yo: Godeya:lo: to dinali saefa: a:no: halale alitakigab.

²⁵ Niyo: to we hendele so:lo:l. Ne wain ho:no: wa:kabiyo: mo:mo:no:ka a:la:ga:, Godeya:lo: bo:fo:mela:no: hen a:na siliki, ho:giyo: a:na ma:no:.”

²⁶ Iyo: ma:no: na:sa:ga: eletakiyo:, gisalo: imilig nowo: a:na mo:la:sa:ga:yo:, dasila:sa:ga: iyo: hen misio: O:lif, a:namida: ha:na:sio:.

Bida eyo: Ya:suwo: gola ba:ba:ib a:la:saefa:

Madi 26.31-35

²⁷ Ya:su eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Gio: tambo ne gola ba:daki ha:la:ya ha:na:ib. Tamin amio: Godeya: bugo: amio: sa:sa:lakiyo: a:la:sio:,

“Niyo: sibilo: bo:fo:lowano: sana soma:no: ko:lo:, kabo sibiyo: a:na dalalelia:ga: ha:na:sima:ib.’

²⁸ Ko:sega ne dasila:sa:ga:yo:, Ga:lili hen amio: ne ko:le tamina ha:na:no:.”

²⁹ Ya:su elo: to sa:lab a:no:, Bida eyo: da:da:sa:ga:yo: a:ma:la:bo: a:la:sio:, “Kalu nolo: tambo ge gola ba:daki ha:la:ya ha:na:ib, ko:sega imilise ne ge mo:ta:fo: ha:na:no:.”

³⁰ A:la:sa:labiki Ya:su eyo: Bidamo:wo: a:la:sio:, “Niyo: gemo:wo: hendele so:lo:l. O:g nulu wenamio:, gogonowo: andebo: semo: go:no: o:lalikiyo:, giyo: ne mo:asulo: a:la:bo: otalen sa:ma:ib.”

³¹ Ko:sega Bida eyo: towo: halaido: sa:laki a:la:sio:, “A:la:bo: mada mo:dimidama:no:. Ne ge o:lia: soma:no: dowo:lalega, niyo: ge mada mo:gola ba:ba:no:.” Bida eyo: a:la:sa:labiki, tili wida:sen kalu nolba:yo:lo: to imilise a:no:ko: kudu sa:la:i ane.

Iyo: Ga:sa:ma:ni ane

Madi 26.36-46, Luk 22.40-46

³² Iyo: hen Ga:sa:ma:ni a:la:do: sa:lab a:na ha:na:ni ane. Fa:la:dowa:sa:ga:yo:, Ya:su eyo: enedo: tili wida:sen kalumo:wo: a:la:sio:, “Ne

hosona ha:na:sa:ga: Godemo: to sa:ma:ni ho:no:l ko:lo:, gio: wenaka o:ta:bi.”

³³ A:la:sa:la:sa:ga: eyo: Bidayo:, Ya:ma:so:, Yo:no: a:no:ko: tililia:sa:ga:, Godemo: sa:ma:ni ane, a:la:ta:ga: e amio: molo asulo:wo: alan fa:la:dowabiki a:la:sio:,

³⁴ “Ni asulo:wo: hida:yo: alan dowaki, ne tilialila soma:no: o:ngo: dowab. Gio: wena siliki bo:fo:melea” a:la:sio:.

³⁵ E heb doba:da: o:fina:sa:ga:, hena gulalu misa:fu alilakiyo: a:la:sio:, hida:yo: yab we tininima:no: togo: dowo:lalega dila:ma a:lakiyo: Godemo: dulugu sio:.

³⁶ Eyo: dulugu sa:lakiyo: a:la:sio:, “Dowa, giyo: kelego: tambowo: o:li dimidan. A:la:fo:ko:lo: go:fo: amilo: wasu ko:lo: nemo:lo: mea:nigab a:no: giyo: dila:bi. Ko:sega nilo: asulab aumbo: kudu ha:na:so:bo. Gilo: asulab auka kudu ha:na:bi.”

³⁷ To a:no: dulugu sa:la:sa:ga:yo:, enedo: tili wida:sen kalulo:wa ha:na:sa:ga: fa:la:dowaki ba:ba: amio:, iyo: mida:iyo: fufulfo:lana ba:ba:. E ba:da:sa:ga:, Bidamo:wo: a:la:sio:, “Saimon, ge mida:iyo: alifo:leya? Ge ofa:si imilig nowo: ne o:lia: sikaga silikiyo: mo:yasiseno:lo:ka:.

³⁸ Gio: da:fe ba:dab amio: sulufo: tinabena:ki, gio: sikaga siliki, Godemo: dulugu sa:la: melea. Gili mamaya:yo: dimidama:no:wo: asulab ko:sega, gili do:mo:wo: halaido:lo:ma dowab,” Ya:su eyo: a:la:sio:.

³⁹ A:la:ta:ga: Ya:suwo: to tamin amilo: sio: a:no:ko: wa:ka sa:ma:ni fiane.

⁴⁰ Dulugu sa:la:sa:ga:, a:ma:la: ya:ga: ba:ba:yo:, iyo: mida:iyo: alifo:lenu ba:ba:. A:la:go:ko:lo: iyo: sendelowaki, towo: mo:sio:.

⁴¹ Asolo: wa:ka sa:ma: ha:na:sa:ga:, a:ma:la: ya:ga:yo:, imo:wo: a:la:sio:, “Gio: a: alifo:lenu:lo:ka! O:li. Ho:lendeyo: o:ma fa:la:dowab. Dabuma, teledowo: kalu a:ma:yo: Kalule Dowo: ne, mogago:lo: dimidan kalumo: gasimia:nigab.

⁴² Dasima! Nelo: gasimia:nigab kaluwo: weyako bo:ba. Nio: e galima:niki ha:na:n” a:la:sio:.

Ya:suwo: teledowo:

Madi 26.47-56, Luk 22.47-50, Yo:n 18.3-11

⁴³ Ya:suwo: to a:no: ko:lo: sa:la:lenu, enedo: tiliwida:sen kalu imilig nowo: Yudas, e a:na fa:la:dowo:. Yudasa: fa:s amio:, bobalo: so:mea:sen misa: kalu o:lia: elelo: wida:sen kalu o:lia:ma:lo: wati kaluwo: modo: ko:lo: mio:. Kalu i a:ma:yo: ko:lo:lowo:lo:, helebesi sambowo:lo: diadela:sa:ga: mio:.

⁴⁴ Tamin amio: teledowo: kalu a:ma:yo: wati kalu imo:wo: a:la:sio:, “Kalunilo: mimilab a:no: o:m ko:lo:, giliyo: kalu a:no: ta:lia:sa:ga:, gasili ha:na:bi.”

⁴⁵ A:la:fo:ko:lo: Yudas e Ya:sulo:ka tigrini ha:na:ga: kagayaka a:la:sio:, “Widan kalu.” A:la:sata:ga: ami Ya:suwo: a:na mimilo:.

⁴⁶ Gis kaluwa:yo: Ya:su e a:na ba:da:sa:ga: ta:li.

⁴⁷ Ya:su e ta:liabiki, e anib amilo: kalu kagafo:nen a:ma:yo:, ene helebesi sambowo: sililia:ga:, bobalo: so:mea:sen misa: kaluwa:

nanog dian kaluwo: helebesi a:ma: yamelaki, ka:la:na: fo:so: gede to:lolo:.

⁴⁸ Ya:su eyo: a:la:sio:, “Gilido: helebesi sambo o:lia: ko:lo:do o:lia: dia:mio: we, ne buban kalu o:ngo: a:la:biki ta:lia:ni mio:wo:?”

⁴⁹ Ho:lono: tambowo: ne gi o:lia: Godeya: Malilo: aya siliki wida:len, ko:sega giliyo: a:namio: ne mo:ta:liale. Ko:sega dimidab wema:yo: bugo: amilo: to dinali saefa: o:leaumbo: ilili alitakigab.”

⁵⁰ Ya:su eyo: a:la:sa:labiki, enedo: tili wida:sen kalu iyo: tambo e ta:ta:sa:ga: dalaido:.

⁵¹⁻⁵² A:la:gabiki kalu so:wa nowo: helebeso:go: nafale imilig a:no:ko: tigilo: sa:ga:la:sa:ga:, Ya:suwo: a:na kudu mio:. Ko:sega gis kaluwa:yo: e ta:liabiki, helebeso:g elo: ko:lo: a:no:ko: duguliabikiyo:, so:wa a:no: e hagulabo nai ane.

Yu misa: kaluwa: Ya:suwo: mo:walilo:

Madi 26.57-68, Luk 22.67-71, Yo:n 18.12,13,19-

24

⁵³ Iliyo: Ya:suwo: bobalo: so:mea:sen misa: kalu alana: ene aya tililia:gane. Ya:suwo: a:na tililia:ga: fa:la:dowabiki, bobalo: so:mea:sen misa: kalu i a:no: tambo, a:la:ta:ga: ko:go:do: kaluwo:lo:, elelo: wida:sen kaluwo:lo:, a:na kegeo:.

⁵⁴ Ya:suwo: tililia:ga: ha:nabiki, Bidayo: Ya:suwa: fa:sa gulu dowa:liki ha:na:gane. Bidayo: ha:na:sa:ga:, bobalo: so:mea:sen misa: kaluwa: ayamilo: tolo: us a:na tiane. Da:la:di kalu nolo: baya de go:la:labiki, Bidayo:lo: de go:la:liki, egele a:na sen.

⁵⁵ Bobalo: so:mea:sen misa: kalu i o:lia: Yu misa: kalu i o:lia:yo: Ya:suwo: sana soma:no:

a:la:liki, Ya:suwa:lo: mogago: dimido: nowo: kaluka:isaleyo: sama:ki, iyo: ho:ido:. Iliyo: kedo: ko:sega, Ya:suwa:lo: mogago: dimido: imilig nowo: mo:ba:ba:.

⁵⁶ Mo:wo: kaluwo: modo: ya:ga:, Ya:suwa:lo: mo:dimido:wo: sio: ko:sega, madali to ililo: sio: a:ma:yo: mo:imilo: dowo:.

⁵⁷ A:la:ta:ga: kalu nolo: kaga dosdofoli:ki, Ya:suwa:lo: mo:dimido:wo: a:na sio:.

⁵⁸ Ya:su eyo: a:la:sa:labikiyo:, nio: dabu. To elo: sio:wo: we, “Godeya: malilo: a ko:lo: kaluka:isaleya: dagiya:lo: di we, ne bidila:sa:ga:, ho:len o:talena wa:ka dialifa:no:. Ho:gi a:dialifa:no: a:no:, kaluka:isaleya: dagiya:yo: mo:dia:ib” a:la:sio:.

⁵⁹ Ko:sega ililo: to a:la:do: sio: a:ma:yo:lo: mo:imilo: dowo:.

⁶⁰ Bobalo: so:mea:sen misa: kaluwo: milifa kagafo:liki, Ya:sumo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Ililo: gemo:lo: diga:li sa:lab we, giyo: a:ma:la:bo: mo:sa:ma:no:lo:bo:?”

⁶¹ A:la:dabu ba:dabiki, Ya:su eyo: a:ma:la: towo: mo:sio:.

A:la:ta:ga: bobalo: so:mea:sen misa: kaluwa:yo: Ya:sumo: wa:ka dabu ba:daki, “Ge Godeya:lo: Da:feyo: kalu, nili wabuluna: so:wayo: geyo:?” a:la:dabu ba:ba:.

⁶² A:la:dabu ba:dabiki, Ya:su e sa:lakiyo:, “A:no: neka:! Gio: tif amio: Kalule Dowo: ne, Gode Halaido:lolo: a:lab a:ma: dagi ililiba sena ba:ba:ib.*

14:58: Yo:n 2.19-21 * **14:62:** Godeya: dagi ililib a:namio:, wabulun kaluwo: a:na mesa:ib. Gode o:lia: e o:lia: kelego: tambo o:li bo:fo:mela:ib.

A:la:ta:ga: tif amio: akin halona a:la:ta:ga: kola: wa:la tindaliki ba:ba:ib” a:la:sio:.

⁶³ Ya:suwa:yo: a:la:sa:labiki da:da:sa:ga:, bobalo: so:mea:sen misa: kaluwa:yo: e kulufa:yaki, ene so:g kafo:len a:no: gegedela:. Eyo: a:la:sio:, “Niliyo: mada kalu nolbo:wo: a:dabu keda:so:bo!

⁶⁴ Ya:su eyo:, ‘ne Godeya: So:waka:’ a:la:sa:labiki, eyo: o:ma Godeya: wiyo: dio:ge sa:lab. A:la:fo:ko:lo: giliyo: a:no: da:da:ga:yo: waga asulaya?”

A:la:dabu ba:dabiki, iyo: tambowa:yo: a:la:sio:, “Ya:su eyo: Godeyo: o:ma dio:ge sa:lab ko:lo: e soma:ib” a:la:sio:.

⁶⁵ A:la:ta:ga: kalu nolba:yo: e kodofela:sa:ga: ami, e siyo: helebeso:ga: mele alita:sa:ga:, e a:na sa:ndakiyo:, “Kalu gelo: sa:ndabko giyo: ho:le ba:daki wiyo: sama” a:la:sio:. A:la:ta:ga: da:la:di kalu i a:namilo: elen a:ma:yo: e gasilia:sa:ga: a:na sa:nda:i ane.

Bidayo: Ya:su e gola ba:ba:

Madi 26.69-75, Luk 22.56-62

⁶⁶ Bidayo: baya elen ko:lo:, bobalo: so:mea:sen misa: kaluwa: ene nanogdo: dian ka:isale nowo: a:na ya:sa:ga:, elo:wa fa:la:dowo:. E ya:sa:ga:, Bidayo: de go:la:lana ba:ba:.

⁶⁷ E dinafa ba:da:sa:ga: a:la:sio:, “Gelo: Nasala:t kalu, Ya:su we o:lia:lo: eleno: nowo: ge.”

⁶⁸ Ko:sega Bida eyo:, “Ko nema. Ne gilo: sa:labko mada babalab” a:la:sio:. Eyo: a:la:sa:la:sa:ga:, ha:lu heb doba:da: ha:na:ga:, tog aniba kagayo:. E a:na kagayabiki, gogonowo: a:na go:no:.

⁶⁹ Nanogdo: dian ka:isale a:no:, Bida e wa:ka ba:da:sa:ga:, kalu i kagafo:lab nol o:mo:wo: a:la:sio:, “Kalu we, e Ya:su o:lia:lo: eleno: nowo: e” a:la:sio:.

⁷⁰ Bidaya: wa:ka sa:laki, “Ko nemalo:ka:!”

Ha:lu o:la:ga:, Bida o:lia:lo: kagafo:len kalu nol a:ma:yo: a:la:sio:, “Ge Ga:lili kalu ko:lo: ge hendele Ya:su o:lia:lo: eleno: nowo: ge.”

⁷¹ Bida eyo: mada a:la:sio:, “Niyo: ko:lo: mada do:lo:idaki sa:lalega, nemo:wo: hida:yo: nagalo:wo: dimia:ib. Kalu gilo: sa:labko, ne mada mo:ba:da:sen. Ko nemalo:ka:!”

⁷² Wigibo a:naka, gogonowo: wa:ka go:no:. Gogonowo: ganalabiki, Bidayo: Ya:suwa:lo: tamin amilo: emo:lo: to sio: a:no: a:asulo:, “Gogonowo: andebo: o:ganama:nigalikiyo:, giyo: ne mo:asulo:ka: a:la:bo: otalen sa:ma:ib” a:la:sio:. Bidayo: a:no: ko:lo: kele asulakiyo:, e a:na ya:lo:.

15

*Ya:suwo: Failatdo:wa mo:walilima:ki
tililia:gane*

Madi 27.11-26, Luk 23.2,3,18-25, Yo:n 18.29-19.16

¹ Kea:fole bobalo: so:mea:sen misa: kaluwo:lo:, elelo: wida:sen kaluwo:lo:, ko:go:do: kaluwo:lo: kegea:sa:ga:, iyo: nenela:i ha:na:sa:ga:yo: towo: a:na saefa:. Iliyo: Ya:suwo: mela:sa:ga:yo:, tililia:ga:, Failatbo: dimi.

² Failat eyo: Ya:sumo:wo:, “Ge Yu kaluka:isale a:ma: misa: kalu alano: geya:le?” a:la:dabu ba:ba:.

Ya:su eyo: a:ma:la: sa:laki, “Go:no:n gio:sa sa:lale” a:la:sio:.

³ Bobalo: so:mea:sen misa: kalu a:ma:yo: diga:li sa:lakiyo:, Ya:suwa:lo: mo:dimido:wo: modo: ko:lo: sio:.

⁴ Failat eyo: Ya:sumo: sa:laki, “Ililo: to ko:li ko:lilo: gemo:lo: diga:li sa:lab hono, giyo:lo: a:ma:la: towo: sa:ma:nigaya?”

⁵ Ko:sega Ya:su eyo: a:ma:la: towo: mo:sa:ma:no: dowabiki, Failat e mada iligo:.

⁶ Tinio: Ma:no: ma:no: ho:lendo: dowab a:namio:, Failat eyo: donayo: tambo amio: mano: we au dimida:sen. Dibolo amilo: to:lofo:len kalu nowo: sili alifoma:ki, kaluka:isalemo:wo: dabu ba:da:sen ko:lo:, iliyo: kalu imilig nowo: da:fe sa:lab amio:, da:fe sio: kalu a:no: ko:lo: sili alita:sen.

⁷ O:g a:namio:, kalu nowo: dibolowa sen, ene wiyo: Balabas. E kalu sa:nda:likilo:, gamani kalu o:lia:lo: gisdo: dia:seno: nowo: e.

⁸ A:la:fo:ko:lo: dibolo kalu nowo: ha:la:ya sili alifoma:ki, kaluka:isaleya:yo: Failatbo: da:ba:ni mio:. “O:g ho:len wenamio:, gilo: dimida:sen o:leaumbo: dimidama:nigaya?” a:la:liki dabu ba:ba:.

⁹ Failat eyo: kaluka:isalemo:wo: a:la:dabu ba:ba:, “Giliyo: Yu kaluka:isale a:ma: misa: alan kalu we sili alifoma:ki asulaya?”

¹⁰ Eyo: a:la:asulo:, Ya:su o:lia:lo: gadiab a:no: bobalo: so:mea:sen misa: kalu a:ma: ili ga:dia:sa:ga: tililia: mio:lo:b, a:la:asulo:.

11 Ko:sega bobalo: so:mea:sen misa: kalu iliyo: kaluka:isaleya: asulo:wo: digidalifelakiyo: a:la:sio:, “Giliyo: Failat emo:wo: Balabaso: ko:lo: sili alifoma, a:la:sama.”

12 Failat eyo: imo: sa:laki, “Yu kaluka:isaleya: misa: kaluka: a:la:do: sa:lab emo:wo:, niyo: waga dimidama:ki asuladi?”

13 A:la:dabu ba:dabiki, iliyo: halale sa:laki a:la:sio:, “E i malana aluma! E i malana sana soma!”

14 A:la:sa:labiki Failat eyo: imo: dabu ba:ba:, “Elo: mogago: dimido:wo: o:ba?” a:la:dabu ba:ba: Ko:sega iliyo: ogolo ho:le sa:laki, “E i malana aluma! E i malana sana soma!” a:la:sio:.

15 Failat eyo: kaluka:isale kegeo: a:no: ko:lo: sagalema:ki asulakiyo:, Balabas e ha:la:ya sili alita:sa:ga:, Ya:suwo: da:la:di kaluwa: me olo:wa: sa:nda:sa:ga:, da:la:di kalu nolbo: i malana sana sowaka aluma:ki tililia:gane.

Da:la:di kaluwa:yo: Ya:suwo: dio:ge sio:

Madi 27.27-31

16 Da:la:di kalu nol a:ma:yo: Ya:suwo: tililia:ga:, Failatdo: sen galala: nowa tililia: tiane. (Galala: a:ma: wiyo: Ba:la:toliam.) A:na tililia:sa:ga:, da:la:di kaluwo: tambo ho:le kegeo:.

17 Kegea:sa:ga:yo: iliyo: so:g ho:mo:solo: sambo nowo: Ya:suwa kalita:sa:ga:, me olo: a:no: hega:sa:ga:, Ya:suwa: misa: a:na sa:ga:li alifa: Iliyo: Ya:su e misa: kalu a:la:liki dio:ge sio:

18 Iliyo: emo:wo: dio:ge sa:laki, “Ge Yu kaluka:isaleya: misa:yo: ge” a:la:sio:.

19 A:la:ta:ga: iliyo: Ya:suwa: misa:yo: i bolodowa: bese tandea:sa:ga:, e kodofa: fugalo:. A:la:ta:ga: iyo: e milifa gulalu misa:fu alilaki, e wiyo: madali wabulu sio:.

20 A:la:dimida:la:ga: ta:takiyo:, so:g ho:mo:solo: ko:lo: Ya:su amilo: kalifa: a:no: dugulia:ga: dia:taki, enedo:leyo: a:na kalifa:. So:g a:no: kalita:sa:ga:yo:, e sa:ma:niki ha:la:ya tililia:gane.

I malana sana sowo:

Madi 27.33-44, Luk 23.33-43, Yo:n 19.17-24

21 Alegsanda dia: Lufus dia:ma: iya Saimon, a:no: Sailini kalu ko:lo:, e toga ya:len ami, da:la:di kaluwa:yo: e usa galilia:sa:ga:, Ya:suwa: i malan a:no: emo: dia:hamana:ki dibodo:.

22 Ya:su e Golgoda hen a:na tililia:gane. Golgoda a:la:do: sa:lab a:ma: ha:go: we, Hen Misa:ki.

23 Wain ho:n o:lia: mulumulo: o:lia: wo:gela:sa:ga:, nagalo:wo: bulufoma:ki dimi ko:sega, eyo: mo:mo:no:.

24 A:la:ta:ga: iliyo: e i malana alu alifa:. I malana alula:sa:ga:, helebeso:g elo: a:no:, da:la:di kalu iliyo: abe dia:nigaba:le a:la:liki, iliyo: ibuwo: a:na heyo:.

25 Kea:fo ofa:siyo: agado:wa dowabiki, iliyo: Ya:suwo: i malan amio:, a:na alu alifa:.

26 Iliyo: e mo:walilakilo: sana sowab a:ma: mo: a:no: ko:lo: sa:sa:lo:, YU KALUKA:ISALEYA: MISA: KALU ALANDEYO: WE a:la:liki sa:sa:lo: ko:lo:, e misa: wa:ldo: a:na alu alifa:.

27-28 A:la:ta:ga: Ya:su e o:lia:yo: mogago: kalu a:la: nowo: e aniba alu. Nowo: ililiba, nowo: fo:fo:doloba a:la:alu alifa:.*

29-30 Kaluka:isale iyo: Ya:sulo: alu alifa: a:na tinia:likiyo:, mogago: towo: Ya:sumo: sa:la:liki tinia:len. Iliyo: misa:yo: mumalola:likiyo: dio:ge sio:, “Giyo: Godeya: malilo: ayo: bidila:sa:ga:, ho:len otalen amio: ho:gi dia:la:ga:, disandala:ma:no:ka: a:la:sio: ko:lo:, go:no:na:ma:la:yo: asuwa:takiyo:, ge timena,” a:la:sio:.

31 Bobalo: so:mea:sen misa: kalu o:lia: elelo: wida:sen kalu o:lia:yo:, egele nenelakiyo: a:la:dio:ge sio:, “Eyo: kaluka:isale nolo: asuwa:ta:sen ko:sega, enena:ma:la:yo: mo:asuwa:tabo:lo:ka:.

32 E hendele Isolael kaluka:isaleya: misa:, Godeya:lo: Da:feyo: kaluwo: elalega, e i malan amilo: alu alifo:lab a:no: ta:ta:sa:ga: timena. Eyo: a:la:dimidalega, niliyo: a:no: ba:da:sa:ga:yo:, e amio: o:li tili da:ba:no:.” A:la:ta:ga: kalu a:la: e o:lia:lo: alu alifa: a:ma:yo:lo:, Ya:sumo:wo: a:la:ka dio:ge sa:la:len.

Ya:suwo: sowo:

Madi 27.45-56, Luk 23.44-49

33 Disi dowabiki, hen a:no: tambo sololiya: go:lula:ta:ga:lo: eleno:, ga:lo ofa:siyo: asola dowabi edo:.

15:27-28: Ais 53.12 * 15:27-28: Asulo: kalu nolba:yo: to nowo: wenamio: da:lab a:la:asulo:. To a:no: we. “Tamin amio: Godeya: to a:ma:yo: weau fa:la:doma:ib a:la:likiyo: dinali saefa:. To a:no: we, ‘Kaluka:isaleya:yo: e mogago:lo: dimidan kalu o:ngo: ba:ba:ib’ a:la:sa:sa:lo:.” 15:29-30: Song 22.7, 109.25, Mak 14.58

³⁴ Ofa:siyo: asola dowabiki, Ya:su eyo: ogolo halale ho:idakioyo:, “*Eloi, Eloi, lama sabag tani.*” To wema: ha:go: we, “Ni Gode, ni Gode, giyo: ne wangabiki gola ba:daya?”

³⁵ E anib amilo: kaluka:isale nol ko:lo: elen a:ma:yo: to a:no: da:da:ga:yo: a:la:sio:, “Dabuma! Eyo: Elaiyayo: ho:idab” a:la:sio:.

³⁶ Kalu nowo: nai ha:na:ga:, wain ho:n sesedo: a:no: igala: gelelia:ga:, a:ma:la: ya:ga:, da:fa:ya mela:sa:ga: emo: maiya:ki dimi. “E Elaiya eyo: i malan amilo: alu a:no: tagalia: tima:nigaba:le, nio: o:bo:fo:mela:niki” a:la:sio:.

³⁷ Ya:suwo: halale ho:ida:sa:ga:, ha:fo:wo: a:na siliga:fo:.

³⁸ Helebeso:g ko:lo: Godeya: malilo: ayamilo: dehedo: a:no: iwalu halona a:la:ta:ga: usa ba:da:i tia:yo:, migifde hen amilo: wena asula:.

³⁹ Da:la:dilo: bo:fo:lowan kalu Ya:suwa: anib amilo: kagafo:len a:ma:yo: Ya:suwo: sowakilo: sio:wo: da:da:sa:ga:, eyo: a:la:sio:, “Hendele, kalu we Godeya: ene so:walelo:ka:” a:la:sio:.

⁴⁰ Ka:isale nolo: ha:lu ko:na: kagafo:liki, dim-idab a:no:ko: bo:fo:len. Ka:isale egelelo: elen a:no: nowo: Malia Magdala, nowo: Ya:ma:s o:so:wa o:lia: Yose o:lia: a:la:ma: anowo: Malia, nowo: Salome ko:lo: elen.

⁴¹ Ya:suwo: Ga:lili hen a:na sia:lab amio:, ka:isale i a:no: e o:lia:lo: sia:likilo: asuwa:ta:lono: i we. A:la:ta:ga: ka:isale nolo: modo: ko:lo: Ya:su o:lia:lo: Ya:lusalemdo: mio: i a:no:lo: a:na elen.

Ya:suwo: u no:no:wa difa:

Madi 27.57-61, Luk 23.50-56, Yo:n 19.38-42

42-43 Aliyo: Ha:fo:lo: Dowan ho:len a:no: fa:la:doma:ib ko:lo:, o:g ho:len wenamio:, a:no: ko:lo: dimidaefa:no: dowo: ko:lo:lab. Alimatea kalu, Yosa:b e Yu amilo: ganisolo kalu nowo: e ko:lo:, Godeya:lo: bo:fo:mela:no: ho:len fa:la:dowab a:no: ko:lo: ba:ba:no:wo: e sagala:liki yasisen. A:la:fo:ko:lo: ga:lowo: o:doma:nigabiki, e Failatdo:wa ha:na:sa:ga:yo:, Ya:suwa: do:mo:wo: tagalia: ha:na:no: a:la:liki, dabu ba:ba:ni ane.

⁴⁴ Failat e Ya:suwo: sowo:ka: a:la: da:da:sa:ga:, mada iliga:sa:ga:, eyo: da:la:di kalumo:wo: a:dabu ba:ba:.

⁴⁵ Da:la:di kalu eyo: a:ma:la:yo: a:la:sio:, “A: hendele, Ya:su e sowo: ko:m” a:la:sa:labiki, Failat eyo: Yosa:bo: sa:laki, “Ya:suwa: do:mo:wo: tagama:ni hamana” a:la:sio:.

⁴⁶ A:la:sa:labiki da:da:sa:ga:yo:, Yosa:b eyo: helebeso:g nafaleyo: kililia: ha:na:ga:yo:, Ya:suwa: do:mo:wo: tagalia:ga: dia:tia:. Do:mo:wo: helebeso:g nafale a:ma: bobodolia:ga:, kalu sowo:lo: dia:fa:no: u no:no: usa difa:. U no:no: usa dia:ta:sa:ga:, toga:me amio: u bamo alan nowo: fo:fo:gola:i ya:sa:ga: a:na asibalifa:.

⁴⁷ Ya:sulo: dia:fa:ni ha:nab a:no:, Malia Magdala o:lia: Yose ano Malia o:lia:yo: a:no: ba:ba:.

16

*Ya:suwo: a:ma:la: dasi
Madi 28.1-8, Luk 24.1-10*

1-2 Ha:fo:lo: Dowan ho:lenu: edabikiyo:, Malia Magdalayo:, Ya:ma:sa: ano Maliayo:, a:la:ta:ga: Salomeyo: iliyo: wa ho:n mundo: nafayo: Ya:suwa: do:mo:wa dia:fa:no: a:la:ta:ga: kilili ko:lo:, doma:

kea:fo, ofo: fa:la:dota:ga: so:so:labikiyo:, iyo: toga ha:nakiyo:

³ egelebo: a:la:sio:, “U alana:lo: ifa: a:no:, a:ma:la:bo: abe fo:fo:goloma:nigaba:le?”

⁴ Iyo: ha:na:sa:ga:, u no:no:lo: a:no: ko:na:ma dowaki ba:ba: amio:, u no:no: amilo:, u alan a:no: fo:fo:golofa:ya ba:ba:.

⁵ Ba:da:sa:ga:, iyo: u no:no: us a:na tiane. Iyo: a:na tiane amio:, kalu so:wa nowo:, helebeso:g ho:lo:wa: momadelia:ga:, dagi ililiba sena ba:ba: Ba:da:sa:ga: iyo: mada iligo:.

⁶ Kalu a:ma: sa:laki, “Gio: iligakiyo: tagila:so:bo! Gio: Nasala:t Ya:su so:no: difa: weno: ko:lo: ba:ba:ni mio:. Ko:sega e o:ma dasilia:gane. E wilo:ma. Elo: difa: we, gio: bo:ba.

⁷ Ko:sega gio: a:ma:la: ha:na:ga:, Bidayo: a:la:ta:ga: enedo: tiliwida:sen kalu nolbo:wo:lo: a:la:sa:la:bi, ‘Ga:liliyo: e ko:le tamina ha:nab ko:lo:, gio: e a:na galima:ib. Tamin amilo: enedo: gimo:lo: sio: o:lea:ngab,’ ” a:la:sio:.

⁸ Iyo: kiyoy bibisoda:sa:ga:, asugo: babale dowabiki, ha:la:ya handalota:ga: dalaido:. Iyo: tagi dalaidakiyo:, kalu nolbo:wo: mo:malolome.

⁹ Ya:suwo: doma: kea:fole dasilia:ga:, Malia Magdala elo: amio: tamina handalowo:. Ga a:no: tamin amio: mama mogago: dom a:la:fo:wo: eya elen ko:lo:, Ya:su e o:luga:felo:.

¹⁰ A:la:ta:ga: kaluka:isale Ya:su o:lia:lo: sia:sen a:no: nofolaki ya:la:li sen ami, Malia eyo: Ya:suwo: ba:ba: ko:lo:, e ha:na:sa:ga: fa:la:dowakiyo: imo: malolome.

¹¹ Malia eyo: imo:wo: a:la:sio:, “Ya:suwo: mela:no:wo: dia:sa:ga: dasilia: ha:nabiki, ni ba:ba:” a:la:likiyo:, imo:wo: malolome ko:sega, iliyo: to elo: sio: a:no: mo:tilidabu.

¹² Tif amio: Ya:suwa: enedo: tili wida:sen kalu a:la:yo: ilaboda: ha:na:len amio:, Ya:su e do:mo:wo: ko:li dota:ga:, a:la:lo: a:na handalowo:.

¹³ A:la:yo: a:ma:la: ha:na:sa:ga:, Ya:suwa: enedo: tili wida:sen kalu nolbo:wo: sio: ko:sega, iliyo: a:la:ma:lo: to sa:lab a:no:lo: mo:tilidabu.

¹⁴ Tif amio: Ya:suwo: ha:na:sa:ga:, tili wida:sen kalu kelen a:la:fo:lo: ma:n na:likilo: sendo: a:naka handalowo:. Iliyo: Ya:suwo: a:ma:la: dasika: a:la:likilo:, nolba:lo: ba:ba: sa:lab a:no: mo:tilidabu ko:lo:, iyo: mo:tilidabu a:na ilikiyo:, Ya:su eyo: mo:beo: towo: imo:wo: a:na sio:.

¹⁵ To a:no: sa:la:sa:ga:yo:, imo:wo: a:la:sio:, “Gio: henfelo: we tambo sia:likiyo:, ni to nafa we kaluka:isaleyo: tambo dabuma:ki, walasa:ma:ni hamana!

¹⁶ Kaluka:isale abeyo: to gilo:wo: tilida:da:sa:ga: ho:na to:lalalega, niyo: e a:ma:la: gasilia:no: Ko:sega kaluka:isale abeyo: to a:no: mo:tilida:dalega, Gode eyo: mo:walilaki falasila:ma:ib

¹⁷ Tilidabu kaluka:isale iliyo: nanog dimida-likiyo:, e amilo: ele ba:ba:no:wo: we o:ngo: fa:la:doma:ib. Iyo: ne wi halaido: a:na ilikiyo:, mama mogago: dowab a:no: o:luga:felema:ib. A:la:ta:ga: to ho:gi ko:li ko:lilo:wo: ili mego:fa sa-handaloma:ib.

¹⁸ Iliyo: kisa:wa:lo: ga:li ta:li doma:ib. A:la:ta:ga: iso:lo ibo: nalikiyo:, iyo: mo:mogagila:ma:ib. Iliyo: walaf kaluwa: do:mo:wa golalikiyo:, walafo: falele alita:mela:ib.”

¹⁹ Alan Ya:su eyo: imo:wo: towo: sa:la:sa:ga: dotabiyo:, Gode eyo: e Hebene halona dia:gane ko:lo:, Ya:su e Godeya: ene dagi ililiba mesa:ni ane.

²⁰ A:la:ta:ga:yo: Ya:suwa: enedo: tili wida:len kaluwo: ha:na:siakiyo:, to nafa a:no: heno: tambo amio: wida:liki sia:len. Iliyo: to nafa a:no: widab amio:, Alan Ya:su eneno: i o:lia: dowaki, kaluka:isaleyo: ili to a:no: hendele tilidabuma:kiyo:, molo ha:na:no:wo: a:na dimida:li sia:len.

**Godeya: To Nafayo: We
The New Testament, Genesis, and Ruth in the Kaluli
language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Kaluli long
Niugini**

copyright © 1998-2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaluli

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-08-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 1 Aug 2024

b1d455ca-c4bb-5822-b79f-8fad97c5b77